

**ÄITIEN INTERNETKESKUSTELUSSA
RAKENTUVAT YHTEISÖLLISYYS
JA IDENTITEETIT**

UUSITALO KATI

Tampereen yliopisto

Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö

Sosiaalipolitiikan Pro Gradu -tutkielma

Huhtikuu 2012

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	PARISUHDE JA VANHEMMUUS TERAPEUTTISESSA KULTTUURISSA	4
3	VERTAISUUTTA TIETOYHTEISKUNNASSA.....	8
3.1	Internetkeskusteluja ja vertaistukea koskeva aikaisempi tutkimus.....	8
3.2	Äitien internetkeskustelu tietoyhteiskunnan verkostoitumisen muotona ja keskinäisenä apuna.....	10
3.3	Naisnäkökulma tietotekniikkaan ja internetkeskusteluihin	14
4	YHTEISÖLLISYYTTÄ ETSIMÄSSÄ	16
4.1	Pysynkö pystyssä? — Yhteisöllisyyden käsitteen liukkaalla jäällä.....	16
4.2	Mistä löytyy tie paratiisiin?	18
4.3	”Maja pitää saada, maja täytyy rakentaa!” — diskursiivisesti rakentuvat identiteetit ja yhteisöllisyys	19
4.4	Yhteisö ja normit.....	20
5	INTERNETIN YHTEISÖLLISYYS	23
5.1	Virtuaaliyhteisö — vai jotakin muuta?.....	23
5.2	Internetissä rakentuva yhteisöllisyys — vanhaa ja uutta.....	25
6	ÄITIEN INTERNETKESKUSTELU ANALYYSIN KOHTEENA.....	27
6.1	Internetkeskustelu tutkimusaineistona	27
6.2	Yhteisöllisyyden diskursiivinen rakentuminen.....	29
6.3	Narratiivinen näkökulma äitiyteen ja parisuhteeseen.....	32
6.4	Aineiston keruu ja analyysin vaiheet.....	34
7	OSALLISTUMINEN YHTEISÖN RAKENTAJANA.....	40
7.1	Kirjoittamisaktiivisuus.....	40
7.2	Komentointi.....	42
7.3	Antoisaa itse kullekin	44

8	ÄITIYDEN KOULUSSA	47
8.1	Kokemus yhteisöllisyyden rakentajana	47
8.2	Noviisien yhteisö	48
8.3	Konkarien yhteisö	53
8.4	Askel kerrallaan kohti konkariutta	55
9	ROMANTIikka JA TERAPEUTTINEN EETOS YHTEISÖLLISYYDEN RAKENTAJINA	57
9.1	Parisuhdekeskustelun romanttiset ihanteet ja terapeuttinen todellisuus.....	57
9.2	Parisuhdeonnen etsijöiden yhteisö	58
9.3	Parisuhteen hoitajien yhteisö	63
9.4	Parisuhde: haasteellinen haave.....	69
10	ÄITIEN INTERNETKESKUSTELU TARINANA KASVUSTA JA SELVIYTYMISESTÄ 71	
11	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	74
	LÄHTEET	84
	Internetlähteet	84
	Painetut lähteet	89
	Muut lähteet	97
	LIITTEET	98
	Liitetaulukko 1. Kirjoittamisen määrä ja säännöllisyys (alkuosa)	98
	Liitetaulukko 2. Kirjoittamisen määrä ja säännöllisyys (loppuosa)	98
	Liitetaulukko 3. Alkuperäisten kirjoittajien kirjoittamisaktiivisuuden muutos loppuvaiheessa	99
	Liitetaulukko 4. Alkuvaiheen keskustelun kirjoittajat ryhmiteltynä annettujen ja saatujen kommenttien määrän mukaan.....	99
	Liitetaulukko 5. Eniten kommentteja saaneet (alkuosa)	100
	Liitetaulukko 6a. Loppuvaiheen keskustelun kirjoittajat ryhmiteltynä annettujen ja saatujen kommenttien määrän mukaan	100

Liitetaulukko 6b. Loppuvaiheen keskustelun kirjoittajat ryhmiteltynä annettujen ja saatujen kommenttien määrän mukaan	100
Liitetaulukko 7. Eniten kommentteja saaneet (loppuosa)	101

TAMPEREEN YLIOPISTO

Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö

UUSITALO, KATI: Äitien internetkeskustelussa rakentuvat yhteisöllisyys ja identiteetit

Pro Gradu –tutkielma, 96 s., + 4 liites.

Sosiaalipolitiikka

Ohjaaja: Ritva Nätkin

Huhtikuu 2012

Tutkimustehtävänäni on tarkastella äitien internetkeskustelussa rakentuvia identiteettejä ja yhteisöllisyyttä sekä näiden muuntumista keskustelun myötä. Tutkielman teoreettinen viitekehys rakentuu yhteisöllisyyttä, internetkeskusteluja, vertaisuutta sekä vanhemmuutta ja parisuhteita terapeutiksi luonnehditussa yhteiskunnassa tarkastelevan aiemman tutkimuksen varaan. Tutkielman keskeiset käsitteet, identiteetit ja yhteisöllisyyden, ymmärrän sosiaalisesti rakentuvina ja jatkuvasti liikkeessä olevina ilmiöinä. Tutkimusaineisto koostuu vuosina 2006–2009 internetin perheaiheisella foorumilla sijaitseviin samanikäisten lasten äitien muodostamiin keskusteluketjuihin lähetetyistä viesteistä ja jakautuu kahtia keskustelun kehittymisen seuraamiseksi. Tarkastelen aluksi kvantitatiivisella otteella kirjoittamisaktiivisuutta sekä kommentointia. Tämän jälkeen analysoin aineistoa diskursiinanalyttisin menetelmin nostoen esiin kolme diskursiivista kehystä, joita keskustelussa hyödynnetään. Analyysini lopuksi hyödynnän narratiivista otetta muodostaakseni kokonaiskuvan keskustelun kaaresta.

Kvantitatiivinen tarkastelu osoitti keskustelun rakentuvan edetessään vakiintuneen, mutta osallistumistaan usein harventavan keskustelijajoukon varaan. Kirjoittajien keskinäinen kommentointi liittyy pikemminkin määrättyihin yhteisesti kiinnostavaksi koettuihin aiheisiin ja elämäntilanteisiin kuin noudattaa vastavuoroisuuden periaatetta. Kirjoittajien kesken tapahtui jakautumista avun antajiin ja saajiin, mutta keskustelu näyttäytyi kaikille antoisana. Kokemuskehyksessä keskusteltaessa yhteisöstä rakentuu äitiyden koulu, jossa epävarmoista noviiseista kouliutuu vähin erin yhä enemmän omaan asiantuntijuuteensa luottavia konkareita. Keskustelun edetessä sen fokus siirtyy yhä enemmän kirjoittajien puolisosuhteeseen. Romanttisessa kehyksessä keskustelevassa parisuhdeonnen etsijöiden yhteisössä keskustelijat peilaavat puolisosuhdettaan romanttisen rakkauden ihannetta uusintavaan kulttuuriseen kuvastoon haluten löytää ”sen oikean” ja varmistaa maagisen rakkauden tunteen säilymisen suhteessa. Terapeuttisessa kehyksessä keskusteleville parisuhteen hoitajille parisuhde on sen sijaan luonnostaan kriisipesäke ja puolisuhteen kannalta keskeisintä on toimiva keskusteluyhteys ja kyky selvittää ongelmista. Narratiivinen näkökulma keskusteluun rakentaa tarinaa vaikeudet voittaneista ja niistä oppineista selviytyjistä.

Tutkielman avulla on mahdollista ymmärtää internetin merkityksiä identiteetin ja yhteisöllisyyden kokemusten rakentumisen kannalta. Toisaalta se osallistuu sosiaalipoliittisesti ajankohtaiseen keskusteluun yhteisöllisyyden kaipuusta sekä yhteisöllisyyden ja vertaisuuden ehdoista, muodoista ja mahdollisuuksista nykyisissä tietoyhteiskunnissa.

Avainsanat: yhteisöllisyys, identiteetti, äitiys, internetkeskustelu, diskurssi

UNIVERSITY OF TAMPERE
School of Social Sciences and Humanities

UUSITALO, KATI: Sense of Community and identities constructed in the Internet Conversation
between Mothers

Master's Thesis, 96 pages + appendices 4 p.

Social Policy

Supervisor: Ritva Nätkin

April 2012

This study examines the internet conversation between mothers focusing on sense of community and identities constructed through the conversation. The theoretical background for study consist of the earlier study concerning communality, internet conversations, peer groups as well as parenthood and intimate relationships in a societies that are characterized as therapeutical. The key concepts, community and identity, are understood as non-stabile and constructed in social interactions. Data comprises of messages sent by mothers discussing on particular threads on internet parenting forum from the year 2006 to the year 2009. In analysis it is divided in two parts for examining how the conversation is developing over time. For analyzing my data I utilized quantitative, discursive and narrative perspectives. The priority was given to the discursive analysis of conversation.

Quantitative approach indicated that in a long rung conversation is leaning on a rather stable but less active group. Writers were commenting each other rather on a basis of a shared interest to some topics or situations than reciprocity. There were those who mainly received support and those who gave it, but the conversation seemed to be rewarding on both sides. Using discursive method I highlighted three discursive frameworks that mothers were utilizing. Discussing motherhood in the framework of experience communality can be characterized as a school of motherhood where insecure novices are turned into veterans confident about their skills and expertise as mothers. As conversation goes on it focuses more in intimate relationship between spouses. Romantic framework of conversation turned mothers into the seekers of happy relationship. They reproduced cultural ideal of romantic love as they mirrored their own relationships against it, trying to find the lasting feelings of love with "the one and only". If the therapeutic framework was utilized instead writers identified themselves as a community of relationship therapists seeing problems embedded in intimate relationship and trying to solve them by communicating. Narrative approach to the conversation builds a story of survivors who overcome problems and learn from their experiences.

This study can help to understand the ways people are using technology for constructing identities and feeling connected. It also comments current policy voices longing for communities and considers those terms, forms and possibilities that peer groups and communities have in contemporary information societies.

Key words: sense of community, communality, identity, motherhood, internet conversation, discourse

1 JOHDANTO

”Yhteisöllisyys tarkoittaa vastuunottoa itsestämme ja toisistamme yhteiskunnan koneistojen ulkopuolella. Se tarkoittaa lukuisia, pieniä ja suuria, avoimesti kommunikoivia yhteisöjä, ja koska ihmiset edelleenkin istuvat yksin kotonaan iltaisin, nyt tullaan tietysti internetiin ja blogeihin uuden yhteisöllisyyden airueina.” (Jyrki Lehtola, Aamulehti 17.12.2006)

Yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan suhteet ovat sosiologinen ikuisuuskysymys (Sulkunen 1998, 230–232). Nykypäivän yhteisöt rakentuvat yhä useammin kaltaisiaan etsivien kohdatessa ja kommunikoidessa internetissä. Fyysisesti yksinäinen tietokoneen ääressä istuminen avaa mahdollisuuksia yhteenkuuluvuuden kokemuksiin. Myös pienten lasten äidit hyödyntävät aktiivisesti internetin tarjoamia mahdollisuuksia luodakseen sosiaalisia kontakteja usein hyvin kotikeskeisessä elämäntilanteessaan (Munnukka & Kiikkala 2001; Munnukka, Kiikkala & Valkama 2005). Tutkielmani pureutuu internetkeskusteluihin yhteisöllisyyden, vertaisuuden kokemusten sekä identiteettien rakentumisen näkökulmasta.

Identiteettien ja yhteisöllisyyden kannalta keskeisessä roolissa on ympäröivä yhteiskunta muuttokseen. On puhuttu siirtymästä modernista aikakaudesta postmoderniin ja tätä siirtymää luonnehtivista epävakaaista ja pirstaloituneista identiteeteistä (vrt. Hall 1999, 10, 22–23). Yhteisöjen tarkastelussa on puolestaan nostettu esiin sellaiset termit kuin kommunikaatio- ja tietoyhteiskunta. Eräs yhteisöllisyyttä koskevista nykykeskusteluista liittyy virtuaalisen ja reaali maailman yhteisöllisyyden suhteeseen. Internet nähdään toisinaan vastauksena yhteisöllisyyden kaipuuseen, joskus taas uhkana kasvokkaiselle yhteisöllisyydelle. (Hautamäki ym. 2005, 132–174.)

Näkemyks internetin välittämän yhteisöllisyyden luonteesta riippuu pitkälti siitä, katsotaanko identiteettien ja yhteisöllisyyden olevan jotakin luonnostaan olemassa olevaa ja vakaata. Tutkielmassani käsitän identiteetit ja yhteisöllisyyden vuorovaikutuksessa diskursiivisesti rakentuvina. Toimijoilla on toisin sanoen yhden vakaan identiteetin sijaan useita tilanteittain rakentuvia identiteettejä (esim. Hall 1999, 22–23). Ihmiset rakentavat identiteettiään narratiivisesti tuottamalla kertomuksia itselleen ja toisille elämän keskeisiltä alueilta (Heikkinen 2000, 49.) Identiteetin käsitteen sijaan käytän tutkielmassani lähinnä sille synonyyminomaista position käsitettä, joka kiinnittää huomion eri diskurssien sisällä rakentuviin toimijan asemiin. (Jokinen, Juhila & Suoninen 1999, 68). Yhteisöllisyys rakentuu puolestaan kokemuksena johonkin kuulumisesta ja on siten luonteeltaan kuviteltua (An-

derson 1991). Samalla rakennamme itsellemme identiteettiä osana tuota yhteisöksi kuviteltua. Siten identiteetit ja yhteisöllisyys ovatkin saman asian kääntöpuolia.

Nojaan tutkielmani keskeisten käsitteiden määrittelyssä sosiaalisen konstruktionismin viitekehykseen. Ymmärrän identiteetit ja yhteisöllisyyden sosiaalisesti rakentuvina, jatkuvasti liikkeessä olevina purkamisen ja uudelleenmäärittelyn prosesseina. Identiteetti merkitsee positioitumista suhteessa sosiaalisesti ja kulttuurisesti mahdollisiin diskursseihin (Widdicombe 1998, 200; Hall 1999, 105). Äitien keskustelu internetissä on toimintaa, jonka kautta keskustelun osallistujat rakentavat identiteettejä itselleen ja toisilleen. Stuart Hallin (1999, 12) mukaan identiteetti tunnustetaan ja se rakentuu eron kautta eli suhteessa vastakohtaisuuksiin, joita vasten itseään voi määrittää. Yhteisöllisyys rakentuu tietynlaiseksi kontekstistaan riippuen.

Tarkastelen, millaisiin toimijan positioihin äidit asettavat itsensä, toisensa ja lapsensa keskustellessaan keskenään eräässä *Helistin.fi* – nimisellä internetsivustolla sijaitsevassa viestiketjussa ja millaiseksi yhteisö kyseisten positioiden kautta rakentuu. Tarkastelen myös identiteettipositioissa ja yhteisöllisyydessä tapahtuvia muutoksia vertaillen keskenään keskustelun alku- ja loppupuolta.

Tutkielmassani pyrin vastaamaan seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

- 1) Millaisia identiteettejä äidit rakentavat internetkeskustelussaan itselleen ja muille?
- 2) Millaista yhteisöllisyyttä äitien internetkeskustelussa rakentuu?
- 3) Miten alkuvaiheen keskustelussa paikantamani identiteetit ja yhteisöllisyyden luonne säilyvät tai muuntuvat keskustelun edetessä.

Aineiston analysoinnin pääpaino on diskursiivisissa menetelmissä, joiden taustalla on ajatus kielenkäytön sosiaalista todellisuutta rakentavasta luonteesta (Jokinen, Juhila & Suoninen 1993, 17). Diskurssialyuttinen lähestymistapa ja sen sosiaaliseen konstruktionismiin pohjaava maailmankuva tarjoavat antoisan näkökulman luonteeltaan spontaaniin, arkisesta kanssakäymisestä koostuvaan keskusteluaineistoon.

Lapsen odotukseen, syntymään ja hoitoon liittyvät internetsivustot ovat periaatteessa avoimia myös miehille. Käytännössä isien osallistuminen keskusteluihin on kuitenkin huomattavasti äitejä harvinaisempaa. Tutkielmassani nojaudunkin oletukseen siitä, että keskustelu on nimenomaan äitien välistä, ellei toisin mainita ketjun nimessä tai itse keskustelussa. Oletus on näkyvästi havaittavissa myös *Helistin.fi* –sivustolla, jolla aineistonani oleva viestiketju sijaitsee. Sivustolla on erillinen *Isi-*

en nurkka –niminen keskusteluosio. Isille rajatun nurkan olemassaolo vahvistaa yhtäältä muiden keskusteluosioiden olevan implisiittisesti äideille tarkoitettuja ja toisaalta rajaa isille erikseen nime-
tyn oman keskustelun tilansa. Tutkielmani fokus on ennen kaikkea äitien keskustelussa ja naisten välisessä yhteisöllisyyden rakentumisessa. Naiset toiminnan keskiöön asettavaa näkökulma identi-
teettien ja yhteisöllisyyden kaltaisiin paljonkin tutkittuihin aiheisiin on tärkeä, sillä naistutkimuksen piirissä on pitkään kritisoitu tiedon ja historian tuottamista maskuliinisista lähtökohdista (esim. Koivunen & Liljeström 1996).

Tutkielmani aluksi tarkastelen luvussa 2, millaisessa kulttuurisessa kontekstissa parisuhteita, van-
hemmuutta ja perhe-elämää nykyisin eletään. Nostan esille terapeutin eetos (Maksimainen 2010) voimistumisen keskeisen roolin yhteiskunnan ja sosiaalisen elämän eri osa-alueilla. Pohdin
myös, miksi internetkeskustelujen kaltaisille oman ja toisten elämän ruotimisen mahdollistaville
vertaisauttamisen areenoille voi sanoa olevan vahva kulttuurinen tilaus. Luku 3 sisältää katsauksen
internetkeskusteluja ja vertaistukea koskevaan aikaisempaan tutkimukseen. Tarkastelen, miten in-
ternet on osana tietoyhteiskunnan kehittämistä valjastettu ammatillisen auttamisen ja vanhemmuu-
den vertaistuen välineeksi. Hahmottelen myös äitien internetkeskustelun luonnetta keskinäisen avun
ja vertaistuen muotona. Luvun lopuksi tarkastelen internetkeskusteluja naisnäkökulmasta. Luvussa
4 teen löytöretken yhteisöllisyyteen. Yhteisön käsitteellisen tarkastelun lisäksi etsin syitä siihen,
miksi yhteisöllisyyttä kaivataan nykyisin mitä erilaisimmissa yhteyksissä. Valotan myös identiteet-
tejä ja yhteisöllisyyttä diskursiivisesti rakentuvina ilmiöinä. Luvun päättää normien merkitystä yh-
teisön rakentumisen ja toiminnan kannalta koskeva tarkastelu. Luvussa 5 suuntaan katseeni virtuaa-
liseen yhteisöön. Pohdin, tulisiko internetissä muodostuvista ryhmistä ylipäänsä puhua yhteisöinä ja
jos, niin millaisena internetin yhteisöllisyys tulisi ymmärtää suhteessa reaali maailman yhteisöihin.
Luku 6 käsittelee internetkeskustelujen tutkimusta ja selvittää tutkielmani metodologisia ja ontolo-
gisia lähtökohtia. Luvussa 7 analysoin aineistoani tarkastelemalla kirjoittamisen säännöllisyyttä,
kirjoittamisaktiivisuutta ja kommentointia kirjoittajien kesken. Luvuissa 8 ja 9 analyysi jatkuu dis-
kursiivisella otteella. Diskursiivinen tarkasteluni paljasti äidiksi tuloon ja puolisona olemiseen liit-
tyvän mallitarinan. Luvussa 10 hyödynnänkin narratiivista otetta pyrkien kokoamaan yhteen ana-
lyysia ja rakentamaan kertomuksellista keskustelun kaarta sen alkuvaiheista loppupuolelle. Tut-
kielmani päätteeksi pohdin luvussa 11 saamieni tulosten pohjalta aiemman tutkimuskirjallisuuden
kanssa keskustellen aikamme yhteisöllisyyttä, internetin mahdollisuuksia sen välineenä sekä kansa-
laisyhteiskunnan piirissä rakentuvan toiminnan yhteiskunnallisia ehtoja ja mahdollisuuksia.

2 PARISUHDE JA VANHEMMUUS TERAPEUTTISESSA KULTTUURISSA

Naisen biologiseen äidiksi tuloon liittyy kahden ihmisen välinen suhde. Vanhempien välinen parisuhde voi olla päättynyt jo ennen lapsen syntymää, se voi päättyä jossakin vaiheessa lapsuutta tai kestää sen yli aikuisuuteen. Suosittu hokema toteaa lapsen kodin olevan vanhempien keskinäisessä suhteessa (esim. Narinen 1992, 18–19; ref. Yesilova 2009, 109). Äitiyden välittömänä kontekstina ydinperheessä onkin perheen aikuisten välinen ihmissuhde, kutsumme sitä sitten rakkaudeksi, (avio)liitoksi tai parisuhteeksi. Vastaavasti lapset luovat kontekstin parisuhteelle (Malinen 2011, 57).

Perhe-elämässä keskeisenä pidetään puolisuuden ja vanhemmuuden välistä tasapainoa (Malinen 2011, 50), mikä ei kuitenkaan aina ole käytännössä helposti toteutettavissa. (Antikainen 1994, 81.) Puolisuusuhteen vaalimisen tärkeys tiedostetaan, mutta samalla mahdollisuudet puolisuuden kahdenkeskiseen ajanviettoon ja keskusteluun ovat pikkulapsiperheissä usein hyvin rajalliset. Toisaalta ydinperheessä ei korostu ainoastaan vanhempien keskinäinen suhde, vaan Katja Yesilova (2009) puhuu ydinperheen ontologisoitumisesta ja siihen liittyvistä psykologisista sidoksista äidin, isän ja lapsen välillä. Ydinperhe tunnesuhteineen on hänen mukaansa nähty 50-luvulta alkaen ihmiselämän normaaliuden sekä itse kunkin perheenjäsenen onnellisuuden ja hyvinvoinnin ehtona.

Rakkaussuhteita koskevassa puheessa parisuhde on sosiologi Jaana Maksimaisen (2010, 9) mukaan noussut viime vuosikymmenten aikana rakkautta tai avioliittoa vallitsevammaksi näkökulmaksi. Avioliitolla on yhä merkitystä, muttei niinkään suhteen institutionaalisenä kehystäjänä. Pikemminkin se toimii symbolisesti erottamalla romanttiselle katsannolle tärkeän suhteen ”siihen ainoaan oikeaan” kaikista muista yksilön parisuhteista. (Jallinoja 1997, 96.) Maksimainen (emt., 9) näkee näkökulman muutoksen horjuttaneen erityisesti populaarikulttuurissa elävän ja uusintuvan romanttisen rakkauden historiallisesti vahvaa kulttuurista asemaa. Samalla on tapahtunut diskursiivinen muutos, jossa romanttinen diskurssi on saanut yhä vahvemmin haastajakseen terapeutin diskurssin. Yhdysvaltalainen kulttuurintutkija David R. Shumway (2003, 215) on jäljittänyt romanttista ja terapeutista vastaavat diskurssit nimittäen niitä romanttiseksi ja intiimiksi diskurssiksi.

Siinä missä rakkaudesta puhuminen korostaa kahdenvälistä tunnetta, painottuu parisuhteen käsitteessä suhteen sisäinen dynamiikka. Parisuhteen keskiöön nostava terapeutin diskurssi painottaa terapeutin periaatteiden mukaista ymmärtämistä, keskinäistä kommunikaatiota ja itseilmaisua

suhteen ytimenä (Maksimainen 2010, 16, 19). Puolisoista tulee tällöin eräänlaisia terapeutteja toinen toisilleen (Helén 1997, 336–337).

Perheellistymisen aiheuttama elämänmuutos yllättää usein rankkuudellaan ja perhesidoksen vahvuudella. Sosiologi Riitta Jallinoja tarkastelee vuonna 2000 ilmestyneessä teoksessaan *Perheen aika* parisuhteen muuntumista erilaisten uhkaavien ”kolmansien” tunkeutuessa parisuhteen pienoismaailmaan. ”Kolmansia” ovat erilaiset parisuhteeseen alun perin kuulumattomat vieraat (esim. lapsi, toinen nainen tai mies, työ, alkoholismi), jotka kilpailevat parisuhteelle omistetusta ajasta vieden sen osapuolten huomion pois toisistaan. Tämä merkitsee perhettä kannattelevan parisuhteen etäännyttämistä romanssin ihanteesta. (Jallinoja 2000, 85–90, 98.) Viimeistään pieni ja konkreettinen kolmas avaa romanttisen rakkaussuhteen oven terapeuttille eetokselle.

Terapeuttinen eetos on laajasti levinnyt kulttuurinen ilmiö, joka perustuu psykotieteiden ja psykanalyysin syntyyn ja niiden popularisoitumiseen. Tällä psykokulttuuriksi tai arjen psykologisoitumiseksi myös nimitetyllä ilmiöllä viitataan siihen, että ihmiset tavallisessa arjessaan alkavat puhua elämästään ja tulkita tapahtumia psykologisen ajatteluperinteen käsittein. Sosiologi Tommi Hoikkala (1998, 159–160) kytkee nykyajalle ominaisen loputtoman reflektiivisen itse- ja suhdepuheen siirtymään itsestänselvyyksien maailmasta elämänpoliittiseen valintaviidakkoon, jossa ihmisten on jatkuvasti haettava itseoikeutusta ja siksi perusteltava alituisen valintojaan ja ratkaisujaan.

Terapeuttisessa kulttuurissa keskeiseen asemaan nousee tunteva, kokeva, refleктоiva ja itseään ilmaiseva yksilö. (Maksimainen 2010, 16–25; Kivivuori 1992, 8.) Terapeuttisen kulttuurin syntymisen kannalta olennaisena pidetäänkin sosiologiassa paljon pohdittua yhteiskunnan yksilöllistymiskehitystä (esim. Giddens 1991, 33–34; Beck & Beck-Gernsheim 1995; Maksimainen 2010, 19). Terapiakulttuurin kriitikot toteavat, että vasta omat psyykkiset erityisyytensä tunnustava ja tunnistava sekä jonkinlaisen psykologisen luonnehdinnan tai diagnoosin omaava ihminen on terapeuttisessa kulttuurissa tunnustettu ja hyväksytty yksilö. Terapeuttinen eetos on saanut kulttuurisesti vahvan aseman institutionalisoitumalla lukuisille sosiaalisen elämän alueille (mukaan lukien esimerkiksi sellaiset tutkielmalleni keskeiset alueet kuten media, hyvinvointivaltio, lastenkasvatus, läheiset suhteet) ja levittäytymällä mitä erilaisimmille kulttuurisille ja sosiaalisille areenoille (kuten terapiavastaanotot, hyvinvointipalvelut, internet, vertaistukiryhmät). (Maksimainen 2010, 16–25.)

Terapeuttinen tietämys pohjaa yhtä lailla professionaaliseen ja populaariin asiantuntemukseen ja juuri tämän sekoittuneen luonteen vuoksi siitä on tullut nyky-yhteiskunnassa niin keskeinen itseymmärryksen muoto. Terapeuttinen eetos tuottaa itselleen terapeuttisia performansseja vastaanot-

tavia yleisöjä eli terapeutteisesti itseään ja kanssaihmissiään ymmärtäviä yksilöitä. Läheissuhteiden kannalta terapeuttisen eetoksen vahvistuminen on merkinnyt perheen ja aviosuhteen tulemista problemaattisiksi tietämisen, toiminnan ja hallinnan kohteiksi. Juuri näin on syntynyt parisuhde, jota pyritään ymmärtämään ja vaalimaan. (Maksimainen 2010, 16–25.)

Terapeuttinen eetos vaikuttaa osaltaan siihen, että niin perhe-elämä kuin lapsiperheen vanhempien parisuhdekin konstruoituvat keskustelussa herkästi ongelmakeskeisesti. Neuvoloissa erityisesti ensimmäisen lapsen syntymä nähdään paitsi parisuhteen huipentumana, myös parisuhteen mahdollisesti vaarantavana elämän käännekohtana (Kuronen 1993, 85). Lapsiperheet ja vanhemmat nähdäänkin siksi perhetutkijoiden Anna Röngän ja Ulla Kinnusen (2002) toimittaman teoksen *Perhe ja vanhemmuus: suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen* nimekkeen mukaisesti lähtökohtaisesti tuen tarpeessa olevina. Terapeuttinen ymmärrys parisuhteesta käsittää ristiriidat ja ongelmat vääjäämättömäksi osaksi parisuhdetta ja perhe-elämää tuottaen jatkuvasti uusia ongelmia ymmärrettäväksi ja käsiteltäväksi (Maksimainen 2010, 40–41, 91). Näin ollen niitä itsessään ei pidetä ongelmana.

Parisuhteen uhkat liitetään terapeutteisessa katsannossa pikemminkin parisuhteen sisäiseen dynamiikkaan, jota vanhemmuuden katsotaan muuttavan. Päämääränä on *toimiva*¹ parisuhde. Tällä tarkoitetaan mahdollisimman tasa-arvoista ihmissuhdetta, jossa vallitsee avoin kommunikaatioyhteys osapuolten välillä. Ihanteellisessa parisuhteessa vastuuta perheestä kannetaan yhdessä ja molemmilla osapuolilla on mahdollisuus *itsensä toteuttamiseen*. Ihanteeseen ei sovi jommankumman kokemus *uhrautumisesta* perheen hyväksi. Ihanneparisuhde on ehkä rakkaussuhde, mutta terapeutin ymmärrys suhtautuu kriittisesti ajatuksen siitä, että parisuhteen voisi perustaa romanttisen diskurssin vaalimiin tunteisiin. Terapeutin katsannon mukaan parisuhde on pikemminkin jatkuvaa yrittämistä vaativa työmaa kuin romanttisia kokemuksia ja häilyviä tunteita. Parisuhdetta *hoidetaan* (Malinen 2011), *rakennetaan* ja *pelastetaan*. Parisuhde voi päättyä eroon tai sitä voidaan jatkaa. Terapeutin ymmärryksen merkitys piilee siinä, että sen avulla voidaan *ymmärtää* mitä tahansa elämäntilannetta tai ratkaisua. (Maksimainen 2010, 159–170.)

Robert J. Stenbergin (2005) teesi kuuluu ”Rakkaus on tarina”. Hän katsoo toisen ymmärtämisen parisuhteessa edellyttävän, että ymmärrämme puolisoimme tarinan ideaalisesta parisuhteesta. Stenbergin näkemyksen mukaan tuomme parisuhteeseen aina kopallisen tarinoita rakkaudesta, kehitte-

---

¹ Kursiivilla korostamani kohdat ovat ilmauksia, joita usein käytetään parisuhdepuheessa (ks. Maksimainen 2010, 159–171).

lemme vanhoja tarinoitamme ja rakennamme uusia kokemuksen myötä. Toisaalta konstruoinme hienovaraisen kulttuurisen paineen alaisena tarinoita paitsi rakkaudesta, myös muista elämässämme tärkeistä asioista, kuten työstä ja perheestä. Erilaisilla tarinoilla on hierarkiansa ajattelussamme ja ne saattavat täydentää toisiaan tai kilpailla keskenään. Parisuhteessa eri kumppanit tuovat esiin meissä olevat erilaiset tarinat. Ihannekuvamme rakkaudesta kontrolloivat tapaamme muotoilla rakkaussuhteita ja vaikuttavat olennaisesti siihen, kuinka tyytyväisiä suhteeseen olemme. Haluamme siis tehdä haaveistamme totta ja tulkitsemme toisen toimia kuvitelmistamme käsin. Silloin kun parisuhdetta koskevat ideaalimme asettuvat vastakkain todellisuuden kanssa, voimme joko hitaasti muuntaa ideaalitarinaamme suhteeseen paremmin sopivaksi tai pysyttäytyä ideaalitarinassa pyrkien sen sijaan vaihtamaan varsinaista tarinaamme partneria vaihtamalla. (Emt., 59–64.)

Ymmärtämisen eetos on yhteiskunnassamme löydettävissä paitsi perheiden sisältä parisuhteesta, myös perheen ulkopuolisista sosiaalisista suhteista sekä maallikoiden ja ammattilaisten suhteista. Neuvolan ammatilliset asiantuntijat ovat useimmiten huolissaan parisuhderistiriitojen ja eron vaikutuksista lapsiin. Terapeuttisen eetoksen mukaisesti niitä ei silti haluta tuomita, vaan ymmärtää.

Naisen elämässä äitiys merkitsee julkisen lähes väistämätöntä tunkeutumista yksityiselämän alueelle lasten terveyteen ja hoitoon liittyvien intressien kautta, sillä äitiys- ja lastenneuvolapalveluiden käyttämistä pidetään nykyisin lähes itsestään selvänä osana suomalaista vanhemmuutta ja lapsuutta. Neuvolapalveluiden käyttö perustuu vapaaehtoisuuteen, mutta vastuullisen vanhemmuuden osoittaminen asettaa vanhemmille moraalisen velvoitteen niiden käyttöön. (Kuronen 1993, 1, 101–102.) Eri elämänalueiden on nähty professionalisoituneen eli muuttuneen hankittua ammattitaitoa edellyttäväksi. Tämä pätee myös vanhemmuuteen ja johtanee osaltaan neuvolapalveluiden itsestään selvään käyttämiseen. (Emt., 87–88.)

Vanhempien epävarmuus lasten kasvatukseen liittyvissä asioissa ei välttämättä tarkoita, ettei heillä olisi kykyä kasvattaa lastaan. Pikemminkin kyse voi olla luulosta, ettei osata ja tästä juontuvasta uskalluksen puutteesta. Vanhemmuudessa onnistumisen varmistamiseksi pyritään siksi asiantuntijatiedon hankkimiseen. (Korhonen 1994, 87–88.) Hyvinvointivaltiollinen palvelujärjestelmä, aluksi neuvola ja lapsen päivähoitoikäiseksi tultua varhaiskasvatukselliset instituutiot, kulkee lapsen odotuksen varhaisvaiheista alkaen suomalaisten perheiden rinnalla ohjaten, tukien ja kontrolloiden vanhemmuutta, lastenhoitoa ja kasvatusta (Kuronen 1993, 5). Hyvinvointivaltiollinen huolenpito yhdistettynä vastuullisten, omia sisäisiä tarinoitaan konstruoivien yksilöiden terapeuttisen eetoksen mukaisesti jatkuvan reflektion, ymmärtämisen ja hoitamisen prosesseihin ovat se kulttuurinen konteksti, jossa parisuhdetta, vanhemmuutta ja perhe-elämää tänä päivänä eletään.

3 VERTAISUUTTA TIETOYHTEISKUNNASSA

3.1 Internetkeskusteluja ja vertaistukea koskeva aikaisempi tutkimus

Tärkeänä lähtökohtana tutkielmalleni toimivat internetinkeskustelujen tutkimus sekä naisten, erityisesti äitien, vertaisryhmätoimintaa koskeva tutkimus. Internetkeskusteluja koskevan tutkimuksen osalta kiinnostavaa on ensinnäkin internetin keskustelukulttuureja koskeva diskursiivinen tutkimus. Toisaalta merkittävää on sellainen tutkimus, jossa on tarkasteltu pienten lasten vanhempia ja naisia internetin käyttäjäryhminä. Vertaisryhmätoiminnan tutkimuksen osalta erityinen anti aiheeni kannalta on sellaisella tutkimuksella, jossa vertaisryhmää on tarkasteltu identiteetin rakentumisen näkökulmasta. Tutkielmassani puhun keskinäisestä avusta, keskinäisestä tuesta, vertaistuesta sekä vertaisryhmätoiminnasta synonyymeina.

Internetin suosio pienten lasten vanhempien keskuudessa on nykyisin suurta. Nykyisin vanhemmilla on lähipiirissään usein entistä vähemmän ihmisiä neuvomassa erilaisissa huolissa ja kasvatuspulmissa. Uudenlaisille yhteisöllisyyden muodoille näyttäisikin selkeästi olevan tilausta. (Rönkä ym., 66). Internetin keskustelupalstat tarjoavat mahdollisuuksia neuvojen ja kokemusten jakamiseen. Ne luovat myös yleisöjä yksityisen julkiselle esittämiselle terapeutin eetos mukaisine avautumisineen. (Paasonen 2008 ja Gies 2004; ref. Maksimainen 2010, 25, 127.) Huolimatta siitä, että internetkeskustelu on saavuttanut yhä keskeisemmän aseman vanhemmuutta koskevan informaation ja vertaistuen kanavana, on aihetta tutkittu tähän mennessä vähän. Eniten tutkimusta aiheesta on tehty Pohjois-Amerikassa. Suurin osa tutkimuksesta on lääketieteen alalla tehtyä empiiristä tutkimusta. Vaikka joissakin tutkimuksissa on tarkasteltu vanhempien internetin käyttöä, painottuu niissä yleensä ammattilaisten näkökulma. (Plantin & Daneback 2009, 2.)

Myös Suomessa nimenomaan terveydenhuollon ammattilaiset ovat etulinjassa kiinnostuneet tutkiemaan internetiä vanhempien tuen ja avun kanavana. Hoitotieteen alan väitöskirjassaan Pirkko Kouri (2006) tarkasteli sekä laadullisin että määrällisin menetelmin lasta odottavien perheiden ja äitiyshuollon ammattilaisten kokemuksia uudesta äitiyshuollon palvelusta, nettineuvolasta. Nettineuvolassa lasta odottaville perheille tarjottiin mahdollisuus etsiä tietoa, esittää ammattilaisille kysymyksiä sekä keskustella vertaisryhmässä toisten lasta odottavien perheiden kanssa (emt., 55). Kouri katsoo palvelun toimineen perheiden keskinäisenä tukena sekä äitiyshuollon palveluiden toimivuuden peilinä. Hänen mukaansa perheet loivat palvelun kautta virtuaalisen yhteisön, joka ainakin osalla perheistä loi tietoisuuden samanlaisesta elämäntilanteesta. Nämä perheet tukivat toisiaan päivittäin

ja antoivat ammattilaisille palautetta äitiyshuollon palveluista. Nykyisin vastaava palvelu toimii osana äitiyshuoltoa useilla paikkakunnilla Suomessa (emt., 56).

Internetin vertaistukipotentialia tarkastelevan tutkimuksen tavoin myös kasvokkaisen vertaisryhmätoiminnan tuore kotimainen tutkimus linkittyy terveydenhuollon, tarkemmin sanoen neuvolatoiminnan, uudistamispyrkimyksiin. Riitta Pietilä-Hella (2010) tutki sosiaalipolitiikan alaan lukeutuvassa väitöskirjassaan esikoisäitien ja –isien perhevalmennusprosessia Espoon uudentyyppisessä perhevalmennuskokeilussa. Kokeilussa pyrittiin mahdollistamaan samalla alueella esikoistaan odottavien vanhempien tutustuminen toisiinsa. Saadun informaation lisäksi perhevalmennuksessa haluttiin siis luoda ituja vanhempien väliselle vertaisryhmätoiminnalle. Valmennusryhmäläisten keskinäiset suhteet muuttuivatkin puolitoista vuotta kestäneen ammattilaisvetoisen perhevalmennuksen aikana siten, että entuudestaan toisilleen tuntemattomista esikoisvanhemmista tuli ajan myötä toisilleen merkittäviä vertaistuttavia.

Pietilä-Hella näkee uudentyyppisessä perhevalmennuskokeilussa projektiyhteiskunnalle tyypillisiä piirteitä. Ensimmäisenä näistä mainittakoon kumppanuus, joka voidaan määritellä neuvotteluihin ja keskinäiseen luottamukseen pohjautuvaksi, vertaisten keskinäisille sopimuksille rakentuvaksi vertaistoiminnaksi. Toisaalta projekteille tyypilliseen tapaan perhevalmennuskokeiluun osallistuneet vanhemmat arvioivat perhevalmennuksen itselleen tuottamaa hyötyä odotusaikana. Koetun hyödyllisyyden, viihdyttävyyden ja myötätunnon pohjalta he tekivät päätöksensä siitä, halusivatko osallistua perhevalmennukseen myös vauva-aikana. (Emt.)

Äitien internetkeskustelujen ja vertaisryhmätoiminnan tarkastelu painottuu Suomessa pro gradu-töihin ja artikkeleihin. Tarkastelun kohteena ovat olleet äitien ja yleisemmin naisten kasvokkaiset vertaistukiryhmät (esim. Vanhanen-Silvendoin 1996; Järvinen 1998; Tuomala 2006). Vertaisryhmätoimintaa on tutkittu myös identiteettien rakentamisen näkökulmasta (Mäkelä 1998; Tuomala 2006). Äitien ja lapsettomien naisten muodostamia internetin keskusteluryhmiä on tarkasteltu lähinnä siitä näkökulmasta, miten naiset hyötyvät internetkeskustelusta neuvojen ja emotionaalisen tuen muodoissa (esim. Munnukka & Kiikkala 2001; Munnukka ym. 2005; Kytöharju 2003; Peuhkurri 2004). Internet-keskusteluryhmien kommunikaatiota ja kulttuuria väitöskirjassaan tarkastelleen mediatutkija Robert Arpon (2005) mukaan internetkeskustelujen tutkimus on Suomessa ollut niiden suosioon nähden melko vähäistä, etenkin kulttuurisesta näkökulmasta (emt., 27). Aihe näyttääkin vasta tekevän todellista tulemistaan akateemisen tutkimuksen kohteeksi.

Internetissä tapahtuva keskustelu on toimintaa, jossa kirjoittajat turvautuvat erilaisiin tulkinnan kehyksiin toistensa viestien ymmärtämiseksi. Nämä tulkinnan kehykset kiinnittyvät kulttuuriseen, yhteiskunnalliseen, taloudelliseen ja poliittiseen kontekstiinsa. Voidaan puhua yhteiskunnassa vallitsevista diskursseista eli tavoista esittää jokin asia tai kohde. Internetkeskustelun osallistujat uusintavat omalta osaltaan näitä diskursseja. Tulkintojensa kautta internetkeskustelun kirjoittajat ja lukijat muun muassa määrittelevät keskusteluryhmää osallistujiensa muodostamana yhteisönä (Arpo 2005, 69.) Internetkeskustelussa aktiivisimmat osallistujat muodostavat usein pienen keskustelijoiden ydinjoukon, joka pystyy pitkälti määrittelemään keskustelun tulkintakehykset. Aktiivisimmin kirjoittavien eräänä tavoitteena voikin olla keskenään samanmielisten osaryhmien muodostaminen ja ylläpitäminen. (Ollikainen 2004, 122.)

Tarkasteltaessa internetiä yhteisöllisyyden ja vertaisuuden areenana on tärkeää pohtia, kenen aloitteesta ja millaisiin tarpeisiin internetiin luodaan keskustelun foorumeita. Teknologian avulla voidaan tarjota mahdollisuuksia verkostoitumiseen. Toisaalta sitä voidaan pyrkiä hyödyntämään esimerkiksi kaupallista tai hoidollista intressiä palvelevan yhteisöllisyyden ja vertaisuuden rakentamiseksi. (Kangaspunta 2006; vrt. Kouri 2006.) Tutkimani äitien omasta aloitteesta alkanut keskustelu kuuluu tässä mielessä ensimmäiseen ryhmään. Ulkopuolisten tahojen käynnistämän toiminnan jatkuvuus on turvattu riippumatta yksittäisten osallistujien aktiivisuudesta tai vaihtumisesta. Itse käynnistetty toiminta puolestaan on riippuvaisempaa osallistujien omasta panoksesta toiminnan ylläpitämiseksi. Vastuuta kantavan ydinjoukon muotoutuminen tuleekin ymmärrettäväksi myös tätä kautta. (Vanhanen-Silvendoin 1996, 238.)

3.2 Äitien internetkeskustelu tietoyhteiskunnan verkostoitumisen muotona ja keskinäisenä apuna

Plantinin ja Danebackin (2009) kirjallisuuteen perustuva tarkastelu osoittaa, että enemmistö nykyajan vanhemmista etsii internetin avulla tietoa ja sosiaalista tukea. Aktiivisimpia tässä suhteessa ovat 30-35 -vuotiaat, ensimmäisen lapsensa saaneet keskiluokkaan kuuluvat naiset. Luokkaerojen merkitys näyttäisi tosin vähenevän tietokoneiden ja internetyhteyksien yleistyessä (Dunham ym. 1998, 299). Keskeisimpänä syynä internetin suosion lisääntymiseen tiedon ja sosiaalisen tuen lähteenä vanhempien keskuudessa Plantin ja Daneback näkevät sen, että monet nykyajan vanhemmat saavat yhä vähemmän tukea omilta vanhemmiltaan, sukulaisiltaan ja ystäviltään. (Plantin & Daneback 2009, 1, 6.)

Ammattilaiset ovat havainneet vanhempien lisääntyneen kiinnostuksen internetiä kohtaan ja pyrkivät tarjoamaan ammatillista tietoa ja tukea sekä vertaistuen mahdollisuuksia internetin välityksellä. (Emt., 1; ks. Kouri 2006) Plantinin ja Danebackin (2009) mukaan äitiys- ja lastenneuvolatyöhön onkin tärkeää luoda uusia internetiä hyödyntäviä palveluja perinteisen toiminnan ohelle. He näkevät tämän hyödyttävän etenkin isiä, jotka kokevat usein jäävänsä ulkopuolisiksi perinteisessä äiteihin ja lapsiin keskittyvässä äitiyshuollossa ja neuvolatyössä. (Emt., 2.) Ammattilaisten kiinnostuksessa internetin mahdollisuuksiin on luettavissa paitsi tarve seurata aikaa ja tarjota uudenlaisia palveluvaihtoehtoja, myös pyrkimys löytää keinoja selviytyä työstä entistä tehokkaammaksi viritetyssä palvelujärjestelmässä. Esimerkiksi neuvoloissa työskentelevät terveydenhoitajat näkevät internetiin laajenneen palvelun mahdollisuutena paikata neuvolatyön kiireisyyttä ja vähäistä asiakaskohtaista aikaa (Pirkko Kourin haastattelu; HS 10.4.2006).

Internetiä käyttäviä äitejä voidaan pitää eräänä väestöryhmänä, joka on hyötynyt suomalaisen yhteiskunnan pyrkimyksistä kohti tietoyhteiskuntaa. Internetin keskustelupalstat tarjoavat paitsi mahdollisuuksia palvelujärjestelmän kehittämiseen, myös uudenlaisen mahdollisuuden kansalaisten keskinäiseen verkostoitumiseen. (Munnukka ym. 2005, 237–251.) Äitien oma-aloitteinen internetkeskustelu voidaankin mieltää kuuluvaksi keskinäisen avun ryhmien ja vertaistukitoiminnan piiriin. Klaus Mäkelän (1998, 310) mukaan keskinäisestä avusta voidaan yleensä puhua vain, jos tarjolla tai järjestettävissä on myös muunlaista tukea. Äitien osalta eräänä keskeisenä yhteiskunnallisena apuna ja tukimuotona toimii neuvolajärjestelmä.

Mäkelä (1998) jakaa keskinäisen avun ryhmät uusiin ja vanhoihin. Hänen mukaansa uusissa ryhmissä on kyse enemmänkin eksistentiaalisista kuin konkreettisista ongelmista, eivätkä jäseniä yhdistä vanhojen ryhmien tapaan sosiaaliset määreet. (Emt., 311–312.) Äitien internetkeskustelussa kirjoittajat voivat olla sosiaaliselta taustaltaan heterogeeninen ryhmä. On silti myös mahdollista, että äitejä houkuttelevat erityyppiset keskustelun foorumit esimerkiksi koulutuksesta ja työhistorias- ta riippuen. Keskustelussa voivat painottua viestiketjusta riippuen äitien arjessa vastaan tulevat konkreettiset ongelmat tai äitinä olemista voidaan pohtia yleisemmällä tasolla. Joskus molemmat näkökulmat esiintyvät keskustelussa rinta rinnan. Jako uusiin ja vanhoihin ryhmiin vaikuttaakin melko jyrkältä pohdittaessa, kumpaan ryhmään äitien internetkeskustelu vertaisryhmätoimintana kuuluu. Mäkelän (emt., 311–312) ajatus siitä, että nykyisissä keskinäisen avun ryhmissä keskeiseen rooliin nousee yksilöllinen kokemus, tuntuu sen sijaan osuvalta.

Äitien internetkeskustelun kantavana ideana voidaan nähdä yksilöllisten äitiyskokemusten jakaminen. Jaetun äitiyden kautta omassa elämässä koetut ristiriidat näyttäytyvät yhteisinä ja yleisinä äitiy-

teen liittyvinä epäkohtina. Ongelmallisiksi koetuissa tilanteissa toiset äidit voivat tarjota tukea. Toisaalta he voivat auttaa näkemään ongelmien suhteellisuuden. (Vanhanen-Silvendoin 1996, 238.) Uusissa keskinäisen avun ryhmissä keskeiseksi tehtäväksi asettuu henkilökohtaisten ongelmien ratkominen ja minuuden käsittely (Smith & Pillemer 1983; ref. Mäkelä 1998, 312). Äitien internetkeskusteluun sopii Vanhanen-Silvendoinin (1996, 238) luonnehdinta postmodernin yhteisön tunnusmerkitöt täyttävästä vertaisryhmätoiminnasta. Tällainen toiminta syntyy osallistujien yksilöllisten, tiettyyn elämäntilanteeseen liittyvien tarpeiden pohjalta. Lasten kasvaessa tarpeet muuttuvat ja kyseisen kaltaisen ryhmän aika on ohi. Jatkuvuutta olennaisempaa keskustelussa onkin sen hetkellinen intensiivisyys. (Emt., 238.)

Äitien aktiivisuuden kautta käynnistyvä internetkeskustelu voi muodostaa tärkeän välitason (vrt. Matthies 1996, 12) yksityisen ja julkisen, eli tässä tapauksessa perheen ja neuvolajärjestelmän välillä. Se voi toimia myös vasta-asiantuntijuuden areenana, joka mahdollistaa neuvolan ohjeiden ja näkemysten kriittisen tarkastelun. Munnukan ym. (2005) tutkimat ”nettiäidit” arvostivat neuvolan palveluita. He kuitenkin kritisoivat neuvoloita ohjeiden vanhanaikaisuudesta, käyntien harvatahtisuudesta, lyhyistä vastaanottoajoista sekä yhteistyösuhteiden huonosta jatkuvuudesta. Terveystoimittajan ja asiakkaan väliseen suhteeseen he toivoivat dialogisuutta ja yhdenvertaisempaa otetta. Yhdenvertaisuus, saatavilla olo ja auttamishaluisuus olivat puolestaan niitä tekijöitä, joita äidit erityisesti arvostivat keskinäisessä keskustelussaan. (Emt., 243–248.)

Uusien keskinäisen avun ryhmien vastakohtaksi asettuukin usein professionaalinen asiantuntemus (Mäkelä 1998, 312). Vasta-asiantuntijuuden nähdään usein olevan altavastajan asemassa suhteessa virallisempaan pidettyyn ammatilliseen asiantuntemukseen (Saaristo 2000). Ammattilaisten ja asiakkaan hierarkkinen asetelma neuvolassa eivät toki ole uusi ilmiö, vaan neuvolan ”holhoava sisäisyys” on saanut osakseen kärkevää kritiikkiä aina 1960-luvulta lähtien (Wrede 2003, 86.) Uutena asiana voidaan sen sijaan nähdä internetin äideille tarjoama mahdollisuus vasta-asiantuntemuksen rakentamiseen omaa välitöntä elämänpiiriä laajemmalla areenalla, ottamatta kuitenkaan osaa järjestäytyneempään yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen ja kansalaistoimintaan.

Siinä missä aiemmin neuvolatutkimuksen keskiössä ovat paljolti olleet äitien ja hyvinvointivaltion ammattilaisten suhteet, painottuu uudemmissa tutkimuksissa yhä enemmän kiinnostus vanhempien vastuunjakoon perheessä sekä ajatus jaetusta vanhemmuudesta. Äitiyden ohella isyys on nostettu kiinnostuksen kohteeksi neuvolatoiminnan uudistamisessa ja vertaisuuden tarkasteluissa (esim. Plantin & Daneback 2009; Pietilä-Hella 2010). Toisaalta on oltava kriittinen sen suhteen, puhutaanko vanhemmuudesta yleisellä tasolla silloin, kun todellisuudessa tarkastellaan edelleenkin pelkäs-

tään äitiyttä. Esimerkiksi Kuopion kaupunki tarjosi 2009 lastenneuvolan asiakkaille pilottihankkeessa mahdollisuutta osallistua keskusteluun Hyvinvointikanavan *Perheet* -sivustolla. Sivuston käyttäjäkokemuksia tutkittiin palvelusuunnittelun avuksi pyrkien kehittämään lastenneuvolan toimintaan uutta palvelukonseptia. Ajatuksena oli tutkia vanhemmuuden tukemista sosiaalisen median avulla, mutta käytännössä kyseessä ovat ainoastaan juuri synnyttäneiden äitien kokemukset, minkä tutkijat itsekin huomioivat. (Palmén ym. 2010.)

Vaikka internetin perhefoorumeilla ja neuvoloiden vertaistoiminnan kehittämisessä siis haluttaisiin puhua vanhemmuudesta pelkän äitiyden sijaan, tuntuu vertaisuus yhä käytännössä tarkoittavan ennen kaikkea *mamma-ryhmiä* (Palmen 2010) ja *nettiäitien* (Munnukka & Kiikkala 2001, Munnukka ym. 2005) keskustelua eli äitien vertaisuutta. Tämä onkin ymmärrettävää siitä lähtökohdasta, että huolimatta yhteiskuntapoliittisista pyrkimyksistä kehittää perhevapaajärjestelmiä vanhemmuuden vastuun jakamisen suuntaan (ks. esim. STM 2011) vain harvassa perheessä käytetään tosiasiaa hyväksi mahdollisuutta pidempien perhevapaiden jakamiseen vanhempien kesken (Lammi-Taskula 2004 ja 2007). Alle kolmivuotiaiden lasten äideistä kotona oli 2009 vain reilu kolmannes (SVT 2009). Sellaisia perheitä, joissa äiti on työssä ja isä hoitaa lapsia oli vuonna 2009 vain 1 % alle kolmivuotiaitten lasten perheistä (SVT 2009). Omalta osaltaan äideille painottuvasta vastuusta pikkulapsiperheissä kertoo myös se, että vuoden 2010 aikana vanhempainpäivärahaa saaneista isistä 69,9 % oli saanut pelkästään perinteistä isyysrahaa. Vanhempien keskenään vapaasti jaettavalla vanhempainrahakaudella vanhempainrahaa saaneista isistä 94,4 % oli saanut nimenomaan uuden isäkuukauden etuuksia². (SVT 2011, 14–16.) Tiiviimpi yhteydenpito ja vertaissuhteet pikkulapsiperheessä ovatkin lähinnä kotiin lapsen kanssa pääsääntöisesti jäävien äitien intressi (ks. Pietilä-Hella 2010). Myös tutkimassani keskusteluketjussa kaikki kirjoittajat näyttävät olevan äitejä.

Vaikka internet luo uudenlaisia vertaisuuden ja avun mahdollisuuksia, se ei välttämättä ole kaikille sopiva verkostoitumisen tapa. Huolimatta mahdollisesta tasa-arvoistumisesta tietotekniikan hyödyntäminen kontaktien luomiseen saattaa yhä olla luontevinta korkeasti koulutetuille äideille, jotka ovat tottuneita käyttämään sitä opiskellessaan ja työssään. Kaikki äidit eivät välttämättä ole yhtä kykeneviä tai halukkaita toimimaan verkoissa. (Munnukka & Kiikkala 2001, 513.) Siksi onkin tarpeellista tutkia ja vertailla monenlaisia vertaistoiminnan muotoja, esimerkiksi internetin välittämää vertaisuutta ja kasvokkaisia vertaistukiryhmiä (Munnukka ym. 2005, 237–251).

---

² Isäkuukausi tarkoittaa, että isä on vanhempainrahalla vanhempainpäivärahaikauden 12 viimeistä arkipäivää, jota seuraa 1–24 arkipäivän pidennetty isyysvapaa (SVT 2011, 16).

3.3 Naisnäkökulma tietotekniikkaan ja internetkeskusteluihin

Tietoyhteiskunnan edelläkävijöinä kulkivat korkeasti koulutetut, teknisessä ammatissa toimivat ja tietokonetta työssään käyttävät miehet. Internetin ja sukupuolen yhteyttä onkin kirjallisuudessa tarkasteltu paljolti kysymyksenä sukupuolten välisistä valtasuhteista. Tällöin huomio kiinnitetään esimerkiksi siihen, miten sukupuolten välinen epätasa-arvo näkyy internetin keskusteluissa. Toisaalta on keskusteltu siitä, onko internetillä potentiaalia tasa-arvoistaa sukupuolten välisiä valtasuhteita. (Esim. Bowker & Liu 2001.) Sukupuolten välisiä suhteita internetissä tarkastellaan usein näkökulmasta, joka korostaa miesten tietoteknistä taitavuutta. On väitetty, että miehet hyödyntävät naisia enemmän esimerkiksi sähköpostia ja internetin keskustelumahdollisuuksia. (Esim. Li & Kirkup 2007.) Tietotekniikan käyttäjäkunnassa ja käyttötarkoituksissa on kuitenkin tapahtunut suuria muutoksia viimeisen parin vuosikymmenen aikana.

Tietokonetta käytetään yhä enemmän kotiloissa ja henkilökohtaisiin tarkoituksiin. Tämä pätee erityisesti naisten ja toisaalta vähemmän koulutettujen ihmisten tietokoneen käyttöön. Voidaan puhua tietokoneen kotouttamisesta. (Cummings & Kraut 2002, 221.) Informaatioteknologian voidaan myös nähdä naisistuvan, tosin epätasaista tahtia eri puolilla maailmaa (Singh 2001, 396). Tekniikkaan totuttuaan naiset näkevät tietokoneen yleensä enemmän välineenä kuin tekniikkana. Teknologiaa tärkeämpää on siis se, miten uusia teknisiä innovaatioita voidaan aktiivisesti hyödyntää osana omaa elämää (Singh 2001, 395.) Tietotekniikan osalta naisia näyttävät kiinnostavan erityisesti sen luomat kommunikaatiomahdollisuudet (Cummings & Kraut 2002, 229).

Internetin välityksellä tapahtuvassa kommunikaatiossa sukupuoli vaikuttaa olevan keskeinen tekijä. Epäselvään sukupuoleen liittyvä mahdollisuus esiintyä vastakkaisen sukupuolen edustajana. (O'Brien 1999.) Internetin ja identiteetin suhteita käsittelevä kirjallisuus korostaakin identiteettipetoksen mahdollisuutta (Donath 1999). Tällaisessa katsannossa identiteetti samaistetaan lähinnä yksilön henkilöllisyyteen. Se nähdään yhtenä ja vakaana. Tällöin katsotaan, että sitä on mahdollista kuvata internetin kanssakäymisessä enemmän tai vähemmän totuudenmukaisesti. Kysymykseksi nousee, mitkä tekijät henkilöllisyydessä ovat niin olennaisia, että niiden kertomatta jättäminen tai muokkaaminen on perusteena syytteelle identiteettipetoksesta. Voi ajatella, että tutkimassani viestiketjussa naissukupuoli on perustavanlaatuinen normi. Implisiittisenä oletuksena on, että muut kirjoittajat ovat naisia. Tällöin poikkeaminen feminiinisestä oletusarvosta olisi ainakin tuotava esiin.

On myös esitetty, että naiset kohtaavat internetin sekapalstoilla sukupuoleen perustuvaa häiritsemistä (esim. Herring 1999; Winter & Huff 1996), jonka vuoksi heille voi olla helpompaa esiintyä tällai-

silla keskustelupalstoilla ”sukupuolettomana”. Naisten asema keskustelijoina molempia sukupuolia käsittävillä internetin keskustelufoorumeilla näyttää siis alisteiselta miehiin nähden. Toisaalta heillä voidaan nähdä olevan ennalta määrätty oikeus sellaiseen kybertilaan, joka aihepiirinsä kautta määrittyy ennen kaikkea naisille kuuluvana (Arpo 2005, 190). Bonnie Fox (2001) on todennut, että yhteiskunnassa, jossa vastuu lapsista on yksilöllistetty suvuilta ja yhteisöiltä ydinperheen vanhemmille ja se on sukupuolittunutta, nimenomaan naisten on otettava vastuu syntyvästä lapsesta. Siinä missä naisen vastuunkantaminen on itsestään selvä oletus, on miehillä puolestaan vapaus valita, kuinka intensiivisesti he ottavat osaa lapsen hoitoon (Vuori 2003, 54). Perhekeskustelupalstojen raskautteen, synnytyksen ja hoivaan liittyvät teemat saattavatkin rakentaa näitä keskustelufoorumeita nimenomaan naisten keskustelun tiloiksi. Tällaiset feminiinisiksi mielletyt keskustelun tilat voivat olla naisille tärkeitä. Ne esimerkiksi tarjoavat naisille mahdollisuuden jakaa kokemuksia asioista, jotka periaatteessa kyllä kuuluvat molemmille sukupuolille, mutta syystä tai toisesta rajautuvat kulttuurissamme naisten asioiksi. (Winter & Huff 1996, 32, 47–48.)

Naisten välistä internetkeskustelua käsittelevässä kirjallisuudessa on painotettu henkilökohtaisuuden ja läheisyyden suurta merkitystä (Singh 2001; Arpo 2005; Dunham ym. 1998). On havaittu naisten arvostavan tietokoneella kommunikoidessaan erityisen paljon keskustelun henkilökohtaista kontekstia eli keskustelukumppanin omasta arjestaan ja keskustelukontekstistaan tarjoamaa tietoa. Eräs Singhin (2001) tutkimukseen osallistuneista naisista pitää juuri keskustelun persoonallista kontekstia keskeisenä naisten virtuaaliyhteisöllisyyden mahdollistajana. (Emt., 402.) Esiin on nostettu myös henkilökohtainen puhetapa naisten välisessä internetkeskustelussa. Sitä luonnehtivat esimerkiksi empaattinen suhtautuminen keskustelukumppaniin, kokemusten jakaminen ja tunnetilojen ilmaiseminen. Tällaiset puhetavat eivät välttämättä ole samaan tapaan käytössä, jos keskusteluun osallistuu miehiä. Tällöin ne saisivat toisenlaisia merkityksiä kuin naisten välisessä keskustelussa. (Arpo 2005, 190–192.)

On myös korostettu naisten keskinäisessä internetkeskustelussa ilmenevää tunnistamissuhdetta. Se ilmenee tervehdyksissä sekä viittauksina aiempiin keskusteluihin, tunnistettujen keskustelijoiden piirteisiin ja heidän asemaansa keskusteluryhmässä. (Emt., 190–192.) Tunnistaminen luo kumppanuutta kirjoittajien kesken pitäen näin yllä keskusteluryhmän yhteisyyttä (Baym 1995; sit. Arpo 2005, 190). Satunnaisotannalla valituille Usenet-ryhmille suuntaamassaan kyselytutkimuksessa McKenna, Green ja Gleason (2002) havaitsivat naisten kuvaavan internetissä solmimiaan suhteita intiimimmiksi kuin miesten sekä korostavan miehiä enemmän puhumista ja tunteiden jakamista. (Emt., 18.) Henkilökohtaisuus vaikuttaa siis ratkaisevan tärkeältä internetissä solmittujen ihmissuhteiden laadun kannalta.

4 YHTEISÖLLISYYTTÄ ETSIMÄSSÄ

4.1 Pysynkö pystyssä? — Yhteisöllisyyden käsitteen liukkaalla jäällä

Uskaltaudun ottamaan yhteisön tutkielmani keskeiseksi käsitteeksi samalla tiedostaen sen problemattisen luonteen. Heikki Lehtosen (1990, 12) mukaan tutkimuksessa oletetaan varsin usein perusteita mainitsematta, että tarkasteltavana on yhteisö. Pyrinkin ottamaan vakavasti Lehtosen nuhteet yhteisön käsitteen arvioinnin puutteesta. Tarkastelen seuraavaksi, millaisista näkökulmista yhteisön käsitettä voidaan punnita. Tarkoitukseni ei ole tuottaa tyhjentävää kuvausta yhteisöllisyydestä, vaan osoittaa sen arkisen itsestään selvä, mutta teoreettisesti kiistanalainen luonne.

Yhteisöllä viitataan usein 1) alueellisesti rajattuun yksikköön, 2) sosiaalisen vuorovaikutuksen yksikköön tai 3) yhteenkuuluvuuden ja symbolisen yhteisyyden yksikköön (emt., 16–18). Kriteerit tarjoavat näkökulmia yhteisöllisyyteen, mutta niiden yleisluontoisuudesta johtuen yhteisö käsitteenä jää edelleen kovin epämääräiseksi. Varmaa on vain se, että yhteisön jäsenillä on oltava jotakin yhteistä. Tämä yhteisyys voi ilmetä joko toimintana tai tunteena yhteenkuuluvuudesta. Myös alueellinen yhteisyys ilmenee pohjimmiltaan jommalla kummalla tavalla. Lehtonen korostaa konkreettista toimintaa määritellen yhteisön vuorovaikutusjärjestelmäksi. Yhteisyydentunnetta ilman vuorovaikutusta hän pitää sinänsä tärkeänä symbolisena yhteisyytenä, josta ei hänen mukaansa kuitenkaan tulisi puhua yhteisön käsitteellä. Modernissa maailmassa toiminnallisen yhteisön ja symbolisen yhteisyyden käsitteellinen ero on kuitenkin hämärtynyt. Arkikielessä yhteisöllä viitataan kirjavasti erilaisiin vuorovaikutusmuodosteisiin, joiden toimijoilla voi olettaa olevan jotakin yhteistä. (Emt., 20, 23–24, 126, 199.)

Yhteisö-käsitteen moniselitteisyydestä johtuen yksimielisyyttä yhteisön käsitteellisistä rajoista on vaikea saavuttaa. Tästä johtuen kussakin tutkimuksessa on erikseen määriteltävä, mitä yhteisöllisyydellä tarkoitetaan. (Siitonen & Valo 2007, 57–58.) Omassa tutkielmassani nojaan Lehtosen (1990) määritelmään yhteisöstä yhteenkuuluvuuden tunteen ja toiminnan kautta rakentuvana vuorovaikutusjärjestelmänä. Näen äitien keskustelun internetissä toimintana, jonka kautta osallistujat rakentavat identiteettejä itselleen ja toisilleen. Tätä kautta myös yhteisöllisyys rakentuu tietynlaiseksi juuri tässä kontekstissa. Osoituksena yhteenkuuluvuuden tunteesta voidaan puolestaan pitää sitä, että kirjoittajat hakeutuvat keskustelemaan juuri kyseiseen internetin keskusteluketjuun kaikista tarjolla olevista vaihtoehdoista. Osa kirjoittajista saattaa tosin kirjoittaa myös muihin keskusteluketjuihin ja siten kuulua myös muihin (virtuaalisiin) yhteisöihin.

Yhteisöllisyyttä voidaan tarkastella paitsi reaalina vuorovaikutusprosesseina, myös ideana tai tavoitteena. Paradoksaalisesti yhteisöjä on siis mahdollista tutkia, vaikkei maailmasta olisi löydettävissä ainuttakaan yhteisön kriteerit täyttävää vuorovaikutusjärjestelmää. Voidaan esimerkiksi tarkastella, millaisen prosessin tuloksena yhteisöllisyys syntyy. Silloin kun joukko ihmisiä pyrkii omaehtoisesti toteuttamaan yhteisöllisyyden ideaa elämässään, on kyse yhteisöllistymisestä. Yhteisöllisyyden tavoite voidaan toisaalta asettaa myös kohteena olevan ihmisryhmän ulkopuolelta. Tällöin puhutaan yhteisöllistämisestä. On tärkeää huomata, että kumpikaan prosessi ei välttämättä johda yhteisöihin. (Lehtonen 1990, 25–26.) Vaikka lopputulos on epävarma, on prosessin tarkastelu sinällään mielenkiintoista toimijuuden näkökulmasta.

Yhteisöllistyminen korostaa yhteisön jäsenten omaa aktiivista toimijuutta, kun taas yhteisöllistämässä he ovat kohteena jonkun yhteisön ulkopuolisen tahon organisoimassa projektissa. Internetin keskusteluryhmissä voidaan nähdä aineksia näistä molemmista. Usein jokin keskustelijoihin nähden ulkopuolinen taho synnyttää kohtaamisen ja yhteisöllisyyden kokemisen mahdollistavan foorumin. Toisinaan taas keskustelun käynnistävä taho on itsekin aktiivinen keskusteluissa. Joka tapauksessa keskustelijat synnyttävät yksittäiset keskusteluketjut. Esimerkiksi jonkin vuoden tiettyssä kuussa syntyneiden lasten äitien keskusteluketjua ei olisi olemassa tai se olisi jäänyt pelkäksi nimikkeeksi, ellei joku kirjoittajista olisi käynnistänyt keskustelua kirjoittamalla ensimmäisen viestin. Osallistujien omaehtoinen toimijuus yhteisöllisyyden rakentamisessa on näkyvämpää internetin keskusteluketjuissa kuin esimerkiksi neuvolan terveydenhoitajan perustaessa keskusteluryhmän alueen äideille (vrt. Vanhanen-Silvendoin 1996).

Siinä missä 1990-luvulla yhteisön käsitettä käytettiin Lehtosen (1990) toteamalla tavalla varsin epäkriittisesti monissa tutkimuksissa, on yhteisön käsitteestä nykyisin tulossa vähemmän muodikas tutkijoiden keskuudessa. Esimerkiksi Pietilä-Hella (2010) välttää tutkimuksessaan yhteisö-käsitteen käytön täysin puhuen sen sijaan vertaisuudesta, vertaisryhmistä, vertaistuesta, sosiaalisesta tuesta sekä sosiaalisista suhteista. Hänen kiinnostuksensa vertaisuuteen liittyviin käsitteisiin heräsi hänen havaittuaan niiden nousseen vuosituhannen vaihteesta lähtien valtiovallan asiakirjoissa alati toistuviksi. Yhtäältä yhteisö-käsitteen epämääräinen käyttö tutkimuksissa sekä toisaalta sen popularisointuminen julkisen ja poliittisen keskustelun hokemaksi, taianomaiseksi ratkaisuksi ongelmaan kuin ongelmaan, lienevät vieneet käsitteeltä niin tieteellistä kuin poliittistakin terää ja houkuttelevuutta 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä. Toisaalta viimeaikaisessa yhteisökeskustelussa on korostettu yhteisöllisyyden kehittymistä yksilöllisempään suuntaan, kohti elämänpoliittista identiteettien ja elämäntyylien rakentamista ja ilmaisemista. Verkkomaailman nähdään voimistaneen tällaista yhteisöllisyyden muutosta. Yhteisöllisyydelle onkin ehdotettu korvaavia ja monesti väljempä-

nä nähtyjä käsitteitä, kuten yhteisyys, tai erityisesti virtuaalimaailmaan viittaavia verkon tai verkoston käsitteitä. (Kangaspunta (toim.) 2011, 7–8.) Itse katson yhteisöllisyyden käsitteellä kritiikistä huolimatta olevan edelleen relevanssia ainakin puhuttaessa oman tutkimuskohteeni kaltaisista, perinteisille keskustelufoorumeille muodostuvista ja pitkälti tietyn keskustelijajoukon ympärille rakentuvista ryhmittymistä (erotuksena uudemmassa sosiaalisesta mediasta, ks. Hintikka 2011, 134–135).

4.2 Mistä löytyy tie paratiisiin?

Miksi yhteisöllisyydestä ovat toistuvasti puhuneet niin poliitikot, eri alojen asiantuntijat kuin yleisönosaston kirjoittajatkin? Miksi sen perään on haikailtu peläten sen olevan kadonnut tai katoamassa? Kalle Haatanen (2000) mukaan yhteisöllisyyden merkityksen korostaminen liittyy pohjimmiltaan johonkin havaittuun puutteeseen, vajeeseen tai vääristymään, joka halutaan korjata. Tällainen epäkohta voi olla esimerkiksi liiallisena pidetty yksilöllisyyden korostus tai (hyvinvointi)valtiokeskeisyys. (Emt., 273.) Kommunitarismi on ajattelusuuntaus, joka kritisoi liberalistista yksilön oikeuksien ja autonomian korostusta sekä käsitystä valtiosta kollektiivisena rationaalisuutena ja heikommassa asemassa olevien auttajana. Tilalle tarjotaan yhteisöllisyyttä. Sen uskotaan luovan kansalaisten keskinäistä vastuuntuntoa sekä markkinoiden ja valtion ulkopuolista kansalaisaktiivisuutta. Yhteisö määritellään kunnianhimoisesti. Esimerkiksi elämäntavan ja harrastusten synnyttämä yhteisöllisyys tai satunnaiset, yhteisen tilan tuottamat yhteisöllisyyden muodot (Bauman 1995; ref. Haatanen 1997, 101) eivät kelpaa yhteisöiksi. Todellisen yhteisön nähdään syntyvän jatkuvuuden kautta ja edellyttävän kohtalaisen vahvaa sitoutumista vaativaa yhteisömoraalia. Yhteisöihin nähden ulkoinen moraalit, esimerkiksi hyvinvointivaltiollinen huolenpito, ei kommunitaristien mukaan voi korvata aitoa yhteisöllistä alkuperää olevaa moraalit. (Haatanen 1997, 97–101; Haatanen 2000, 273.) Vaaditaan siis uudenlaista suhdetta vapauden ja vastuun välillä, jälkimmäistä painottaen. (Haatanen 2000, 282–283.)

Yhteisöstä haaveiluun sisältyy implisiittinen oletus *hyvästä* yhteisöstä. Tämä sijaitsee joko menneisyydessä, on piilossa ja löydettävissä omassa ajassamme tai siintää paremmassa tulevaisuudessa. (Emt., 274–275.) Siihen liitetään mielikuvissa yksipuolisen positiivisia määreitä, kuten lämpö, suoja, turva, hyväntahtoisuus, anteeksianto, pyyteetön auttaminen, yhteisymmärrys, luottamus ja läheisyys. Se on kuin kadoksissa oleva paratiisi, johon toivomme löytävämme tien. (Bauman 2001, 1-3.) Herää kysymys nostalgian ja haaveiden yhteydestä reaali maailman yhteisöihin. Lehtonen (1990)

muistuttaakin, että romantisoivilla näkemyksillä menneen maailman yhteisöllisyydestä ei ole todellisuuspohjaa. Yhteisöideaalit korostavat yksinomaan vastavuoroisia vuorovaikutussuhteita, tasa-arvoa ja demokratiaa, vaikka mainita tulisi myös yhteisöllisyyden nurja puoli eli riippuvuus, alistaminen ja hallinta. (Emt., 21–23, 33.) Yhteisesti jaettuja normeja ja arvoja painottavan yhteisöllisyyden korostuksen kääntöpuoli on sopeutumisen paine tai vaihtoehtoinen ulossulkeminen. Esimerkiksi vähemmistöjen ja naisten näkökulmasta tarkasteltuna menneen maailman yhteisöllisyydestä piirtyy vähemmän mairitteleva kuva. Yhteisöllisyyttä ei tulisikaan nähdä varauksettoman myönteisenä ilmiönä. (Arneil 2006.) On syytä erottaa toisistaan nostalgiset, melko utopistisetkin haaveet yhteisöstä ja se monenkirjaisuus, joka kuvaa todellisuudessa yhteisöjä.

4.3 ”Maja pitää saada, maja täytyy rakentaa!”³ — diskursiivisesti rakentuvat identiteetit ja yhteisöllisyys

Yhteisöstä puhutaan joskus ikään kuin se olisi staattinen, muuttumaton kokonaisuus (Jauhiainen & Eskola 1994, 43–44). Yhteisön tavoin myös identiteetti on esimerkiksi psykologiatieteissä nähty perinteisesti pysyvänä ja suhteellisen muuttumattomana. Sosiaaliseen konstruktionismiin pohjaava postmoderni näkemys identiteeteistä ja yhteisöistä on monella tapaa vastakkainen tällaiselle identiteetit ja yhteisöllisyyden jähmettäväälle katsannolle. (Nousiainen 2004, 18–19.)

Sosiaalisen konstruktionismin viitekehyksessä identiteetit ja yhteisöllisyys nähdään sosiaalisesti rakentuvina. Toimijoilla katsotaan yhden ja vakaan identiteetin sijaan olevan useita, tilanteittain rakentuvia identiteettejä (esim. Hall 1999, 22–23). Identiteetit ovat tietyllä lailla fiktiivisiä, samoin kuin ne sulkeumat, joiden oletetaan luovan samastumisen mahdollistavia yhteisöjä (Hall 1999, 13; Anderson 1991). Yhteisö ja identiteetit rakentuvat käsi kädessä. Olemme jatkuvasti prosessuaalissa suhteessa kuviteltuihin yhteisöihin. Hallin (1999, 12) mukaan identiteetti tunnistetaan ja se rakentuu eron kautta, suhteessa vastakohtaisuuksiin, joita vasten itseään voi yrittää määrittää. Luomme ihmisten välille rajoja, jotka eivät ole maailmassa luonnostaan eivätkä merkityksellisiä, ennen kuin ne sellaisina tunnistetaan (Douglas 2000).

Yksilö luo yhteisön hahmottaessaan ympäröivät yksilöt, ”toiset”, yhdeksi, itsensä ulkopuoliseksi kommunikaation kentäksi. Osana samaa prosessia yhteisö luon yksilön antamalla hänelle mahdollisuuden kokea itsensä samanlaisiksi erilaisten kanssa. Prosessissa syntyy myös yhteisön ulkopuoli-

---

³ Fröbelin Palikat: Maja. Säv. ja san. Mats Lillrank. DVD-tallenteella Fröbelin palikat (2004).

nen maailma, joka ei kuulu sen piiriin. (Hautamäki ym. 2005, 159–160.) Keskinäisessä vuorovaikutuksessa rakennamme siis käsitystä siitä, millaisia me olemme. Mitään lopullista emme voi itses-tämme sanoa. Silti voimme tietyssä pisteessä, tietyssä diskurssissa, kutsua loppuun saattamatonta sulkeumaa ”minäksi”. Identiteetit voidaan nähdä positioitumisena suhteessa sosiaalisesti ja kulttuu-risesti mahdollisiin diskursseihin (Widdicombe 1998, 200; Hall 1999, 105). Ihmisille määrittyy kie-lenkäytön merkityssysteemien mukaan tietynlaisia paikkoja. Näin ollen ihmiset rakentavat kielen-käytössään tilanteittain vaihtelevia määrityksiä itsestään ja toisistaan. (Jokinen ym. 1999, 67–68).

Myös yhteisöllisyys on jatkuvasti liikkeessä oleva rakentumisen, purkamisen ja uudelleen määritte-lyn prosessi. Se on ikään kuin koko ajan tulossa joksikin eikä koskaan valmistu. (Mynatt, O’Day, Adler & Ito 1998, 6.) Yhteisön jäsenet allekirjoittavat ja toisaalta kyseenalaistavat sosiaalisissa käy-tännöissään jatkuvasti yhteisön perustan ja luonteen. He rakentavat, purkavat ja uudelleen rakenta-vat yhteisöä. Imaginaariset identiteetit ja yhteisöt edellyttävät toinen toisiaan. Ne mahdollistavat yhteiskunnallisen osallistumisen ja siten yhteiskunnan synnyn. Tässä piilee identiteettien ja symbo-lisen yhteisöllisyyden yhteiskunnallinen merkitys. (Hall 1999, 13–14.)

4.4 Yhteisö ja normit

Internet muokkaa yhteisöllisyyden muotoja. Yhteisöjen rakentumisen ja toiminnan kannalta keskei-nen merkitys on kuitenkin edelleen klassisen sosiologian kiinnostuksen kohteena olleilla arvoilla ja normeilla. (Lehtonen 1990, 21). Arkikielessä normi viittaa usein käyttäytymiselle ja toiminnalle asetettuihin tavoitteisiin. Tällaisista tavoitteista on kyse esimerkiksi silloin, kun neuvolassa verra-taan lapsen painoa ja pituutta niin kutsuttuun normaalikäyrään. (Sulkunen 1998, 80.) Normiin liitty-vätkin käsitykset siitä, mikä on normaalia ja mikä puolestaan siitä poikkeavaa (Kokkonen 2006, 471–472; Kokkonen 2010). Émile Durkheimin (1982) mukaan normia luonnehtii ulkoinen pakotta-va vaikutus, jota sillä on tai voi olla yksilöön nähden. Normit siis velvoittavat yhteisön jäseniä (Kokkonen 2006, 471). Sosiologiassa normilla viitataankin Pekka Sulkusen (1998, 80) mukaan ”sellaisiin vuorovaikutuksen muotoihin, joiden välityksellä yhteisö saa jäsenensä toimimaan tai ajattelemaan tietyllä yhdenmukaisella tavalla.” Tällöin normi samastuu yhteisössä vallitseviin käyt-täytymistä koskeviin sääntöihin.

Yhteisö kasvattaa jäsenensä omaksumaan hyväksymänsä käyttäytymissäännöt. Opittuja käyttäyty-missääntöjä puolestaan pitävät yllä yhteisön jäsenten toisiinsa kohdistamat normatiiviset odotukset. Norminmukaista käyttäytymistä tuetaan yhteisössä yksinkertaisimmillaan hyväksynnän ja pahek-

sunnan ilmauksin, joskus muidenkin rangaistusten ja palkkioiden avulla. (Sulkunen 1998, 80–85.) On huomattava, että kaikki yhteisössä vallitsevat säännöt eivät ole eksplisiittisiä ja niitä ei välttämättä edes tunnisteta säännöiksi. Sääntöjä ei myöskään välttämättä koeta sellaisena normatiivisena pakkona, joka sotisi omaa halua vastaan. Joitakin sääntöjä pidetään itsestään selvinä ja noudatetaan ilman muuta. (Alasuutari 2007, 60.)

Samassakin yhteisössä on kuitenkin sekä virallisia että epävirallisia normeja. Yhteisössä vallitsevat normit voivat myös olla keskenään ristiriitaisia. Yhdessä ne muodostavat normijärjestelmän, joka onkin usein tutkimuksellisesti yksittäisiä normeja kiinnostavampi. (Sulkunen 1998, 80–85.) Konsensus- eli yksimielisyysteorioissa riittävän suuri yksimielisyys hyväksyttävästä käyttäytymisestä nähdään yhteisöjä koossa pitävänä voimana. Tällöin erityisen kiinnostavia ovat yhteisössä esiintyvät normiristiriidat. Käytännössä yksimielisyys kuitenkin lienee harvinainen tilanne. Konflikti- eli ristiriitateorioiden mukaan yhteisöjen sisällä kiistellään aina normeista ja niiden sisällöstä sekä käydään normaalia ja poikkeavaa koskevaa määrittelykamppailua. (Sulkunen 1998, 90–91.)

Normien sisällön määrittely ja valvonta kietoutuvat kysymyksiin yhteisössä ja ympäröivässä yhteiskunnassa vallitsevista valtasuhteista ja kontrollista. Valtasuhteet määrittävät, kenellä on määrittelyvaltaa suhteessa normeihin, millaista käyttäytymistä niiden valvonnalla rajoitetaan, keihin valvonta kohdistuu ja miten sitä harjoitetaan. Michel Foucault (1980) on esittänyt ajatuksen siitä, että nykyaikaisessa yhteiskunnassa subjektit kontrolloivat itse itseään sisäistämällä normit ja harjoittamalla itsekuria. Foucault'n ajattelun mukaan näkyvän järjestyksenpidon korvaavat kurinalaistavat normit ovatkin tyypillisiä nykyaikaiselle yhteiskunnalle. (Sulkunen 1998, 86–90.)

Käsitys normeista sääntöinä, jotka ohjaavat yksilöiden toimintaa yhteisöä koossapitävällä tavalla on tärkeä, mutta mahdollisesti liian yksipuolinen. Sääntöjä ei tarvitse ilmaista silloin, kun jostakin asiasta on tullut itsestään selvä tapa toimia tai ajatella. Pertti Alasuutarin (2007) mukaan normit tekevät ihmiset tietoisiksi tiedostamattomista rutiineistaan nostaen ne reflektiivisen huomion kohteiksi. Aivan erityisesti normatiivista puhetta esiintyy yhteiskunnallisessa muutostilanteessa. Samoin ristiriidat yksilön omien kokemusten ja julkisesti saatavilla olevien diskurssien välillä ilmaistaan usein normatiivisena puheena. Arkikeskustelussa ihmiset esittävät itsensä normatiivisen puheen avulla henkilönä, joka selviytyy toisilleen vastakkaisten periaatteiden ristitulella. Normeja tulisi Alasuutarin mielestä tarkastella pikemminkin ristiriitatilanteiden ilmaisuna ja yhteiskunnallisen muutoksen osatekijöinä kuin sosiaalisen järjestyksen selkärankana. Siten normatiivisuudella on yhteisössä sosiaalisen järjestyksen ylläpitämisen ohella lukuisia muitakin käyttötarkoituksia ja tehtäviä. (Emt., 70–81.)

Kun normit nähdään yhdenmukaisuutta tuottavina sääntöinä (Sulkunen 1998, 80–85), yhteisö rakentuu niiden kautta johdonmukaisesti käyttäytyvänä ja vuorovaikutuksessaan osin ennustettavana tahona. Sillä on olemassa omat sääntönsä, jotka määräävät esimerkiksi, millaisista asioista internetin keskusteluketjussa keskustellaan ja mihin tyyliin. Koska normit eivät aina ole eksplisiittisiä (Alasuutari 2007, 60), niiden olemassaolon voi toisinaan havaita vasta siitä, miten puheenvuorot keskustelussa tulkitaan. Normeja voidaan tarkastella paitsi sääntöinä, myös reflektiivisyyden näkökulmasta (emt., 70–81). Tällöin normien nostaminen keskustelun keskiöön ei välttämättä merkitsekään niiden allekirjoittamista. Sen sijaan yhteisö voi muodostaa areenan, jolla yhteiskunnassa vallitsevia normeja nostetaan esille. Tämä horjuttaa jo pelkkänä tekona niiden itsestäänselvyyttä.

5 INTERNETIN YHTEISÖLLISYYS

5.1 Virtuaaliyhteisö — vai jotakin muuta?

Muun muassa Veikko Pietilä (2001, 29) suhtautuu kriittisesti yhteisön käsitteen käyttöön internetin keskustelupalstojen yhteydessä. Pietilä viittaa internetkeskustelujen mielipidekamppailuihin ja toteaa, että yhteisön käsite sopii huonosti kuvaamaan tällaista kiistelevää ryhmää. Hän käyttäisi mieluummin termiä julkiso. Näin siksi, että hän katsoo termin sallivan myös eripuraa. Yhteisöinä hänen sijaan pitää julkison muodostavia sisäisesti samanmielisiä, mutta keskenään vastakkain asettuvia leirejä, jotka internetkeskustelussa ottavat mittaa toisistaan (emt., 30).

Pietilä havaitsee kuitenkin, että verkkofoorumit kokoavat omat uskolliset keskustelijajoukkonsa (emt., 29). On siis tyypillistä, että internetkeskusteluihin osallistuvat ikään kuin etsivät oman virtuaalisen kotimaansa, josta he saattavat toki matkailla myös muualla. Aina löytyy tietenkin myös niitä, jotka muuttavat. Keskustelijat siis rakentavat tietyllä tavalla (kuvitteellisen) rajan oman fooruminsa ja ulkomaailman eli muiden foorumien välille (vrt. Anderson 1991, 5-7). Tässä mielessä verkkofoorumeita voidaan pitää yhteisöllisinä (Pietilä 2001, 29). Yhteisöllisyys on luonteeltaan kuvitteellista, sillä keskustelijat eivät tunne suurinta osaa muista keskustelijoista eivätkä kohtaa keskusteluissa kuin murto-osan kaikista foorumin osallistujista (Anderson 1991, 6).

Keskustelufoorumien vertautuessa maahan ovat keskustelijat sen kansalaisia. Lapsen syntymäkuukauden perusteella muodostuvat kuukausiketjut tai maantieteellisesti rakentuvat alue- ja paikkakuntakohtaiset ketjut ovat puolestaan kuin kuntia tai paikallisyhteisöjä maan sisällä. Maalla on omat lakinsa ja asetuksensa (yleiset keskustelua koskevat säännöt), hallintonsa, joka kehittää sitä ja tiedottaa yhteisistä asioista (ylläpito) sekä viranomaisensa, jotka toimeenpanevat lakeja ja asetuksia, valvovat yleistä järjestystä ja rankaisevat lainrikkoojia (moderaattorit eli keskustelun valvojat, jotka voivat sääntörikkomuksen vuoksi esimerkiksi evätä nimimerkiltä oikeuden osallistua keskusteluun tietyksi ajaksi). Keskustelufoorumien yleiset osiot ovat kuin suoraa demokratiaa, jossa kansalaisilla on mahdollisuus keskustella tärkeäksi kokemistaan asioista ja nousta puolustamaan maailmankatsomustaan. Juuri niissä muodostuu nähdäkseni Pietilän (2001, 30) mainitsemia leirejä, jotka ovat kuin omaa asiaansa ajavia, ajatus- ja arvomaailmaansa hegemonisoimaan pyrkiviä (usein yhden asian) puolueita (esimerkiksi kotihoidon puolustajat ja päivähoidon kannattajat). Vaikka välillä osallistutaan julkiseen keskusteluun ”valtakunnan tasolla” eli foorumin yleisillä osioilla, arkea eletään kuitenkin keskeisesti paikallisyhteisön eli oman kuukausi- tai alueellisen ketjun piirissä.

Nähdäkseni juuri kuukausi- ja alueketjuihin syntyvät virtuaaliset hiekkalaatikkoyhteisöt (Kortteinen 1982; Munnukka & Kiikkala 2001; Munnukka, Kiikkala & Valkama 2005). Kortteisen mukaan yhteisöllisyys hiekkalaatikolla voi olla väljää, mutta sen merkitystä kotiin ja lapsiin sidotuille äideille ei ole syytä vähätellä. Rakentuu naisten välistä yhteisyyttä. Puheenaiheissa korostuvat naisten senhetkisen elämäntilanteen kannalta keskeiset teemat, kuten synnytys, lapset ja ehkäisy. Näennäistä läheisyyttä ja ystävällisyyttä rakennetaan muun muassa kehumalla toisten lapsia. Samaan aikaa kun pyritään löytämään ystäviä, joille uskoutua, on toisaalta oltava varovainen ja esitettävä. Liiallinen julkinen avoimuus nimittäin altistaa vertailulle ja arvioinnille. Läheisempää ystävyyttä voidaan yrittää rakentaa vaikkapa kahvikutsun avulla. (Kortteinen 1982, 75–79.) Kuvaus perinteisistä hiekkalaatikkoyhteisöistä tuntuu miltei hämmästyttävän sopivalta kuvaamaan myös virtuaalisia hiekkalaatikoita.

Internetissä muodostuvien keskusteluketjujen käsittäminen yhteisöinä on siis perusteltua yhtäältä siksi, että samaan tapaan kuin ihmiset kuvittelevat yhtenäisen kansakunnan synnyttäen siten kansallisvaltion (Anderson 1991), myös internetin keskustelijat etsivät oman virtuaalisen kotimaansa ja kokevat muiden ”virtuaalivaltion kansalaisten” kanssa kuvitteellista yhteisöllisyyden tunnetta. Toisaalta ne näyttäytyvät yhteisöinä myös siinä mielessä, että osallistumisen periaatteellisesta vapaaehtoisuudesta huolimatta keskusteluketjuihin kehittyy usein muiden normien ohella säännölliseen osallistumiseen sitova moraalinen pakko ainakin niille, jotka mielivät pysytellä mukana keskustelun ydinjoukossa. Tällöin pitkä tauko keskusteluun osallistumisessa herättää muissa huolta ja hämmennystä. (Pohjola 2008, 555–556.) Jos ilmenee, ettei poissaololle ole pätevää syytä, voidaan se helposti tulkita merkinä yhteisön hylkäämisestä, sen merkityksen kyseenalaistamisena ja siten tietynlaisena ”rikkuruutena” yhteisöä kohtaan.

Ei ole syytä uskoa, että kaikki internetissä tapahtuva vuorovaikutus johtaisi yhteisön rakentumiseen. Erontekoa on ensinnäkin tehtävä suhteessa uudempiin Facebookin tai Twitterin kaltaisiin sosiaalisen median muotoihin, joissa jokainen jäsen kerää ympärilleen omanlaisensa verkoston yksilöllisesti ja tekee tämän erikseen kaikissa niissä internetpalveluissa, joiden toimintaan hän oman mielenkiintonsa pohjalta osallistuu (Hintikka 2011, 120–123, 134). Myös päiväkirjamaisten blogien ympärille rakentuvat sosiaaliset suhteet perustuvat ennen muuta kahdenvälisiin suhteisiin ja kiinnostuksen kohteisiin, vaikkakin blogien kirjoittajien kesken voi myös rakentua sellaisia sosiaalisia verkostoja, joissa useampi blogin kirjoittaja seuraa ja kommentoi vastavuoroisesti toinen toistensa blogeja (ks. esim. Lopez 2009). Blogit sekä statuspäivityksiin nojaavat uudet sosiaaliset mediat sosiaalisten suhteiden yksilöllistävää luonnetta. Perinteisemmissä verkkoyhteisöissä keskustelu voi puolestaan

olla esimerkiksi niin tehtäväorientoitunutta tai vuorovaikutus niin vähäistä, ettei siinä synny tätä tiettyä keskusteluryhmää yhdistäviä sosiaalisia merkityksenantoja ja yhteisöllisyyden tunnetta. (Baym 1998, 63.) Jos yhteisöllisyys käsitetään vuorovaikutuksessa rakentuvana, keskinäiseen yhteisyyden tunteeseen perustuvana ja edellä kuvaamallani tavalla myös normatiivisesti velvoittavana ilmiönä, ei nähdäkseni ole toisaalta syytä uskoa, ettei yhteisöllisyyttä voisi rakentua yhtä lailla virtuaali- kuin reaali-maailmassakin.

5.2 Internetissä rakentuva yhteisöllisyys — vanhaa ja uutta

Internetin yhteisöllisyyden tutkimisessa olennainen rajankäynti tapahtuu sen suhteen, nähdäänkö internetin kautta rakentuva yhteisöllisyys jonain täysin uutena vai jatkumona vanhaan. Jatkuvuutta suhteessa vanhaan painottavat ensinnäkin sellaiset näkemykset, joissa internetistä toivotaan kadonneen yhteisöllisyyden pelastajaa. Tällaiset ajatukset pohjautuvat edellä kuvaamaani tapaan nähdä yhteisöt romantisoivassa valossa. Virtuaaliyhteisökeskustelun avaajana pidetty Howard Rheingoldin teos *The Virtual Community* (1993) perustui nimenomaan yhteisön noltagisointiin (Arpo 2005, 85) ja niin sanottuun kyberromantismiin, jossa etsittiin hieman utooppisesti pakoa länsimaisen yhteiskunnan epätasa-arvoisiksi ja erilaisen syrjinnän leimaamiksi nähdyistä sosiaalisista suhteista (Hintikka 2011, 117). Internetin yhteisöllisyydestä toivottiin siis aluksi ratkaisua ja vaihtoehtoja modernissa yhteiskunnassa syystä tai toisesta koetulle kylmyydelle ja persoonattomuudelle (Jones 1998, 3).

Uutta ja mullistavaa virtuaalisuutta korostava katsanto innoitti monia tutkijoita 1990-luvulla. 2000-luvulla yleisempi näkemys alkaa kuitenkin olla, ettei reaali-maailman yhteisöllisyyden ja virtuaaliyhteisöllisyyden välille voida piirtää tarkkaa rajaa. Internetkeskustelu ja reaali-maailman kommunikatio ovat täydentävät ja jatkavat toinen toisiaan. Virtuaaliset yhteisöt ovat harvoin olemassa pelkän tietotekniikan välityksellä. (Hautamäki ym. 2005, 158–159.) Perinteisten hiekkalaatikkoyhteisöjen (Kortteinen 1982, 75–79) tapaan myös äitien internetkeskustelu synnyttää usein kasvokkaisia kohtaamisia. Nämä puolestaan vaikuttavat internetissä tapahtuvaan viestintään. Tämä ei silti liene väistämätöntä (vrt. Dunham 1998, 301) ja näenkin virtuaalisella sosiaalisella kanssakäymisellä olevan oman, reaali-maailman yhteisöllisyydestä itsenäisen merkityksen internetissä keskusteleville äideille.

Internetin ja reaali-maailman yhteisöjen suhteita on tarkastellut esimerkiksi Joyce Nip (2004). Hän on tutkinut sitä, millaisia eroja ja yhtäläisyyksiä on niissä yhteisöissä, joita sama ryhmä rakentaa

toisaalta reaali maailmassa, toisaalta internetissä. Nip korostaa, että internetin yhteisöllisyyttä on syytä tutkia autonomisena suhteessa reaali maailman yhteisöllisyyteen. Nipin mukaan internetin ja reaali maailman yhteisöllisyyttä tarkastellaan toisinaan nollasummapelinä, jossa osallistuminen internetin yhteisöihin vähentää internetin ulkopuolisia yhteisöllisiä suhteita. Näin ajatellen sellaiset äidit, jotka osallistuvat internetin perhekeskustelupalstoille, hakisivat vähemmän tukea internetin ulkopuolella esimerkiksi muilta äideiltä, sukulaisilta tai jopa omalta puolisoiltaan kuin ne, jotka eivät osallistu internetkeskusteluihin. Saattaa kuitenkin olla niin, että internetiä aktiivisesti hyödyntävät äidit ovat erityisen aktiivisia verkostoitumaan myös perinteisemmillä tavoilla. Toisaalta on mahdollista, että äidit, jotka eivät mahdollisesta halustaan huolimatta löydä reaali maailmassa sopivaksi koettua sosiaalista tukea ja yhteisöllisyyttä, voivat kokea internetin tärkeäksi verkostoitumisen välineeksi (Dunham ym. 1998, 299).

6 ÄITIEN INTERNETKESKUSTELU ANALYYSIN KOHTEENA

6.1 Internetkeskustelu tutkimusaineistona

Aineistonani on eräs *Helistin.fi* -foorumilla (www.helistin.fi) sijaitseva samanikäisten lasten äitien muodostama keskusteluketju jatkoketjuineen. Kyseinen sivusto kuuluu Coronaria Media Oy -nimisen media-alan yrityksen Terve Media -sivustoihin. Sivustolla mainitaan yrityksen toiminta terveydenhuollon sektorin sähköisten julkaisujen sisällöntuottajana. Sen kerrotaan olevan Suomen laajin lapsiperheiden palvelemiseen keskittyvä internetsivusto, joka pyrkii tarjoamaan laadukasta ja ajantasaista tietoa lapsettomuuteen ja lapsiin liittyvissä asioissa. Tiedon ohella sivuston kautta halutaan tarjota apua, iloa ja tukea lasta suunnitteleville, raskaana oleville ja pienten lasten vanhemmille. Sivuston tarjoamiin palveluihin kuuluu viestiketjujen lisäksi käyttäjille tarkoitettuja interaktiivisia palveluja, kuten raskauskalenteri, päiväkirja ja vauvakalenteri. Sivustolla on myös eri alojen ammatillisten asiantuntijoiden kirjoittamia odotukseen, synnytykseen ja vauvanhoitoon liittyviä artikkeleita sekä mahdollisuus esittää heille kysymyksiä.

Internetissä on monia muitakin suomenkielisiä odotukseen, synnytykseen ja lasten hoitoon liittyviä sivustoja. Lähes kaikilla sivustoilla on myös omat keskusteluketjunsä. Olisin periaatteessa voinut valita aineistoni viestiketjut joltain muultakin sivustolta. Muita suosittuja kotimaisia perheaiheisia sivustoja ovat esimerkiksi *Kaksplus.fi* ja *Vauvat.net*. Olen itse osallistunut keskusteluihin molemmilla näistä sivustoista ja näiden foorumeiden keskustelukäytäntöjen tunteminen olisi puoltanut niiden valintaa aineiston lähteeksi. Keskeisin viestiketjujen valintaa koskeva kriteerini oli kuitenkin, että ne ovat ilman erillistä kirjautumista vapaasti luettavissa kaikille internetin käyttäjille. Tällöin voi ajatella keskusteluketjussa kirjoittavien olevan tietoisia siitä, että heidän kirjoitustensa lukijakunta saattaa olla hyvinkin laaja. Jos jo viestiketjujen lukeminen vaatii kirjautumista, voidaan ne puolestaan nähdä astetta yksityisemmäksi tarkoitettuna. Esimerkiksi *Kaksplus.fi* ja *Vauvat.net* -sivustoilla asian laita on näin lukuun ottamatta yleisiä keskusteluosioita, joihin lasten syntymäkuukauden mukaiset kuukausiketjut eivät kuulu. *Helistin.fi* -foorumilla kuukausiketjujenkin viestejä oli aineistoni keruun aikana mahdollista lukea kirjautumatta.

Vapaan luettavuuden lisäksi halusin viestiketjun olevan yleinen siinä mielessä, ettei se rakennu jonkin ennalta määrätyn teeman, kuten imetyksen ympärille. Näin siksi, että mielenkiintoni kohdistui siihen, miten jokapäiväisessä ja monia aiheita käsittelevässä äitien kirjoittelussa rakennetaan identiteettejä ja yhteisöllisyyttä kiinnittymällä erilaisiin kehyksiin. Kehyksillä tarkoitan sellaisia maail-

man merkityksellistämisen tapoja, jotka ovat yhteiskunnassamme tällä hetkellä kulttuurisesti mahdollisia. Lapsiin liittyvillä sivustoilla tällaiset yleisemmät keskusteluketjut rakentuvat usein lapsen syntymäkuukauden mukaisesti. Se muodostuikin kolmanneksi kriteeriksi ketjujen valinnan suhteen. Valitsemieni ketjujen kirjoittajilla on siis kaikilla samassa kuussa syntynyt lapsi.

Aineisto jakautuu kahtia siten, että alkuvaiheen keskustelun osalta viestit sijoittuvat aikaan ennen vanhempainrahakauden päättymistä (jolloin lapsi on noin yhdeksän kuukauden ikäinen). Kirjoittajien lapset ovat sen ikäisiä, että äidit ovat jo tottuneet ajattelemaan itseään vanhempana. Toisaalta he ovat vielä kotona lastensa kanssa, päässeet kiinni vauva-arkeen eikä työmarkkinoille paluu ole vielä ajankohtaista. Näin ollen ajattelen heillä olevan enemmän tarvetta ja ehkä myös aikaa osallistua keskusteluihin, kuin jo työmarkkinoille tai opiskelemaan palanneilla äideillä. Toisen osan aineistoa muodostavat viestit on poimittu ajanjaksolla, jolloin lapset ovat iältään 1-1,5 –vuotiaita. Tämä on aikaa, jolloin kotona lapsen kanssa olleen äidin on viimeistään otettava kantaa siihen, aikooko hän palata työhön tai opiskelemaan vai jatkaako hän kotiäitiyttä. Virallisesti vanhempainvapaa loppuu lapsen ollessa n. 9 kuukauden ikäinen, mutta käytännössä monet takaisin työmarkkinoille aikovat äidit haluavat pitkittää lapsen päivähoitoon viemistä jonkin verran pitämällä kertyneitä lomiaan vanhempainvapajakson päätteeksi, järjestämällä lapsen hoidon hetken aikaa esimerkiksi sukulaisien avulla tai olemalla hetken aikaa hoitovapaalla. Tämä aika on kiinnostavaa myös yhteisöllisyyden kannalta, sillä yhteinen kotiäitiysvaihe päättyy osalla äideistä. Tämä saattaa vaikuttaa keskusteluun ensinnäkin jo siksi, että työhön tai opiskelemaan palanneella äidillä on usein vähemmän aikaa ja tilaisuuksia osallistua keskusteluun kuin kotona olevalla. Toisaalta yhteiset äitiyskokemukset eivät tällöin enää muodostu ainoastaan kotiäitiyden jakamisen kautta.

Internetaineistojen tutkimisessa on tärkeää pitää mielessä ensinnäkin niiden muuttuva luonne. Tekstin kirjoittaja voi minä hetkenä hyvänsä muuttaa kirjoittamaansa tekstiä tai poistaa sen kokonaan internetistä. (Jones 1999, 12; Mitra & Cohen 1999, 190–192, 197–198.) Toinen internetaineistoja luonnehtiva piirre verrattuna traditionaalsiin teksteihin on www-aineiston erittäin näkyvä intertekstuaalisuus. Tekstien välisten linkkien avulla on mahdollista siirtyä periaatteessa loputtomasti tekstistä toiseen. Näin ollen on mahdotonta määritellä tekstin alkua tai loppua. Koska lukija ei ole sidottu perinteisten tekstien tapaan alkuihin ja loppuihin, on internetaineisto huomattavan monimerkityksellistä ja lukijan rooli merkityksenantajana suhteessa kirjoittajaan korostuu aikaisempaa enemmän. Lukijasta tulee tavallaan kirjoittaja hänen valitessaan aktiivisesti, mitä linkkejä hän seuraa tekstiä lukiessaan. (Mitra & Cohen 1999, 182–192.)

Tutkimusaineistona internetkeskustelu lukeutuu tutkijan itsensä tuottaman aineiston sijaan valmiina olemassa oleviin aineistoihin. Aineiston keruu vaatii paljon aikaa ja vaivaa. Näin ollen onkin mahdollisuuksien mukaan ekologista hyödyntää jo olemassa olevia aineistoja (Eskola & Suoranta 1998, 118–120). Internetin keskusteluaineisto on myös mitä autenttisinta arkipäivän vuorovaikutusta ja sellaisena oivallinen aineistotutkimuksellisen mielenkiinnon suuntautuessa ihmisten väliseen kanssakäymiseen ja sosiaalisiin suhteisiin, joissa identiteettejä ja yhteisöllisyyttä kaiken aikaa rakennetaan. Näen aineiston sopivan erityisen hyvin yhteen käyttämäni diskurssialyysisen metodin ja sen sosiaaliseen konstruktionismiin pohjaavan maailmankuvan kanssa.

6.2 Yhteisöllisyyden diskursiivinen rakentuminen

Aineiston analysoinnissa näkökulmani on pääasiallisesti diskurssianalyttinen. Diskurssianalyysi on yhteisnimitys hyvin erilaisille metodisille sovelluksille, joita yhdistää tietyille teoreettisille lähtökohtaletuksille rakentuva viitekehys sekä kiinnostus teksteihin (puhe, kirjoitettu teksti, kuvat). Diskursiiviset menetelmät ottavat lähtökohdakseen ajatuksen kielen käytön todellisuutta rakentavasta ja seurauksia tuottavasta luonteesta. (Jokinen ym. 1993, 17–18.) Perusajatuksena diskurssintutkimuksessa siis on, että kielenkäyttö on aina paitsi kielellistä, myös sosiaalista toimintaa, jonka avulla esimerkiksi kerromme itsestämme ja kuvaamme muita. Kieli myös nivoo meitä yhteisöiksi ja niiden jäseniksi. (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 13–14.)

Diskurssintutkimukselle tärkeää on ajatus useiden rinnakkaisten ja kilpailevien merkityssystemien olemassaolosta sekä toimijoiden kiinnittymisestä näihin merkityssystemeihin. Merkityksellinen toiminta nähdään kontekstisidonnaisena. (Jokinen ym. 1993, 17–18; Imonen 2001, 100.) Diskurssintutkimuksessa kieltä pidetään notkeana ja monikäyttöisenä resurssina ja kielenkäyttö näiden resurssien tilannesidonnaisena hyödyntämisenä. Kielenkäyttäjälle tarjoutuu monenlaisia vaihtoehtoisia mahdollisuuksia käyttää kielellisiä ja semioottisia resurssejaan. Kielenkäytön vapaus on kuitenkin suhteellista eli sitä rajoittavat viestintätilanteen ja yhteiskunnan normit, arvot, institutionaaliset rutiinit sekä muut kielenkäyttäjät. Kielelliset valinnat riippuvat siis tilanteesta ja kielenkäyttäjistä ja niillä on myös seurauksensa. Valinnat rakentavat omalta osaltaan todellisuutta, esimerkiksi puheena olevaa ilmiötä, puhujan identiteettiä ja suhdetta muihin. (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 15–18.)

Teoreettis-metodologista viitekehystä, jonka pohjalta diskurssianalyysille keskeiset lähtökohtaletukset nousevat, kutsutaan sosiaaliseksi konstruktionismiksi. Sen ydinajatuksena on, ettemme koskaan voi kohdata tutkittavaa todellisuutta puhtaana, vaan se näyttäytyy meille aina jostakin näkö-

kulmasta merkityksellistettynä (Gergen 1994; ref. Jokinen ym. 1999, 39). Näin ollen asioita ei nähdä luonnostaan maailmassa olevina. Sen sijaan niiden ajatellaan olevan sosiaalisia konstruktioita eli vuorovaikutuksessa rakennettavia ja neuvoteltavissa olevia asiantilojen versioita. (Burr 1995, 2–5.) Puhumalla, kirjoittamalla, kuvaamalla tai toimimalla lausumme käsityksiämme siitä, mitä asiat ovat tai mitä ne eivät ole. Lausumamme puhuvat asioista määrättyllä tavalla sulkien samalla pois vaihtoehtoisia tapoja nähdä ja määritellä asiaa. Yksittäiset lausumat osallistuvat yleisempään diskurssiin rakentaen ja uusintaen sitä.

Tutkielmani kannalta sosiaalisen konstruktionismin lähtökohtaoletukset merkitsevät ensinnäkin sitä, että identiteetit ja yhteisöllisyys nähdään nimenomaan äitien keskustelussa kaiken aikaa rakentuvinna. Kilpailevat merkityssystemien näkökulmasta identiteettien ja yhteisöllisyyden ei voi sanoa olevan yksiselitteisesti sitä taikka tätä, vaan ne rakentuvat eri merkityssystemien sisällä erilaisina. Voidaan puhua merkityssystemeistä, diskursseista tai kehyksistä (Jokinen ym. 1999, 67, 69), joita ihmiset puheessaan ja toiminnassaan vaihtelevat. Tällöin todellisuus rakentuu ikään kuin eri näkökulmista.

Käytän kehyksen käsitettä synonyymina merkityssystemin tai diskurssin käsitteille. En siis käytä käsitettä siihen tapaan kuin sen kehittäjä Erving Goffmann (1974), joka loi käsitteen pohjalta kehysanalyysin. Ajatus kontekstisidonnaisuudesta merkitsee esimerkiksi sen ymmärtämistä, että identiteetit ja yhteisöllisyys rakentuvat kuvatulla lailla tutkiessani yhtä tietyn sivuston viestiketjuista ajanjaksolla, jonka aikana keskusteluun osallistuvat tietyt kirjoittajat. Keskustelussa heijastuu myös vallitseva yhteiskunnallinen tilanne. Kontekstin muuttuessa rakentuvat identiteetit ja yhteisöllisyyskin eri lailla.

Mitä tarkalleen ottaen merkitsee ajatus siitä, että identiteetit ja yhteisöllisyys ovat diskursiivisesti rakentuvia? Diskurssit ovat tapoja esittää jokin kohde tai aihe (Hall 1999, 105). Identiteetit puolestaan voidaan nähdä positioitumisena suhteessa sosiaalisesti ja kulttuurisesti mahdollisiin diskursseihin (Widdicombe 1998, 200). Positioitumisella viitataan siihen, kuinka ihmisille määrittyy tietynlaisia paikkoja kielenkäytön merkityssystemien mukaan (Jokinen ym. 1999, 68). Diskurssianalyysissä identiteetti nähdään siis toiminnallisena kategoriana. Käsitteellä viitataan tilanteittain vaihteleviin määrittelyihin, joita ihmiset kielenkäytössään rakentavat itsestään ja toisistaan. (Emt., 67.) Identiteetit ovat tietyllä lailla fiktiivisiä, samoin kuin ne sulkeumat, joiden oletetaan luovan samastumisen mahdollistavia yhteisöjä (Hall 1999, 13). Tällainen sosiaaliseen konstruktionismiin pohjaava postmoderni näkemys identiteeteistä ja yhteisöistä on monella tapaa vastakkainen esimerkiksi psykolo-

giatieteiden perinteiselle tavalle nähdä identiteetit pysyvänä ja suhteellisen muuttumattomina (Noussainen 2004, 18–19).

Olemme jatkuvasti prosessuaalisessa suhteessa kuviteltuihin yhteisöihin. Hallin (1999, 12) mukaan identiteetti tunnistetaan ja se rakentuu eron kautta, suhteessa vastakohtaisuuksiin, joita vasten itseään voi yrittää määrittää. Luomme ihmisten välille rajoja, jotka eivät ole maailmassa luonnostaan eivätkä merkityksellisiä, ennen kuin ne sellaisina tunnistetaan (Douglas 2000). Yksilö luo yhteisön hahmottaessaan ympäröivät yksilöt, ”toiset”, yhdeksi, itsensä ulkopuoliseksi kommunikaation kentäksi. Osana samaa prosessia yhteisö luon yksilön antamalla hänelle mahdollisuuden kokea itsensä samanlaiseksi erilaisten kanssa. Samoin prosessissa syntyy yhteisön ulkopuolinen maailma, joka ei kuulu sen piiriin. (Hautamäki ym. 2005, 159–160.) Keskinäisessä vuorovaikutuksessa rakennamme siis käsitystä siitä, millaisia me olemme. Emme voi sanoa mitään lopullista itsestämme. Voimme kuitenkin tietyssä pisteessä, tietyssä diskurssissa, kutsua loppuun saattamatonta sulkeumaa ”minäksi”. Imaginaariset identiteetit ja yhteisöt edellyttävät toinen toisiaan ja yhteiskunnallinen osallistuminen mahdollistuu niiden kautta. Ilman yhteistoimintaa ja osallistumista ei synny yhteiskuntaa. (Hall 1999, 13–14.) Tässä on identiteettien ja symbolisen yhteisöllisyyden yhteiskunnallinen merkitys paljaimmillaan.

Aineiston diskursiiviseksi analysoimiseksi luin aineistoa uudelleen läpi sitä samalla teemoitellen. Tarkastelin siis, millaisista asioista keskustelua käydään ja mihin asioihin se painottuu. Toisaalta kiinnitin huomiota siihen, miten erilaisista aiheista keskustellaan. Huomio kohdistui esimerkiksi keskustelun sävyyn, kuten siihen, missä määrin se on vaikkapa humoristista, vakavaa, sallivaa tai velvoittavaa ja siihen, millaisia näkökulmia aiheeseen se painottaa. Riippuen siitä, miten asioista keskustellaan, ne saavat erilaisia merkityksiä. Esimerkiksi äitinä olemisesta voidaan puhua korostamalla äitiyden ainutkertaisuutta ja ihanuutta naisen elämänkaaren vaiheena tai toisaalta tuomalla esiin äitinä olon raskautta, velvoittavuutta ja äidin väsymystä (vrt. Jokinen 1996). Nämä erilaiset tavat puhua äitiydestä kiinnittyvät erilaisiin äitiyttä koskeviin diskursseihin. Analyysin kannalta erityisen mielenkiintoisia ovat tilanteet, joissa tietyt merkityksellistämisen tavat näyttävät jyräävän alleen muita mahdollisia tapoja merkityksellistää asiaa.

Analyysissäni pyrin kuvaamaan joitakin niistä tavoista, joilla identiteetit ja yhteisöllisyys kyseisessä keskustelussa rakentuvat. Tämä ei merkitse sitä, ettei samaa aineistoa olisi mahdollista jäsentää muullakin tavalla ja siten osoittaa toisenlaisia tapoja, joilla identiteetit ja yhteisöllisyys keskustelussa rakentuvat. En siis väitä, että tapani tulkita aineistoa olisi ainoa mahdollinen. Vielä vähemmän ajattelen, että saamani tulokset olisivat yleistettävissä koskemaan muita samantapaisia keskustelu-

ketjuja. Pysin kuitenkin aineistolainauksin osoittamaan, että tulkintani ovat kyseisessä aineistossa perusteltuja. Samalla lukijalle tarjoutuu mahdollisuus arvioida tekemieni tulkintojen osuvuutta. Pyrkimyksenäni on laadulliselle tutkimukselle ominaiseen tapaan tuottaa laajasti yleistettävien tutkimustulosten sijaan yksi mahdollinen perusteltu tulkinta aineistostani (ks. esim. Alasuutari 1999). Kontekstisidonnaisuudesta huolimatta toivon tulosteni olevan laajemmin kiinnostavia siinä mielessä, että ne kuvaavat eräitä tapoja, joilla pienten lasten äitien elämään liittyvistä asioista on mahdollista keskustella ja joilla äitien identiteetit ja sosiaaliset suhteet omassa yhteiskunnassamme rakentuvat. Tuloksista on luettavissa yleisemmällä tasolla se kulttuurinen konteksti, jossa vanhemmuutta, lapsuutta, perhesuhteita ja muita sosiaalisia suhteita nyky-Suomessa eletään.

6.3 Narratiivinen näkökulma äitiyteen ja parisuhteeseen

Alun perin lähtökohtani oli diskurssianalyttisellä otteella jäljittää erilaisia äitien internetkeskustelussa esiin nousevia keskustelukehyksiä eli tapoja keskustella eri aiheista ja pohtia, millaiseksi kyseiset puhetavat rakentavat keskustelijoiden identiteettiä ja heidän muodostamaansa internetyhteisöä. Lukiessani viestiketjua analyysin teon aikana uudelleen ja uudelleen havaitsin keskustelussa syntyvän tietynlaisen diskursiivisen kaaren, jossa alkuvaiheen keskustelua luonnehtii usein toisenlainen keskustelun tapa kuin keskustelun loppupuolta. Keskustelussa voikin nähdä muotoutuvan eräänlaisen äitiyden narratiivin. Näin ollen päätin diskurssianalyttisen lähestymistavan ohella hyödyntää analyysini loppupuolella myös narratiivista otetta tutkimusaineistooni.

Kuten rakkaustarinalla (Stenberg 2005), myös äitiyden tarinalla on juonensa, joka kertoo, mitä tapahtuu. Juoni käsittää sekä pintatason (mitä näyttää tapahtuvan) että syvätason (mitä uskomme todella tapahtuneen). Juonen alla kulkee teema, joka käsittelee sitä, millaisen opetuksen uskomme saavamme. (Emt., 39.) Stenbergin mukaan todellisuus ottaa tarinan muodon. Tämä tarkoittaa, että muokkaamme esimerkiksi ihmissuhteissa faktoja omien fiktioidemme suuntaisiksi (emt., 17). Diskurssianalyysin tavoin myös narratiivinen tutkimusote pohjaa konstruktionistiseen tapaan nähdä todellisuus jatkuvasti ajattelussa ja sosiaalisessa vuorovaikutuksessa rakentuvana. Näin ollen narratologia onkin tutkimusmetodina diskurssianalyysin kanssa varsin luontevasti yhteen sovitettavissa. Toisaalta menetelmä sopii tutkimusaiheeseeni myös siksi, että me ihmisinä ymmärrämme itseämme ja rakennamme identiteettiämme nimenomaan sisäisten ja muille kertomiemme tarinoiden välityksellä, narratiivisesti (Heikkinen 2000, 49).

Pyrin kirjoitusten sisältöä tarkastelemalla luomaan ymmärryksen äitien elämäntilanteesta ja heidän itsensä esille nostamistaan asioista kerrontahetkellä (kerrottu maailma). Toisaalta kiinnittämällä huomioni siihen, millä tavoin äidit itse elämäntilanteestaan kirjoittavat ja millaisia merkityksiä he itse antavat asioille, siirryn aihepiireistä äitien tulkintojen ja merkityksenantojen maailmaan (kertomuksen muoto). (Herman & Vervaeck 2005, 7; Salo 2008, 87) Olennaista kertomusten tutkimisessa on sisällön ja muodon ohella kertomisen funktio. Esimerkiksi saduissa tämä on usein moraalinen ja opettavainen eli niissä kerrotaan, miten ei kannata toimia tai miten toimitaan oikein. (Salo 2008, 87.)

Myös äitien internetkeskustelussa rakentuvat tarinat äitiydestä ja parisuhteesta voidaan nähdä luonteeltaan paitsi itsereflektiivisinä, myös opettavaisina ja normatiivisinä. Ihmiset jäsentävät omaa elämäänsä ja rakentavat omaa sisäistä tarinaansa suhteessa kulttuurinsa sosiaaliseen tarinavarantoon (Hänninen 1999). Vilma Hänninen (emt., 50) toteaa kulttuuristen mallitarinoiden välittävän normatiivisesti mallia kulttuurisesti hyväksyttävästä ja tavanomaisesta asennoitumisesta, mutta voivan toisaalta toimia myös emansipatorisesti, mikäli ne mahdollistavat oman elämän tarkastelemisen uudesta näkökulmasta.

Tina Millerin (2005) mukaan ensi kertaa äidiksi tulevat äidit muodostavat ja muokkaavat omia yksilöllisiä kertomuksiaan äitiyteen siirtymästä suhteessa kulttuuriin odotuksiin eli metakertomuksiin sekä toisaalta suhteessa lääketieteellisesti tai ammatillisesti määriteltyihin julkisiin kertomuksiin. Naiset pyrkivät monin keinoin rakentamaan sellaisen kertomuksen, jonka he ajattelevat hyväksyttäväksi tavaksi kertoa äidiksi tulostaan ja äitiydestään. Henkilökohtaisesti koettu äitiys voi olla hyvin jännitteisessä suhteessa kulttuuristen ja julkisten äitiyden kertomusten kanssa, jolloin julkisen ja yksilöllisen tarinan yhtensovittaminen voi olla vaikeaa. Tällöin saattaa rakentua persoonallisia vastakertomuksia. (Emt., 316–317.) Koettu äitiys rakentuu näkemykseni mukaan myös suhteessa isyyteen eli siihen, millaisen vanhemmuuden kertomuksen tuoreet isät omalla kohdallaan rakentavat ja miten koettu isyys suhteutuu kulttuurissa vallitseviin tapoihin kuvata isyyttä (Mykkänen 2010). Millerin mukaan elämän siirtymävaiheissa, kuten vanhemmaksi tullessa, voi olla vaikeaa ylläpitää oman narratiivisen kertomuksen jatkuvuutta. Tämä olisi kuitenkin tärkeää yksilöllisen ja sosiaalisen elämän itselle ymmärrettävänä pysymisen kannalta (Miller 2005, 321–322.)

Vilma Hänninen (1999) käyttää narratiivisuuden sijaan termiä tarinallisuus, mikä onkin käsitteen usein käytetty suomenkielinen vastine. Toisaalta tutkimuksessa tehdään toisinaan ero tarinallisuuden ja kerronnallisuuden välille, jolloin tarinalla viitataan tapahtumakulkuun, josta kertomuksen välityksellä annetaan tietoa (Salo 2008, 85). Tällöin kertomus voidaan ymmärtää tarinan ilmaisemi-

sena muille ja samasta tarinasta on yhtä monta kertomusta kuin kertojaakin (ks. eronteosta Hänninen 1999, 22). Heikkisen (2009, 49–55) mukaan narratiivisuudesta puhuttaessa voidaan tutkimuksessa viitata 1) tietämisen tapaan tai tiedon luonteeseen (konstruktivistinen tiedonkäsitelmä) 2) tutkimusaineiston luonteeseen 3) analyysitapoihin tai 4) narratiivien käytännölliseen merkitykseen.

Omassa tutkielmassani on olennaista ensinnäkin ajatus siitä, että ihmiset konstruoivat tietonsa ja identiteettinsä kertomisen välityksellä. Toisaalta myös tutkimusaineistoni on luonteeltaan kerronnallinen esimerkiksi numeerisen tiedon tai lyhytvastausten sijaan. Olennaista on, että äidit kertovat kirjoittaessaan käsityksensä asioista omin sanoin vailla tutkijan asettamia raameja, käsitteitä tai edes ajatusta siitä, että tekstiä tullaan käyttämään tutkimusaineistona. Käytän tutkielmassani narratiivisuutta myös sen kolmannessa merkityksessä, analyysitapana. Viimeisessä analyysiluvussani pyrin kokoamaan yhteen analyttisiä teemojani ja luomaan katseen keskustelun ajalliseen kehittymiseen. Tarkastelen narratiivista näkökulmaa hyödyntäen, miten äitien kokemus omasta äitiydestään muuttuu keskustelun myötä. Äitien esiin tuomista kokemuksista voi nähdä muotoutuvan selviytymis- ja kehityskertomuksen, jota viimeinen analyysilukuni kuvaa.

Mitä tulee narratiivisuuden neljänteen, käytännölliseen, merkitykseen, näen kertomisen osana äitien identiteettityötä. Vaikka keskustelussa vääjäämättä uusinnetaan kulttuurisia mallitarinoita normatiivisessa ja siten yksilöllisen äitiyden kannalta rajoittavassa mielessä, ajattelen siitä löytyvän myös emansipatorisia aineksia, joiden avulla äidit voivat muokata elämäntarinaansa omaa elämänhallintaa paremmin tukeväksi (Hänninen 1999). Tutkielmani ei kuitenkaan ole suuntautunut käytännöllisesti siten, että esimerkiksi pyrkisin toimintatutkimuksen tavoin suoranaisesti auttamaan keskustelijoita terapeuttisesti heidän elämäntarinansa uudelleenmuovaamisessa ja identiteettityössä.

6.4 Aineiston keruu ja analyysin vaiheet

Alkuperäinen aineistoni, johon viitataan puhumalla alkuosan tai alkuvaiheen keskustelusta, koostuu kaikkiaan 111 viestistä. Ne on lähetetty viestiketjuun 17.12.2006–4.1.2007 välisenä aikana. Viesteistä kolme sisälsi pelkkiä hymiöitä. Tekstejä sisältäviä viestejä oli siis kaikkiaan 108. Lisäksi keräsin toisen aineiston, johon viitataan puhumalla loppuosan tai loppuvaiheen keskustelusta. Se on edellisen viestiketjun jatkoketju ja koostuu viesteistä, jotka on kirjoitettu 15.2.2007–23.9.2009 välisenä aikana. Tämä ketju sisälsi kaiken kaikkiaan 304 viestiä. 12 viesteistä oli sellaisia, joiden sisällön kirjoittaja oli myöhemmin poistanut keskustelusta. Näistä kaikki olivat saman kirjoittajan kirjoittamia eli ne viittaavat jostain syystä syntyneeseen haluun poistaa omaa keskusteluhistoriaa in-

ternetistä. Kaikki viesteistä oli poistettu saman päivän aikana eli kirjoittaja oli tehnyt kyseisellä hetkellä tietoisesti poistumisen keskusteluketjusta jättäen jälkeensä vain joitakin pari yleisluontoisempaa viestiään. Tässä tulee konkreettisesti ilmi internetaineistojen muuntuva luonne eli se, että niitä voidaan myöhemmin poistaa tai muokata (Jones 1999, 12; Mitra & Cohen 1999, 190–192, 197–198). Tämän vuoksi onkin tärkeää tallentaa tutkimusaineisto eikä luottaa siihen, että se on löydettävissä sellaisenaan uudelleen www-muodossa.

Katson aineiston olevan määrällisesti riittävä, sillä sen perusteella on mahdollista ymmärtää äitien internetkeskustelua ja luoda teoreettisesti mielekäs tulkinta siinä rakentuvasta yhteisöllisyydestä (Eskola & Suoranta 1998, 61–62). Keskustelun seuraaminen alkuosaa pidemmälle luo puolestaan mahdollisuuden tarkastella yhteisöllisyyden ja identiteettien rakentumisen muutoksia pidemmällä aikajaksolla. Loppuosan keskustelun aineistossa viestien määrää keskeisempi asia olikin mahdollisuus seurata kirjoittelua loppuun saakka ja siten seurata keskustelun kehittymistä keskusteluketjun elinkaaren eri vaiheissa.

Tallensin molemmat aineistoni sähköiseen muotoon. Palstalle kirjoitti alkuosan keskustelun aikana 27 eri kirjoittajaa joko nimimerkillä kirjautuneena tai siten, että nimimerkki kävi muutoin ilmi viesteistä. Tämän lisäksi viestejä tuli kolme anonymiksi jääneiltä vieraalta. Alkuvaiheen keskustelun osalta tutkimusajanjaksolle sisältyivät joulukuu ja uusi vuosi. Loppuvaiheen keskustelu puolestaan sijoittuu osin kesän lomakaudelle. Tällä voi olla vaikutusta kirjoitusaktiivisuuteen. Kirjoittaminen olisi saattanut ainakin joidenkin kirjoittajien osalta olla säännöllisempää ja määrällisesti runsaampaa sellaisella ajanjaksolla, johon ei sisälly juhlapyhiä tai lomaa.

Alkuvaiheen keskustelun aikana viestiketjuun oli mahdollista kirjoittaa joko vieraan tai sivustolle liittyneen statuksella. Kummassakin tapauksessa kirjoittaja saattoi kirjautuneena tai kirjautumatta. Tästä riippuu, näkyykö nimimerkki kirjoittajan viestissä vai tuleeko nimimerkiksi ”vieras”. Keskusteluun osallistui alkuvaiheen aikana 27 kirjoittajaa joko nimimerkillä tai kirjautumatta, mutta siten, että heidät oli mahdollista liittää tiettyyn nimimerkkiin viestin allekirjoituksen perusteella. Tämän lisäksi viestejä tuli kolme anonymiksi jääneiltä vieraalta. Suurin osa kirjoittajista (21) kirjoitti alkuvaiheen keskustelussa viestinsä vieraan statuksella. Kaikista kirjoittajista sivustolle liittyneen statuksella kirjoitti kuusi kirjoittajaa. Kirjoitusaktiivisuuden ja statuksen välillä ei ollut yhteyttä. Aktiivisimmista kirjoittajista liittyneen status oli vain kahdella kirjoittajalla. Kirjoittajat kirjoittivat viestinsä pääsääntöisesti kirjautuneena nimimerkillään. Oli myös joitakin viestejä, joissa kirjoittaja ei ollut halunnut tai jaksanut kirjautua palstalle eikä nimimerkkiä siten näkynyt. Tällöin kirjoittajat lähettivät varsinaisen viestinsä jälkeen toisen viestin kertoakseen, kuka edellä oli kirjoittanut.

Kirjautumatta lähetetyistä viesteistä vain pelkkiä hymiöitä sisältäneet viestit jäivät lopulta anonyymeiksi.

Keskustelun loppuvaiheessa kaikki viestit oli kirjoitettu keskustelupalstalle liittyneenä ja kirjautuneena. Ilmeisesti vieraan statuksella ei tässä vaiheessa enää ollut mahdollista osallistua keskusteluihin. Keskustelun loppuvaiheessa viisi eli vajaa viidennes alkuvaiheen keskustelijoista oli lakannut kirjoittamasta ketjuun. Toisaalta mukaan oli tullut kuusi uutta kirjoittajaa eli loppuvaiheen keskusteluun osallistui yhteensä 28 kirjoittajaa. Kaiken kaikkiaan keskusteluun osallistui alku- ja loppuvaiheen aikana tunnistettavasti 33 eri kirjoittajaa.

Keskustelun alkuvaiheessa kirjoittajat olivat koonneet listaa viestiketjun kirjoittajista ja heidän lapsistaan. Siitä, ketkä kirjoittajista kuuluvat listalle, voidaan tehdä päätelmiä kirjoittamisen säännöllisyydestä ja kirjoittajien statuksesta viestiketjun jäsenenä. Listalle merkityistä nimimerkeistä ainoastaan yksi ei kirjoittanut keskustelun alkuvaiheen aikana yhtään viestiä. Useammin kuin kahtena päivänä kirjoittaneista vain yksi ei ollut mukana listalla ja kaikki vähintään viitenä päivänä kirjoittaneet oli merkitty siihen. Toisaalta kukaan vain yhtenä päivänä kirjoittaneista kirjoittajista ei ollut listalla. Lista välittääkin melko hyvän kuvan niistä kirjoittajista, jotka osallistuvat keskusteluun enemmän kuin satunnaisina vierailijoina. Näiden kirjoittajien voidaan mielestäni nähdä kuuluvan kirjoittajien muodostamaan yhteisöön huolimatta osallistumisaktiivisuuden eroista. Loppuosan keskustelussa vastaavaa listaa ei enää ollut lukuun ottamatta vaillinaiseksi jäänyttä yritystä muodostaa lapsista neuvolamittataulukkoa keskinäisten vertailujen mahdollistamiseksi. Ilmeisesti kirjoittajien käsitys muista ketjun osallistujista on loppuosan keskusteluun mennessä jo selkeä ja kirjoittajajoukko vakiintunut sellaiseksi, ettei konkreettista muistuttajaa ”meihin” kuuluvista enää tarvita.

Aineiston kvantitatiivinen tarkastelu

Analyysin aluksi luin aineistoni läpi saadakseni siitä kokonaiskuvan. Samalla merkitsin aineistostani sellaisia kohtia, joissa puhuteltiin eksplisiittisesti viestiketjun jäseniä. Merkitsin näistä kohdista puhuttelun kohteen. Seuraavaksi laadin taulukon, johon listasin kaikki viestiketjuun tutkimusjaksolla kirjoittaneet. Kunkin kirjoittajan kohdalle merkitsin heidän statuksensa, viestien lähetyspäivämäärät ja kirjoittajan kirjoittamien viestien määrän. Liittyneiden osalta merkitsin taulukkoon myös kirjoittajan kirjoittamien viestien reunassa näkyneen, sivustolle kaiken kaikkiaan lähetettyjen viestien määrän. Listasin kunkin kirjoittajan osalta hänen kommentoimiensa kirjoittajien nimimerkit. Näiden pohjalta laskin, kuinka monta kertaa kutakin kirjoittajaa kommentoitiin henkilökohtaisesti

nimimerkillä. Merkitsin taulukkoon myös kirjoittajiin ja heidän viesteihinsä liittyviä huomioitani (esimerkiksi viestien pituus ja tyyli). Ensimmäisessä analyysiluvussani tarkastelen kvantitatiivisesti kirjoittamisen säännöllisyyttä, kirjoitettujen viestien määrää sekä nimimerkin saamien ja antamien kommenttien määrää ja suhdetta. Taulukot olen sijoittanut tutkielmani liitteiksi.

Aineiston diskursiivinen analysoiminen

Muodostettuani ensin käsitystä aineistosta kvantitatiivisen tarkastelun kautta lähestyin sitä diskursiivisella otteella. Luin aineistoa uudelleen läpi pyrkien samalla teemoittelemaan sitä. Tarkastelin, millaisista asioista keskustelua käytiin. Kiinnitin myös huomioni siihen, millaiseen tyyliin ja millaisessa hengessä keskustelua käytiin. Keskustelun alkuvaiheessa keskustelun painopiste oli lapsen kasvua ja kehitystä (paino, pituus, ikävaiheittainen fyysinen ja psyykkinen kehitys ja taidot) sekä hoitoa (imetus ja muu ruokailu, nukuttaminen, sairaan lapsen hoito, muu perushoito) koskevissa asioissa. Lisäksi keskustelua käytiin äiteihin itseensä liittyen (ajankäyttö, kodin ulkopuolinen ”oma elämä”, itsestä huolehtiminen ja jaksaminen). Keskustelun sävy oli usein varsin velvoittava. Äidit kohdistivat niin omaan kuin toistensa toimintaan sekä lastensa kasvuun ja kehitykseen paljon oletuksia ja odotuksia. He pohtivat alituisen, mikä on normaalia ja miten heidän äiteinä tulisi toimia. Asioita ja omaa toimintaa pyrittiin usein perustelemaan suhteessa virallisena nähtyihin suosituksiin. Keskustelua käytiin siis normatiivisessa hengessä.

Muodostin ”normit” -nimisen luokan. Siihen poimin alkuvaiheen keskustelusta kohdat, joissa edellä kuvatulla tavalla asetettiin normeja omalle tai muiden kirjoittajien toiminnalle tai lapsiin liittyen. Jaottelin keskustelusta poimimani normatiivisen puheen edellä mainittujen teemojen mukaisesti lapsen kasvua ja kehitystä koskeviin normeihin, lapsen hoitoa koskevat normeihin sekä äidin ajankäyttöä ja itsestä huolehtimista koskeviin normeihin. Suurin normatiivisen puheen alaluokka muodostui lapsen kasvua ja kehitystä koskevasta puheesta. Lapsen kasvu ja kehitys nähdään tällaisessa puheessa vaiheina, joihin kuuluu määrätynlainen fyysinen ja psyykkinen kehityksen aste. Puhetta leimaa pohdinta normaalin kehityksen rajoista. Tarkastelin lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvän normatiivisen puheen kautta, millaisia positioita normatiivisessa kehityksessä toimijoille rakentuu ja millaiseksi kyseiset positiot rakentavat keskustelijoiden yhteisöä. Erottelin lapsen kasvua ja kehitystä koskevista normeista omaksi alaluokakseen yhtäältä sellaisen keskustelun, jota näyttää leimaavan melko kyseenalaistamaton suhtautuminen normiin. Toisen alaluokan muodosti keskustelu, jossa ulkopuolelta tulevia normeja ei otetakaan annettuna, vaan niitä kritisoidaan ja kyseenalaistetaan.

Toisinaan kirjoittajat ilmaisevat suoraan eriävän mielipiteensä. Joskus he taas eivät suoraan kritisoi normia, mutta tuntuvat toivovan, että joku muu sen tekisi. He esimerkiksi kuvaavat yrityksiään toimia normin puitteissa ja niiden huonoa sopivuutta omassa tilanteessa. Näin tehdessään he samalla näyttävät pyytävän muita kirjoittajia vahvistamaan, ettei normin noudattaminen ole ehdotonta, vaan normeja voi soveltaa oman harkinnan ja tilanteen mukaan. Toimijan positiot ja yhteisöllisyys rakentuvat eri tavoin sen mukaan, otetaanko ulkopuolelta tulevat normit suurelta osin annettuna vai kohdistetaanko niihin kritiikkiä ja vasta-asiantuntemusta. Kyse ei kuitenkaan ole mustavalkoisesta joko-tai –asiasta. Siksi erottelin lapsen kasvua ja kehitystä koskevista normeista omaksi alaluokakseen vielä ne, joissa ilmenee samaan aikaan sekä yritys sopeutua normiin että käsitys lapsen yksilöllisestä kasvusta ja kehityksestä eli kriittisempi positio.

Alkuvaiheen keskustelun kvantitatiivinen tarkasteluni osoitti keskustelijoiden kesken tapahtuvan jakautumista tuen antajiin ja saajiin. Siksi poimin keskustelusta kohdat, joissa keskustelijat pyysivät apua ja tukea, tarjosivat sitä muille tai kiittivät muita avusta ja tuesta. Yhdistin kohdat ”avun antaminen ja saaminen” –nimiseksi luokaksi. Sen avulla tarkastelin, miten keskustelussa otetaan vastaan ja annetaan apua erilaisissa tilanteissa. Havaitsin, että suoranaisen avun pyytämisen ja tarjoamisen ohella kirjoittajat kertoivat alkuvaiheen keskustelussa paljon oman elämänsä ongelmista. Toisaalta he myös kuvasivat, kuinka he olivat toimineet ongelmallisiksi kokemissaan tilanteissa. Keskustelu keskittyi enemmänkin elämän ongelmiin kuin sen iloihin. Voidaan puhua keskustelun ongelmakheyksestä.

Keskustelun ongelmakeskeisen luonteen vuoksi muodostin ”ongelmat” –nimisen luokan. Sen yhdeksi alaluokaksi poimin sellaiset keskustelun kohdat, joissa kirjoittajat kertoivat elämästään muille tavalla, jossa arki näyttäytyy sarjana erilaisia vastoinkäymisiä ja pulmia. Toisen alaluokan muodostivat kohdat, joissa keskustelijat kuvasivat omia ongelmanratkaisuyrityksiään ja tapojaan toimia ongelmallisiksi koetuissa tilanteissa. Omaksi luokakseen poimin vielä keskustelun, joka syntyi, kun eräs kirjoittajista ilmaisi olevansa masentunut ja ahdistunut. Kyseiseen luokkaan kuuluivat siis kirjoittajan avunpyyntö ja muiden reagoinnit siihen. Näiden luokkien kautta ja niitä keskenään vertailen tarkastelin, miten ongelmapuhe rakentaa toimijanpositioita ja keskustelijoiden yhteisöä keskustelun alkupuolella. Yhteisö rakentuu eri lailla sen mukaan, millaisina ongelmien yleisyys ja vakavuusaste konstruoituvat keskustelussa.

Loppuvaiheen keskustelun osalta tarkastelin, missä määrin siinä oli löydettävissä edellä kuvaamallani tavalla alkuvaiheen normatiivista tai ongelmakeskeistä puhetapaa. Kumpaakin esiintyy, mutta entistä vahvempana loppuvaiheen keskustelussa on myös vasta-asiantuntijuutta rakentavaa normien

suoraa kyseenalaistamista. Toisaalta normatiivisen puheen painopiste muuttuu. Vaikka lasten kehitysaskelaita vertaillaan edelleenkin jonkin verran, suurempi osa normatiivisesta puheesta näyttää liittyvän siihen, miten opettaa ja kasvattaa lasta erityisesti päivähoiton institutionaalisia rutiineja silmällä pitäen. Toisaalta kotiäitiyttä jatkavien ja uudelleen raskaaksi tulleiden äitien puheessa näkyy pyrkimys lasta omatoimisemmaksi opettamalla ennakoita tulevaa arjesta selviytymistä useamman lapsen kanssa. Ongelmakeskeisyys puolestaan näyttää loppuvaiheen keskustelussa vähenevän kirjoittajien kuvatessa ongelmien ohella yhä enemmän myös äitinä olemisen ja lapsiperhearjen iloa, antoisuutta ja nautinnollisuutta. Siinä missä alkuvaiheessa kirjoittaminen keskittyi kyseisen hetken koettuihin ongelmiin ja hetkessä selviytymiseen, loppuvaiheen kirjoituksissa pohditaan entistä enemmän myös mennyttä ja tulevaa. Omakohtaisten äitiyskokemusten karttuminen näyttää muuttavan keskustelun painopisteitä, keskustelutapoja sekä äitien suhtautumista arkeensa vaatimuksiin.

Loppupuolen keskustelussa käydään mielenkiintoista keskustelua äitiyden kokemuksista. Keskustelun käynnistäjänä toimii erään keskustelijan esittämä kysymys muiden kirjoittajien vauvavuotta koskeneista odotuksista ja siitä, miltä vauva-arki käytännössä jälkikäteen pohdittuna tuntui kirjoitushetkellä vuoden iän ylittäneiden lasten äitien kokemana. Äidit kommentoivat innokkaasti kokemuksiaan peilaten mennyttä, nykyistä ja tulevaa toisiinsa. Poimin kyseisen keskusteluaiheen viestit omaksi tiedostokseen tarkastellakseni tarkemmin tätä äitien reflektiivistä vauvavuoden muistelua ja oman äitiyden pohdintaa.

Toisaalta havaitsin loppupuolen keskustelussa kirjoittajien parisuhteisiinsa liittyvää pohdintaa, jonka käynnistäjänä toimi erään äidin tunnustus parisuhteessa koetusta kriisistä. Osa parisuhdepohdinnasta asettui osaksi äitien vauvavuoden muistelua. Koska parisuhde ja vanhemmuus kiinnittyvät keskeisesti toinen toisiinsa, poimin analyysin kohteeksi äitien parisuhteisiinsa liittyvän pohdinnan keskustelun loppupuolella. Reflektiivisten pohdintojen, itsearviointin ja vertaisille avautumisen yhteisenä nimittäjänä voidaan nähdä kulttuurinen terapeuttinen eetos. Analyysini loppupuolella kuvaan siis eri tavoin terapeuttisiin periaatteisiin sitoutuvien ja niille vastakkaisten puhetapojen merkitystä identiteettien ja yhteisöllisyyden rakentumiselle. Olennaista on huomata, että vaikka esimerkiksi romanttinen diskurssi sinällään muodostaa parisuhdepuheessa jonkinasteisen vastakohtan terapeuttiselle parisuhteen hoitamisen diskurssille, on parisuhteen käsittely äitien internetkeskustelussa jo itsessään terapeuttisen eetoksen mukaista avautumista.

7 OSALLISTUMINEN YHTEISÖN RAKENTAJANA

7.1 Kirjoittamisaktiivisuus

Olen jakanut alkuosan keskustelun kirjoittajat neljään ryhmään kirjoitettujen viestien ja viestimispäivien määrän mukaisesti (Liitetaulukko 1). Alkuvaiheen keskustelun kirjoittajat voidaan jakaa kirjoittamisaktiivisuutensa perusteella kahteen ryhmään, aktiivisiin (ryhmät 1 ja 2) ja vähemmän aktiivisiin (ryhmät 3 ja 4). Näistä kumpaankin kuuluu puolet viestiketjun kirjoittajista. Usein kirjoitettavia kahdeksaa kirjoittajaa (ryhmä 4) voidaan pitää keskustelijoiden ydinjoukkona. Näiden kirjoittajien säännöllinen ja aktiivinen osallistuminen saattaa olla merkittävää viestiketjun olemassaolon ja vireänä pysymisen kannalta. (Ollikainen 2004, 122; Vanhanen-Silvendoin 1996, 238.)

Muodostin alkuosan keskustelun tavoin taulukon loppuosan keskustelun kirjoittajista ryhmitellen heidät kirjoitettujen viestien ja viestimispäivien määrän mukaisesti (Liitetaulukko 2). Loppuvaiheessa keskustelijat jakautuvat kirjoittamisaktiivisuudessaan siten, että aktiivisesti osallistuvia on noin 3/5 ja vähemmän aktiivisia 2/5 kirjoittajista. Muutoksia tapahtui lähinnä aktiivisuuden suhteen keskelle asettuvissa ryhmissä (ryhmät 2 ja 3), kun taas aktiivisuuden ääripäissä eli harvoin tai usein kirjoittaneiden ryhmissä muutokset olivat pienempiä.

Alkuosan keskustelussa suurin osa kirjoittajista kirjoitti silloin tällöin tai usein, kun taas loppuosan keskustelussa enemmistö kuului säännöllisesti tai usein kirjoittavien ryhmiin. Kaiken kaikkiaan näyttää siltä, että kirjoittaminen vakiintuu keskustelun edetessä. Tämä merkitsee yhtäältä keskustelun säännöllistymistä. Alkuvaiheessa vähintään silloin tällöin kirjoittaneet jatkavat osallistumistaan jopa entistä aktiivisemmin keskustelun edetessä. Alkuvaiheessa aktiivisista valtaosa eli 77 % on edelleen aktiivisia myös keskustelun loppuvaiheessa. Kaikkein aktiivisimmin kirjoittaneista (ryhmä 4) kaikki osallistuvat keskusteluun edelleen sen loppuvaiheessa. Toisaalta heidän kirjoittamisaktiivisuutensa on muuttunut siten, että vain kaksi alkuvaiheessa eniten kirjoittaneista kirjoittaa edelleen usein, neljä säännöllisesti ja kaksi alkuvaiheessa aktiivisimmin kirjoittaneiden ryhmästä puolestaan osallistuu loppuvaiheessa keskusteluun enää silloin tällöin. Alussa aktiivisimmin eli usein kirjoittaneet pysyvät siis keskustelun edetessä mukana, mutta heidän osallistumisaktiivisuutensa pääasiassa vähenee.

Alkuvaiheen aktiivisten keskustelijoiden (ryhmät 3 ja 4, 13 kirjoittajaa) osallistuminen pääasiassa vähenee (7 kirjoittajaa) tai loppuu kokonaan (1 kirjoittaja) loppuosan keskustelussa. Neljän kohdalla

kirjoittamisaktiivisuus pysyy samana. Vain yksi alkuvaiheen aktiivisista on yhä aktiivisempi keskustelun loppupuolella.

Kun tarkastellaan kaikkien alkuosassa keskusteluun osallistuneiden sijoittumista kirjoittamisaktiivisuuden mukaisiin ryhmiin keskustelun loppupuolella (Liitetaulukko 3), kirjoittaa vajaa kolmannes alkua aktiivisemmin, reilu viidennes alkuvaihetta vastaavalla aktiviteetilla, hieman yli kolmannes on vähentänyt aktiivisuuttaan ja vajaa viidennes lopettanut kirjoittamisen alkuvaiheen jälkeen. Kirjoittamista ovat lisänneet tai sen kokonaan lopettaneet lähinnä alkupuolella vähemmän aktiiviset kirjoittajat ja toisaalta vähentäneet tai aktiivisuutensa säilyttäneet alkupuolella aktiivisimmin kirjoittaneet. Ehkä on niin, että kirjoittajien tullessa yhä tutummiksi suurin osa alkuperäisistä kirjoittajista vakiinnuttaa oman paikkansa ketjussa ja kaikki vastaavat osaltaan ketjun aktiivisena pysymisestä sen sijaan, että se olisi olemassa vain jonkin alati samana pysyvän ydinjoukon varassa.

Tulkintani mukaan keskustelua ylläpitävä ydinjoukko saattaa kyllä olla olemassa jollakin tietyllä hetkellä, mutta se ei ole välttämättä muuttumaton. Keskustelun edetessä ydinjoukon kapula saattaa siirtyä seuraaville kuin viestijuoksussa. Kirjoittamisen lopettaneet eivät ehkä ole löytäneet paikkaansa ketjussa tai kokeneet sitä itselleen sopivana. Toisaalta myös yksi alun perin aktiivisesti osallistunut kirjoittaja ei enää kirjoita loppuvaiheen keskustelussa. Hänen kohdallaan kyseessä saattaa olla jokin sellainen elämäntilanne, joka hankaloittaa alun perin mieluisaksi koettuun keskusteluketjuun osallistumista. Ketjuun kirjoittamisella vaikuttaa kuitenkin aktiivisuuden perusteella olleen kirjoittamishetkellä tärkeä merkitys kyseiselle äidille. Tällainen ”aikansa aktiivinen” –tyyppinen osallistumisen tapa tuntuukin kuvaavan hyvin postmodernin yhteisöllisyyden hetkellisesti merkittävää luonnetta (Vanhanen-Silvendoin 1996, 238).

Vasta loppuvaiheessa keskusteluun mukaan tulleista uusista kirjoittajista (6 kirjoittajaa) enemmistö (4) kirjoitti keskusteluun vain muutaman viestin tai osallistui siihen vain hetkellisesti yhtenä päivänä. Vain kaksi loppuvaiheen uusista keskustelijoista osallistui keskusteluun aktiivisesti. Ketju saat- taakin muotoutua ja vakiintua keskustelun edetessä siten, että jossain vaiheessa siihen voi olla uute- na kirjoittajana yhä vaikeampaa liittyä. Toisaalta uusien kirjoittajien mahtuminen loppuvaiheen aktiivisten kirjoittajien joukkoon näyttäisi osoittavan, ettei keskusteluketju silti missään vaiheessa ole tiukkaan rajattu sisäpiiriläisten joukko.

7.2 Kommentointi

Alkuvaiheen keskustelussa eniten omaan nimimerkkiinsä kohdistuneita kommentteja sai neljä kirjoittajista. Kukin heistä sai 10–16 omaan nimimerkkiinsä kohdistunutta kommenttia. Kaikki tiettyyn nimimerkkiin kohdistetut kommentoinnit kasaantuivat nimenomaan näille neljälle kirjoittajalle, sillä seuraavaksi eniten kommentteja saaneet kolme kirjoittajaa saivat kukin vain 3 kommenttia. Kahdeksan kirjoittajista ei saanut yhtään omaan nimimerkkiinsä kohdistunutta kommenttia. (Liitetaulukko 4)

Liitetaulukosta 4 ilmenee, että kaikkein runsaimmin nimimerkkiinsä kohdistettuja kommentteja saaneita kirjoittajia lukuun ottamatta (4 kirjoittajaa) muihin kirjoittajiin näyttää pätevän sääntö, että mitä runsaammin itse antaa kommentteja, sitä vähemmän niitä itse saa ja päinvastoin. Muille nimimerkeille annettujen ja omaan nimimerkkiin kohdistuneiden kommenttien välillä vallitsee siis käänteinen suhde. Näin palstan voi tulkita jakautuvan tuen antajiin ja saajiin.

Eniten kommentteja saaneet jakautuvat kyseisen asian suhteen kahtia: kaksi heistä näyttää kommentoineen muita niukasti tai ei lainkaan, kun taas toiset kaksi ovat antaneet kommentteja myös muille kohtalaisesti tai runsaasti. Muita ahkerimmin eli 6-10 kertaa kommentoineista kirjoittajista (4 kirjoittajaa) kolme sai itse vain 2-3 kommenttia. Näin ollen he näyttäisivät asettuvan pikemminkin tuen antajan kuin sen saajan position. Ainoastaan yksi aktiivisimmin muista kommentoineista kirjoittajista kuului samalla myös eniten kommentteja saaneiden kirjoittajien joukkoon. Hänen kohdallaan voisi muista aktiivisista kommentoijista poiketen ajatella toteutuvan vastavuoroista vaihtoa kuvaavan periaatteen: kun itse antaa paljon, myös saa paljon.

Kommenttien saamista ei keskustelun alkuvaiheessa näyttänyt lisäävän myöskään yleinen palstalle kirjoittamisen aktiivisuus siten, että ahkerasti palstalle kirjoittava saisi paljon kommentteja ja harvoin osallistuva niukasti. Eniten kommentteja saaneet äidit kuuluvat yhtä poikkeusta lukuun ottamatta kirjoittamisaktiivisuutta kuvaavan taulukon (Liitetaulukko 1) vähemmän osallistuvaan kirjoittajien puolikkaaseen. Poikkeuksen yleiseen sääntöön muodostaa sama kirjoittaja kuin edellä pohdittaessa saatujen ja annettujen kommenttien määrän suhdetta. Aktiivisimmin osallistuneista ainoastaan tämä kyseinen kirjoittaja sai paljon nimimerkilleen osoitettuja kommentteja. Muut puolestaan saivat niitä vain pari-kolme. Tämä tukee osaltaan ajatusta ketjun yleisestä jakautumisesta aktiivisesti osallistuviin tukijoihin ja sieltä aina tarvittaessa tukea hakeviin. Poikkeuksen muodostavan kirjoittajan voi ajatella ainoana kuuluvan yhtä lailla molempiin ryhmiin.

Alkuvaiheen keskustelussa eniten kommentoitujen neljän kirjoittajan saamista kommentteista suurin osa liittyi aihepiiriltään joko äidin terveyteen ja jaksamiseen. Äidit antoivat näissä kommentteissa tukea mielialan tai väsymyksen kanssa painiskelevalle äidille. Toiseksi eniten kommentoitiin raskauteen liittyviä asioita. Nämä kommentit sisälsivät toisaalta onnitteluja raskauden johdosta, mutta myös tukea äidille, joka oli joutunut päättämään raskauden keskeytyksestä. Muihin taulukon aihepiireihin liittyen kommentteja tuli huomattavasti vähemmän. (Liitetaulukko 5)

Tarkasteltaessa loppuosan saatujen ja annettujen kommenttien suhdetta toisiinsa (Liitetaulukko 6a) näyttää siltä, että suurin osa kirjoittajista saa kommentteja suhteessa itse antamiinsa kommentteihin. Keskustelun edetessä muiden kommentoiminen siis lisää osaltaan itse saatuja kommentteja. Alkuosan tavoin myös loppuosan keskustelussa tapahtuu kommenttien määrällistä kasaantumista tietyille nimimerkeille. Viidennes kirjoittajista (6 eniten kommentoitua kirjoittajaa) kerää enemmistön (60 %) kaikista saaduista kommentteista. Yli kolmannes kirjoittajista ei saa puolestaan yhtään nimimerkkiinsä kohdistunutta kommenttia tai heitä kommentoidaan vai satunnaisesti yhden kerran. Kahdesta eniten kommentoiduista kirjoittajista toinen kommentoi itse muita vain vähän.

Tarkastellakseni, liittykö loppuvaiheen keskustelun kommentointi joihinkin erityisiin aiheisiin, tarkastelin loppuvaiheen keskustelussa kahden eniten kommentoidun kirjoittajan muilta saamien kommenttien aiheita (Liitetaulukko 7). Loppuvaiheen keskustelussa eniten kommentoitujen kirjoittajien muilta saamista kommentteista valtaosa (44 %) liittyi raskauteen ja synnytykseen. Muuten kommentoitiin melko tasaisesti lapsiin, äitiyteen, perheeseen, käytännöllisiin neuvoihin sekä yhteisöön itseensä liittyviä aiheita.

Parisuhdetta koskevat kommentit käsittelivät puolisoitten seksuaalista kanssakäymistä, parisuhderiitoja ja perhesuunnittelua erimielisyyksineen. Raskauteen ja synnytykseen liittyvissä kommentteissa haluttiin kysellä raskauden vaihetta ja sujumista, kannustaa raskaana olevia jaksamisessa sekä onnitella raskauden tai lapsen syntymän johdosta. Äitiyteen liittyvissä kommentteissa käsiteltiin äitiyteen liittyviä kokemuksia. Lapsen kasvua ja kehitystä kommentoivat kirjoitukset liittyivät äidin kokemuksiin vaikeuksiin jaksaa ja selviytyä lapsensa alkavan uhmaian sekä äitiin takertumisen kanssa. Niissä toiset kirjoittajat jakoivat omia aiheeseen liittyviä kokemuksiaan ja vinkkejä auttaakseen äitiä jaksamaan uhmaavan lapsen kanssa. Lapsen terveyteen liittyvissä kommentteissa käytiin keskustelua lasten sairauksista ja allergiaoireista sekä annettiin vinkkejä niiden hoitoon liittyen. Käytännöllinen tuki ja neuvot puolestaan liittyivät ruoanlaittoon, lastenvarusteiden ja -vaatteiden hankintaan, keskustelupalstan käytössä opastamiseen ja muihin keskusteluketjuihin linkittämiseen sekä lapsen 1-vuotiskuvaukseen. Yhteisöön liittyvissä kommentteissa kiitettiin jatkokehityksen perustanutta kirjoittajaa

ketjun olemassaolon jatkamisesta sekä sovittiin kasvokkaisia tapaamisia keskusteluketjun osallistujien välillä.

7.3 Antoisaa itse kullekin

Ketjussa voi olla keskeisempää reagoida määrätynlaisiin tilanteisiin ja viesteihin kuin palkita kirjoittajan aktiivisuutta lukuisin kommentein. Jotkin viesteistä saattavat myös olla erityisen kiinnostavia. Sekä alku- että loppupuolen keskustelussa mielenkiintoa herättäneiden ja kommentointia synnyttäneiden, raskautta ja lapsen syntymää koskevien uutisten, voi ajatella olevan nimenomaan lapsen odotuksen ja syntymän merkeissä yhteen kerääntyneiden ihmisten keskuudessa erittäin kiinnostavana. Ne herättävät kirjoittajissa omaan elämään liittyviä muistoja ja tulevaisuutta koskevaa pohdintaa. Konteksti eli vauva- ja taaperoikäisistä lapsista keskustelemiseen keskittyvä ketju vaikuttaa suuresti siihen, että juuri nämä aiheet ovat keskustelun ja kommentoinnin fokuksessa.

Toisaalta raskaus ja lapsen syntymä ovat merkittäviä ”tähtihetkiä” yksilön elämänsä aikana. Perheen kannalta merkittävät yksityiselämän tapahtumat, joihin lapsen odotuksen ja syntymän ohella lukeutuu myös avioituminen, ovat tärkeitä uutisaiheita (Jallinoja 1997, 107). Kulttuurissamme on tapana osoittaa kohteliasta huomiota tämän kaltaisissa normaalista arjesta erottuvissa ”elämän suurissa tapahtumissa” (Perrot 1990, 307–308; ref. Jallinoja 1997, 107), mikä tekee niiden henkilökohtaisen huomioimisen tärkeyden keskusteluketjussa ymmärrettäväksi. Kirjoittajat mainitsevat erityisesti näissä kommentoinneissa mielellään toisiaan henkilökohtaisella nimimerkillä. Henkilökohtaisen kommentoinnin keskeisyys ilmenee myös siten, että kirjoittajat pohtivat, muistivatko he varmasti mainita kaikki uutisten kertojat onnittelukommenteissaan ja pyytelevät anteeksi, jos arvelevat unohtaneensa mainita jonkun.

Raskaudesta, synnytyksistä ja avioitumisesta kertominen muille kirjoittajille vaikuttaa toisaalta olevan jonkinlainen julkikirjoittamaton normi kyseisessä keskusteluketjussa. Juuri äitien muodostama keskusteluketju näyttäisi olevan joillekin kirjoittajista se sosiaalinen piiri, jolle erityisesti tieto vauva- ja raskaaksi tulosta jaetaan jopa ennen reaalielämän läheisiä. Lapsesta haaveiluun, raskaaksi tulemiseen, lapsen odotukseen ja syntymään liittyvän keskustelun keskeisyys lapsenhoito-keskustelujen ohella tekijä, joka rakentaa keskusteluketjua kaikkien kirjoittajien perheiden yhteisenä sosiaalisena tilana, jonkinlaisena suurena olohuoneena. Toisaalta perhesuunnitteluun, raskauteen ja lasten syntymiseen liittyvät uutiset ovat keskeisiä koko keskustelupalstan olemassaolon ja jatkuvuuden kannalta. Moni esikoisensa odotus- ja vauva-aikana keskustelupalstalla kirjoittamaan tottu-

nut äiti jatkaa kirjoittamista aikanaan seuraavien lasten lasketun ajan mukaisissa odotus- ja vauvanhoitoketjuissa. Niissä esikoisten odotus- ja vauva-aikana toisiinsa tutustuneet kuukausiketjujen jäsenet saattavat törmätä uudelleen jo ennestään vanhoina tuttuina.

Alkuosan keskustelussa toiseksi eniten kommentoidun kirjoittajan saamat kommentit liittyivät hänen viesteissään ilmaisemaansa ahdistukseen ja masennukseen. Masennus ja muun mielenterveyden ongelmat nähdään yhteiskunnallisessa keskustelussa vakavana asiana, johon ympäristön kuuluu reagoida. Synnytyksen jälkeinen masennus on puolestaan asia, joka saattaisi koskettaa ketä tahansa äideistä. Reagointia saattaakin synnyttää potentiaalisella tasolla yhteinen uhka ja ajatus siitä, että saattaisi itse olla toisen kirjoittajan kuvaamassa tilanteessa.

Alkuosan keskustelussa neljän eniten kommentoidun kirjoittajan ryhmään kuuluvista kolmas kirjoitti viesteissään väsymykseen ja jaksamiseen liittyvistä ongelmista. Hänen kirjoittamisensa vaikutti ainakin osassa viestejä myös melko ongelmakeskeiseltä. Jaksamiseen liittyvät ongelmat lukeutuivat aiheisiin, jotka kirjoittajat saattavat kokea yleisemmin yhteisinä (ks. Jokinen 1996). Tämän vuoksi niistä ehkä myös keskustellaan. Kaikille kirjoittajille osoitetuista kommenteista suuri osa on nimenomaan erilaisia ”jaksamistoivotuksia”. Asioiden konstruoiminen ongelmana puolestaan voi toimia tehokkaana retorisenä keinona. Se saa muut reagoimaan varmemmin kuin jos sama asia ilmaistaisiin neutraalisti tai esimerkiksi humoristiseen sävyyn.

Tarkastaessa loppuosan keskustelua kahden eniten kommentoidun kirjoittajan osalta seuraavaksi eniten raskauteen ja synnytykseen liittyvien aiheiden jälkeen kommentointia synnytti lapsen kasvatuksen haasteellisuuteen liittyvä tilanne lapsen uhmaiän alkaessa. Kyseessä on aihe, joka lapsen kasvaessa koskettaa jokaista ketjun kirjoittajaa ennemmin tai myöhemmin. Uhmaikäisen käytöstä ja vanhemman adekvaattia reagointia siihen pohtiessaan keskustelijat, joilla tilanne on ajankohtainen, saavat kommentoinnin kautta tunteen vertaisuudesta sekä mahdollisuuden purkaa omia voimattomuuden kokemuksiaan uhmaikäisen kanssa. Ne, joille tilanne ei vielä ole ajankohtainen, tulevat todennäköisesti kohtaamaan samankaltaisia tilanteita tuota pikaa. He voivat keskustelun kautta ennakoida sitä, mitä on odotettavissa.

Viestiketjussa muiden kommentointi näyttäisi siis kirjoitusaktiivisuuden palkitsemisen sijaan usein liittyvän asioihin ja tilanteisiin. Kirjoittajan asettuminen apua tarvitsevan positioon esimerkiksi konstruomalla tilanteensa ongelmana (erityisesti keskustelun alkuosassa) tai pyytämällä suoraan apua ja neuvoa muilta (yhä enemmän keskustelun loppua kohden) on keskeinen kommentointia synnyttävä tekijä. Toiset pyrkivät vastauksillaan tarjoamaan apua asettuen tukijan ja auttajan positi-

oon. Toisaalta kommentointi kohdistuu asioihin, jotka voidaan nähdä yksittäisen kirjoittajan elämäntilannetta yleisemmin mahdollisina. Näin voidaan paitsi ottaa osaa viestin kirjoittajan tilanteeseen, myös pohtia oman elämän mahdollisuuksia ja uhkia. Tällainen keskustelu voikin olla tärkeää paitsi kommentoiduille, myös niille, jotka kommentoivat. Keskustelijoiden sijoittuminen joko avunsaajan tai antajan positioon ei tällöin ole kovinkaan selkeää. Antautuessaan keskustelemaan ja kommentoimaan muita saa samalla paljon myös itselleen.

8 ÄITIYDEN KOULUSSA

8.1 Kokemus yhteisöllisyyden rakentajana

Äitiyden alkuvaiheeseen näyttää usein liittyvän asettuminen noviisiin positioon vanhempana ja lapsen kasvuun liittyvissä kysymyksissä. Tämä ilmenee alkuvaiheen keskustelussa ensinnäkin tuoreen äidin arjen konstruoitumisena erilaisina lapsenhoitoon ja kotiäitiyden arkeen liittyvinä, toinen toistaan seuraavien ongelmien sarjana. Nimitän tätä keskustelun piirrettä ongelmakehyksessä keskustelemiseksi. Noviisiäidit tuntuvat olevan ymmällään ja stressaantuneita perhearjessa ja rakentavat siten arjesta ongelmakertomusta. Toisaalta alkuvaiheen keskustelussa tuoreiden äitien keskustelua luonnehtii keskustelun tapa, jota kutsun normatiivisessa kehyksessä keskustelemiseksi.

Normatiivinen kehys tulee kaikkein ilmeisimpänä esiin siinä, miten erityisesti lasten kasvuun ja kehitykseen liittyviä asioita pohditaan sen valossa, voidaanko ne lukea normaalin piiriin kuuluvaksi vai olisiko kenties syytä huolestua. Tällaiset kysymykset ovat näkyvästi esillä etenkin alkuvaiheen keskustelussa. Myös lasten neuvolatietojen päivittäminen keskustelupalstalle muiden nähtäväksi palvelee noviisiäitejä normaalin ja epänormaalin välisen rajan etsimisessä. Toisaalta jokainen lapsen kasvua ja kehitystä koskeva kirjoitus on itsessään potentiaalisesti normatiivinen, sillä joku äideistä saattaa esimerkiksi huolestua omasta lapsestaan toisen kirjoittajan iloitessa oman lapsensa oppimisesta ja kehittämisestä. Normatiivinen kehys tuo noviisiäitien keskusteluun kaiken aikaa olemassa olevan vertailun mahdollisuuden ja paineen.

Noviisiin positioon asettuminen äitiyden alkutaipaleella on tunnistettavissa myös siitä tavasta, jolla äidit arvioivat lastensa ensimmäistä elinvuotta loppuvaiheen keskustelussa. Siinä eräs kirjoittajista halusi herättää keskustelua vauvan syntymää edeltäneistä odotuksista ja miten vauva-arjen todellisuus on vastannut näitä etukäteisodotuksia.

Miten te muut luonnehtisitte mennyttä vauvavuotta? Oliko sellaista, kuin etukäteen kuvittelitte?(Äiti 18)

Kysymyksen esille nostaneen äidin lisäksi 14 keskustelijaa kertoikin keskustelussa omista kokemuksistaan lapsen syntymää seuranneelta vauvavuodelta. Analyysia varten poimin tietokoneelleni omaksi tiedostokseen vauvavuoden reflektion käynnistäneen äidin kirjoituksen ja vastaukset tähän kirjoitukseen. Olennaista analyysin kohteeksi nostamissani kirjoituksissa oli niiden reflektiivinen, jälkikäteen kokemuksia arvioiva ja terapeuttille eetokselle ominainen itsetutkiskeleva ote. Niissä

myös nousee voimakkaasti esille menneen ja nykyisen vastakkainasettelu ja kokemuksista oppiminen. Nimitän tällaista keskustelutapaa kokemuskehityksessä keskustelemiseksi.

Kokemuskehityksessä keskustelemiselle on olennaista kerrontahetkellä saavutettu etäisyys kerrottuun tapahtumaan. Vauva-arjen keskellä kamppaileva äiti on usein liiaksi kietoutunut sen hetkiseen kokemukseen voidakseen tarkastella sitä analyttisesti. Tällöin äidit arvioivan itsereflektion sijaan avautuvat terapeutin eetoksen mukaisesti ongelmistaan yleisölle, jonka arvelevat yhteiseksi konstruoidun elämänvaiheen kautta kenties kamppailevan samankaltaisten ongelmien kanssa tai ainakin olevan niistä kiinnostunut. Kun äidit loppupuolen keskustelussa vauvavuoden kokemuksia reflektoidessaan konstruivat itsestään käsitystä äitiydessä yhä kokeneempina ja varmempina, rakentuu samalla kontrasti menneisyyden noviisiäitiyteen. Seuraavissa alaluvuissa kuvaan, millä tavoin noviisin ja konkarin positioon asettuminen rakentavat kirjoittajien internetyhteisöä ja heidän välistään vertaisuutta.

8.2 Noviisien yhteisö

Äitiyden noviisiuteen liittyy ajatus siitä, että äidillä tulee riittävästi tietoa lapsen kasvuun, kehitykseen ja hoitoon liittyvistä aiheista. Monet äidit pyrkivät siksi jo ennen lapsen syntymää hankkimaan mahdollisimman paljon tietoa ja ennakoimaan, miten he tulevat toimimaan lapsen hoitoon ja kasvatukseen liittyvissä tilanteissa. Voidaankin sanoa, että äidillä on monesti jo ennen lapsen syntymää olemassa käsikirjoitus omaan äitiyteensä. Se koostuu omakohtaisista kannanotoista erilaisiin lapsen kasvua, kehitystä ja hoitoa koskeviin normatiivisiin käsityksiin ja suunnitelmista siitä, miten tulee soveltamaan kyseisiä asioita omassa äitiydessään. Äidit siis valmentautuvat äitiyteensä etukäteen mahdollisimman hyvin.

Etukäteen hankittu tieto ei kuitenkaan välttämättä lisää varmuutta äitiyden alkutaipaleella. Äitiyden noviisiuteen liittyy kokemus todellisuuden yllätyksellisyydestä ja erilaisuudesta suhteessa etukäteisoletuksiin. Yllättävää on ”*kaikkien lapseen kohdistuvien tunteiden suuruus*” (Äiti 3). Voimakas tunnesuhde omaan lapseen saattaa saada ennen järkeviltä vaikuttaneet ajatukset lapsen hoidosta ja kasvatuksesta tuntumaan huonosti sopivilta. Tunnesuhteen kautta oma lapsi erottuu muista, vieraista lapsista. Hän on oma ja sitä kautta erityinen suhteessa muihin lapsiin.

Aivan erilaista tämä on mitä muka kuvitteli, kun ikänsä toisten lapsia hoitanu. Oma on aina oma!
(Äiti12)

Noviisiäidit ovat hämmentyneitä törmätessään vauva-arjessa tilanteisiin, joista heillä ei ehkä ollut minkäänlaista aiempaa kokemusta tai vertailukohtaa. Toisaalta kokemus muiden lapsen hoitamisesta ei tuo kokeneisuutta äitiydessä. Noviisi voi olla ammatillisesti konkari lasten parissa, mutta oman lapsen hoidossa ja äitinä toimimisessa hän on silti noviisi. Lapsen kehityksestä ja hoidosta ammatillisen kokemuksen myötä tietävällä voi myös olla niin omista kuin toistenkin kokeneisuuden odotuksista johtuvaa täydellisyden tavoittelua. Vauva-arki voikin olla jopa rankempaa työssään lasten kanssa tekemisissä olleille äideille kuin lastenhoidossa täysin kokemattomille. Suurena erona oman ja toisten lasten hoitamisessa voi pitää sitä, että toisten lapsia hoidettaessa kokonaisvastuu lapsesta ei ole itsellä. Juuri vastuu ja sen omaa elämää rajoittava vaikutus on tunteiden ohella seikka, joka yllättää äitiyteen teoriassa paljonkin valmistautuneen noviisiäidin.

Vaikeinta on ollut sopeutua elämään vauvan kanssa, siihen miten vauva kuitenkin rajoittaa menemisiä ja tulemisia. Olin kyllä varautunut että elämä saa hidastua hiukkasen, mutta kuitenkin oli ihan erilaista kun olin ajatellut.(Äiti6)

Noviisiäitiyden todellisuus vaikuttaa olevan tarua ihmeellisempää. Jos valmistautuminen onkin osittain ollut oikean suuntaista, ei noviisiäiti ole kuitenkaan osannut varautua esimerkiksi lapsen hoidon sitovuuden vaikutusta elämäänsä läheskään siinä laajuudessa kuin sen käytännön vauva-arjessa kohtaa. Noviisiäidit pyrkivät selviytymään hämmentävistä ja epävarmuutta aiheuttavista tilanteista noudattamalla muun muassa neuvolasta ja oman tuttavapiirin ”vauva-arkikonkareilta” (Äiti16) saatuja ohjeita. Äidit siis myös omassa puheessaan konstruoivat ympärilleen vanhemmuudessaan jo konkareita ja muita asioissa tietäviksi koettuja tahoja, joihin he voivat noviiseina turvautua. Silti noviisiäitien elämää tuntuu varjostavan erilaisten ongelmien kirjo. Esimerkin asiasta tarjoaa kirjoittaja, jonka pitkähkö viesti viimeisiä rivejä lukuun ottamatta rakentuu nimenomaan koettujen vastoinkäymisten ja ongelmien esittelyn kautta. Olen merkinnyt nämä eri ongelmat ja hankaluudet tekstin sisään (O1–O15).

Äiti18:lle kiitoksia tsemppityksestä. Sitä tosiaan tarvittii, kun (O1) heräsin sunnuntai-aamuna tooooo väsyneenä. --- (O2) No koira olikin sotkenu ripulilla ympäriinsä ja (O3) totta kai isoin ja raskain matto talossa oli aivan soosissa.--- (O4) mies kun oli reissussa niin pärjällä tytön kanssa kahdestaan samalla kun pesee mattoja pesuhuoneessa. Välillä kyllä tuntu että nyt katkeaa pinna. (O5) jäi siinä sitten kaikki suunnitelmat mitä olin ajatellut tehdä sinä päivänä. (O6) Kaiken lisäksi vielä liukastuin pesuhuoneessa ja mulla rupes juoksemaan mielikuviutus: (potentiaalinen O7) mitäs jos kaadunkin ja lyön siinä pääni? Kukaanhan ei tiedä apuun tulla ja neiti täytyis huutaa ja olla yksin monen monta tuntia. (O8) Ympäriinsä kaakelia niin siinä käy kyllä kipeetä kun vetäsee lipat.

(O9) Nyt on syynillä ruokavalio vähän jokaisella. Pitää suurin piirtein alusta aloittaa soseiden antaminen. Mutta kun tosiaan ei tiedä, että oonko minä nyt yhtäkkiä allergisoitunut jollekin joka sitä aiheuttaisi ihottumaa, niin kylläpä on hankalaa. (O10) Sitä lääkärin aikaa odotellessa.... on se, että nykyään ei tahdo lääkärille päästä.

Kävin kyselemässä (O11) vakuutusyhtiöstä että mitä rajoituksia tulevaisuudessa on tulossa kun postissa tuli meille joku esite. (O12) Nainen ei ollenkaan tiennyt ja nyt pitää mennä käymään ja selvittämään. Kun siinä oli sillä lailla että kun tiettyyn vaiheeseen mennessä vois aiheutua jotain sairauksia niin ne rajataan siitä pois tai sitten jos sairastuu johonkin niin sekin rajataan. Hirveän (O13) epäselvästi varmaan selostettu mutta niin se oli siinä lapussaki. Mutta jos kerran se näin on niinku oon nyt ymmärtänyt niin lähtee kyllä vakuutus nevedaankin. (O14) Meillä ei myöskään neiti nuku omassa sängyssä enää, paremmin nukkuu vieressä. oon sen nyt sallinu kun en enää jaksa herätä vähän väliä. (O15) niskoista huomaa kyllä että ei tuu rentona nukuttua....

mitähän positiivista sitä keksis loppuun että ei olis pelkkää valitusta.....

(Äiti15)

Kirjoittajan tapa kirjoittaa on niin ongelmakeskeinen, että se alkaa häntä itseäänkin viestin loppupuolella askarruttaa. Jopa potentiaaliset ongelmat tulevat mieleen kuin itsestään. Positiiviset puolet omassa elämässä on sitä vastoin keksittävä. Ongelmallisessa kehityksessä kirjoittaessaan keskustelija rakentaa itselleen identiteettiä avun ja tuen tarvitsijana ja sitä muilta ilman varsinaista pyyntöäkin toivovana. Muut keskustelijat puolestaan asettuvat auttajan ja tukijan positioon. Silloin, kun ongelmat näyttäytyvät monille keskustelijoille tuttuina arkielämän hankaluuksina ja yhteiseksi koettuun elämäntilanteeseen liittyvinä, yhteisö rakentuu vertaistuen ja -auttamisen areenaksi. Yhteisön rakentumisen kannalta olennainen on kysymys siitä, onko yhteisössä jäsenten omakohtaisen kokemuksellisen tiedon kautta mahdollista auttaa avun tarvitsijaa vai katsotaanko tilanteen edellyttävän yhteisön ulkopuolista ammattiapua.

Aina tämä rajanveto ei ole helppoa. Esimerkiksi väsymykseen ja jaksamiseen liittyvät ongelmat ovat normaaleja, suurimmalle osalle äideistä tuttuja kokemuksia. Toisaalta niiden ja masennuksen välinen raja on kuin veteen piirretty viiva. (ks. Jokinen 1996.) Vertaisuus rakentuu ongelmien yleisyyttä ja normaaliutta koskevan rajanvedon kautta. Jos ongelmia, kuten vakavaksi tulkittua masennusta, ei nähdä mahdolliseksi ratkaista yhteisön piirissä, kirjoittajien keskusteluyhteisö rakentuu hoitoon ohjaavaksi tahoksi. Hoitoon ohjaavaksi rakentuva yhteisö on kuin yhteiskunnallisen autta-

misjärjestelmän ensimmäinen, hoidon tarvetta arvioiva taho, jonka piirissä ei kuitenkaan uskalleta itse asettua suoranaiseen auttajan positioon.

Silmiinpistävää keskustelussa on, että noviisiäidit näyttävät edellisen aineisto-otteen kirjoittajan tavoin olevan parisuhteesta huolimatta melko yksin vastuussa arjesta ongelmineen. Puoliso saataan mainita poissaolevana. Suurimmassa osassa alkuosan keskustelua puoliset eivät ole millään lailla läsnä. Heidän osallistumisensa ei näytä juurikaan vahvistuvan edes silloin, kun äidin jaksaminen on koetuksella. Puoliso, aineistossani siis mies, näyttäytyy noviisien yhteisössä ennen kaikkea kiireisenä perheenelättäjänä. Puolison pysytellessä etäällä noviisien vauva-arjen hankaluuksista ammatilliset asiantuntijat ja tuttavapiirin konkarivanhemmat toimivat noviisien rauhoittelijoina toteamalla noviiseja huolestuttavat tilanteet ”*ihan normaaleiksi*”(Äiti16).

Noviisiäideille onkin tärkeää määrittää, miten oma lapsi sijoittuu suhteessa yleisesti normaalina pidettyyn. Tällöin keskustelussa korostuu lasten keskinäinen vertailu ja yhteisö rakentuu kilpailuhenkiseksi. Toisaalta sitä kuvaa äitejä yhdistävä valmistautuminen neuvolan ”*madonlukuihin*” (Äiti17) ja ”*moitteisiin*”(Äiti9, Äiti13). Lapsen hoito ja kasvatus on äitiyden noviiseille kuin valmennusta, joissa valmentaja-äiti valmistaa lasta ”kisakuntoon” tai näyttelyyn hoitaen, kasvattaen ja harjoittaen tätä neuvolan asettaman mittapuun ja ohjeiden mukaan. Lapsen tehtäväksi puolestaan asetuu hyvässä valmennuksessa kasvaa ja kehittyä normin mukaisessa tahdissa. Tällöin häntä kelpaa esitellä erilaisille yleisöille ja tuomaristolle:

Näytti hienosti kaikki taidotkin: kääntymisen selältä mahalle molempiin suuntiin, akselin ympäri pyörimisen, seisomaan nousun käsistä vedettäessä ja kiepsahti mahaltaan selälleenkin ensimmäistä kertaa mobilea tavoitellessa!! (Äiti24)

Lapsen esittelyn ja esiintymisen korostaminen noviisien kilvoittelussa rakentaa lapselle esineellistä positiota. Hän on taitoineen kuin erilaisten yleisöjen arvioitavaksi asetettu näyttelykohde. Keskustelussa korostetaan oppimista ja harjoittelua. Päävastuu näissä asioissa asetuu lapselle. Äidin ja lapsen välinen suhde rakentuu noviisien normatiivista kilpailua korostavassa yhteisössä tavalla, josta mieleen tulee työttömien aktivointia koskeva keskustelu. Kyseisessä aktivointidiskurssissa työvoimaviranomaiset patistelevat laiskana ja aloitekyvyltään vaillinaisena nähtyä työtöntä. Muun muassa itseohjautuvuutta, kannustavuutta, suoriutumista ja tehokkuutta korostaviin kilpailullisiin arvoihin törmääkin nykyisin useissa yhteyksissä (Heiskala 2006, 36; Helkama & Seppälä 2006, 151).

Muiden kirjoittajien joukko muodostaa noviiseille erään mahdollisen yleisön, jolle lasta taitoineen voi esitellä. Toisaalta he ovat vertaisia ja kanssavalmentajia omine valmennettavineen. Tuomarin

rooli on noviisien yhteisössä varattu ennen kaikkea neuvolalle ja joskus muillekin ammatillisen asiantuntemuksen tahoille. Kriitikiltä pyritään suojautumaan harjoittamalla lapsen taitoja ennen neuvolakäyntejä. Noviisiäitien kilpailu ei kuitenkaan vertaudu klassiseen yksilökilpailuun voittajine ja häviäjineen, vaan äidit voivat auttaa toisiaan esimerkiksi antamalla vinkkejä siihen, kuinka kannattaa toimia ja mitä asioita neuvolassa arvioidaan. Yhteisön valmennuksessa tekemä yhteistyö on siis yksilöllinenkin etu äitien ja heidän lastensa kannalta. Toisaalta yhteisö tarjoaa areenan, jolla voi jakaa ilonsa ja helpotuksensa kaiken edetessä normien mukaan.

Noviisiäitien yhteisö hyväksyy, kunnioittaa ja uusintaa asiantuntijoiden asettamia normeja. Vaikka äiti itse etukäteen antaisi asialle saman selityksen kuin neuvolan terveydenhoitajakin, kyse ei ole tiedosta ilman neuvolan hyväksyntää. Tämä ilmenee aineistossa siinä, miten neuvolan arvioita asioista korostetaan. Noviisiäidit rakentavat hyvää äitiyttään sen varaan, että he toimivat lapsensa parhaaksi soveltamalla kasvatuksessa viimeisintä tutkittua tietoa. Sen nähdään monesti olevan saatavilla nimenomaan neuvolasta. Tässä mielessä noviisien kilpailullisen yhteisön valmennettavina kilpailijoina voidaankin nähdä äidit. Neuvola puolestaan näyttäytyy tällöin heidän valmentajanaan tuomaroinnin ohella.

Noviisiäidit pyrkivät toisinaan myös laajentamaan normaalin rajaa yksilölliseen kasvuun ja kehitykseen vetoamalla (vrt. Kokkonen 2006; Kokkonen 2010). Seuraavassa aineisto-otteessa kirjoittaja rakentaa vasta-asiantuntemusta kuitenkin samalla tiedostaen, että oma lapsi ei välttämättä neuvolan arvion mukaan kasva ihanteellisella tavalla.

Kuulostaapa hassulta, että vauvaa moititaan lyhyeksi, kuten jollain oli käynyt. --- Meillä poika oli x kg:n iässä y kg ja pituutta oli vain z cm, eli oltiin varmasti saatu myös moitteita pituudesta 😊No, jokainen kasvaa omaa tahtiaan, ja kasvupyrähdyksiä tulee joskus painossa, joskus pituuskasvussa. (Äiti13)

Vaikka kirjoittajat olisivat periaatteessa sitä mieltä, että lasten arvioiminen samalla muotilla on kummallista, ovat noviisiäidit samaan aikaan jatkuvasti tietoisia neuvolan moittivaksi koetusta suhtautumisesta. Esille ei tuoda juurikaan sitä mahdollisuutta, että koetut moitteet voi myös haastaa edellisen kirjoittajaäidin tavoin.

Normit saattavat myös sisäistyä, jolloin ne näyttäytyvät omana haluna toimia määrättyllä tavalla (vrt. Foucault 1980). Ei siis voi sanoa, että noviisiäidit pyrkisivät noudattamaan itseensä nähden täysin ulkoisia normeja.

Painoa ei ollut tullut kahden viikon aikana kun alle 200g 😞 Huolimatta kaikesta tissittelystä ja imetyksen tehostamisesta. Kaipa se on äidin taivuttava aloittamaan niitä soseita 😊 --- 😞 suurin osa ruuasta kuitenkin tulee vielä pitkän aikaa tissistä, onneksi. (Äiti3)

Edellä kirjoittaneen äidin halu (täys)imettää pitkään näyttäytyy henkilökohtaisena. Silti sillä voi helposti havaita olevan yhteyksiä yhteiskunnassamme vallitseviin normatiivisiin käsityksiin siitä, miten pitkään lasta tulisi imettää.

Ammattilaisten ohjeista voi noviisiäitien arjessa tulla hyvin orjuuttavia. Ohjeiden tiukka noudattaminen yhdessä ennen lapsen syntymää laadittujen suunnitelmien kanssa tekee äitiydestä helposti perfektionistista suorittamista, jossa vauvasta ja arjesta on vaikeaa nauttia. Noviisiäitien vauva-arkea leimaa siksi nautinnon sijaan pikemminkin huoli ja stressi. Tämä seikka tunnustetaan kuitenkin usein vasta myöhemmin kokemuksen karttuessa ja huoltien jo hellittäessä.

Näin jälkikäteen huomaan että alunperin asetin itselleni liikaa vaatimuksia ja suunnittelin jo ennen lapsen syntymää että miten häntä hoidan ja imetän. Sitten kun kaikki ei mennytkään ihan niinkuin oli suunnitellut niin putosin korkealta. --- tajusin että en ole huono äiti vaikka en pystykään imettämään lastani yksivuotiaaksi kuten olin suunnitellut.--- tajusin että kaikessa ei voi olla täydellinen ja että minä olen ihan hyvä äiti lapselleni vaikken teekään kaikkea siten kuin olin alunperin niin kovin idealistisesti suunnitellut (Äiti26)

Tässä aineiston loppupuolelle sijoittuvassa kirjoituksessa kirjoittaja tunnistaa ja tunnustaa jälkikäteen rakentaneensa äitiyttään alun perin hyvin paljon suhteessa ulkopuolisiin odotuksiin ja käsikirjoittaneensa äitiytensä jo ennalta niiden mukaan. Kirjoittaja on sovittanut normatiivisista odotuksista rakennetun ”täydellisen äidin” viittaa harteilleen, mutta todennut sen ennen pitkään huonosti sopivaksi itselleen. Noviisiäidit havaitsevat vähitellen, että äitiyden käsikirjoittaminen etukäteen sopii huonosti pikemminkin yllätyksiä kuin ennalta arvattavuutta täynnä olevaan vauva-arkeen.

8.3 Konkarien yhteisö

Konkarien yhteisössä keskeistä on ajatus siitä, että huolimatta siitä, kuinka paljon äidillä on ennen äidiksi tuloaan teoreettista tietoa tai kokemusta muiden lasten hoitamisesta, on hän silti äitiyden suhteen noviisi ennen oman lapsen syntymää ja omakohtaisten äitiyskokemusten kertymistä. Kon-

karit näkevät äidiksi kasvussa olennaisena oman lapsen hoidossa kertyvän kokemustiedon, jota ei nähdä mahdolliseksi kartuttaa muutoin kuin itse äitinä toimimalla. Keskeistä on jatkuvasti kehittyvä tuntemus oman lapsen suhteen. Konkari eivät ota mittapuuksi niinkään yleisiä normatiivisia käsitteitä kuin kokemuksen kautta kehittyvän asiantuntemuksen omasta lapsesta. Tämän valossa he arvioivat, mikä on tavallista, poikkeavaa, normaalia tai huolestuttavaa juuri oman lapsen kohdalla. Lapsi näyttäytyy erityisenä ja ainutkertaisena yksilönä. Esimerkiksi lapsen kasvuun suhtaudutaan luottavaisesti sen perusteella, että hän etenee ”omilla käyrillään” johdonmukaisesti, olkoonpa hän sitten ylä- tai alakäyrillä suhteessa muihin lapsiin (vrt. Kokkonen 2010). Toisaalta äidit luottavat siihen, että juuri he lapsensa parhaiten tuntevana tunnistavat, milloin lapsi on ”oma itsensä”.

Konkarit rakentavat käsitystä omasta kokeneisuudestaan äiteinä suhteessa noviisiuteen eli siihen, millaisia he olivat aikaisemmin, lapsen juuri synnyttyä. Oma noviisius pyritään siis konkariäitien yhteisössä sijoittamaan jo taaksejääneeseen menneisyyteen, kun taas konkari liittyy nykyhetkeen. Menneeseen aikaan sijoitetaan neuvottomuutta ongelmien edessä, epävarmuutta, tiedon puutetta ja osaamattomuutta äitinä. Nykyhetkeen puolestaan liitetään kokemus asioiden kanssa selviytyvänä ja näkemys itsestä yhä osaavampana ja tietävämpänä.

Kokemus äitinä toimimisesta saa äidit asettumaan kokemuksistaan kantapäähän kautta oppineen ja niiden myötä vanhemmuuteen kasvaneen konkarin positioon. Identiteetin kannalta onkin mielekästä rakentaa itsestään käsitystä nimenomaan kokemuksista oppivana ja viisastuvana ihmisenä. Oma osaamattomuuden ja ymmällään olon sijoittaminen menneeseen aikaan ei uhkaa omaa identiteettiä yhtä paljon kuin tietämättömyyden tunnustaminen nykyhetkessä. Toisaalta oman konkariuden oletetaan tulevaisuudessa yhä vahvistuvan. Siten seuraavien lapsien kohdalla omassa äitiydessä toivotaan monien asioiden olevan toisin.

Nyt toivon et "rauhottuisin" uuden vauvan kanssa, antaisin itselleni anteeksi tavoittelematta täydellisyyttä. Et voisin antaa tiskien ja pyykkien lojua ja imettää rauhassa ja pitkään.----- Mutta nyt tietää, et oksettava olo loppuu aikanaan. Tietää et synnytys on kauheaa mutta kestää vain hetken elämästä. Tietää että, lapsi syö silloin kun nälättää ja nukkuu kun nukuttaa. Tietää et aikanaan valvomiset loppuu. Ja tietää että elämä helpottuu ja rauhoittuu lapsen kasvaessa taas. (Äiti21)

Ajatus kokemuksen myötä yhä vahvistuvasta konkariudesta merkitsee oman epätäydellisyyden jatkuvaa tunnustamista ja hyväksymistä. Äitiyden konkari irtisanoutuvat noviisiäitejä piinaavasta suorittamisen oravanpyörästä. Heidän äitiydessään keskeisempää on lapsesta nauttiminen. Konkariäidit pitävät tärkeänä kykyä priorisoida asioita lapsiperheen arjessa. Näin ollen esimerkiksi puhtoista

kotia keskeisempää on rauhoittuminen äitiyteen ja lapsen seuraan. Asioiden priorisointi ja oman epätäydellisyyden itselle anteeksi antaminen mahdollistavat äitiydestä nauttimisen ja lapsesta iloittamisen. Konkari voi kokea olevansa ”riittävän hyvä äiti” (Alppi 2005; ks. myös Marttunen 2005; Ukkonen 1999; Peltoniemi-Ojala 1998; Schalin 1991) vaikkei pyrikään esittämään ulospäin hyvältä näyttävää äitiyttä.

Konkariäiti tietää asioita nimenomaan omakohtaisesti ja ”kantapään kautta” opittuna. Varmasti jokainen edellä olevan aineisto-otteen kirjoituksessa esille tuleva tieto on omaksuttavissa jo ennen lapsen syntymää kirjallisuudesta, asiantuntijoiden puheesta ja muiden kokemuksista. Äitiyden konkareille tieto näyttää kuitenkin tulevan todeksi vasta omakohtaisesti koettuna riippumatta siitä, kuinka laajasti sitä on yleisellä tasolla olemassa. Auktoriteetteihin ei toisaalta aina haluta vedota silloinkaan, kun omaksutut näkemykset ovat niiden mukaisia. Mieluummin nojaututaan omakohtaisista kokemuksista oppimiseen rakentaen siten individualistista asiantuntijuutta. (Jallinoja 1997, 166.)

8.4 Askel kerrallaan kohti konkariutta

Vaikka noviisin positioon asetetaan enemmän alkuvaiheen keskustelussa ja konkarin positioon puolestaan keskustelun loppupuolella, ei asia ole näin mustavalkoinen Noviisin ja konkarin positiot rakentuvat rinta rinnan ja ovat läsnä samanaikaisesti. Toisaalta noviisi ei ole pelkästään epävarma eikä konkari täydellinen. Päinvastoin, ehkä paradoksaalisesti konkariutta kuvaa kokemus siitä, että on epätäydellisenäkin riittävän hyvä äiti. Matka noviisista konkariiksi on kuin portaikko, jossa jokainen kokemus ja haastava koettelemus nostaa äitiä askel askeleelta ylemmäs kohti konkariutta. Se, asetutaanko noviisin vai konkarin positioon, riippuu paitsi itsestä myös siitä, kenen kanssa ollaan kulloinkin tekemisissä.

Parhaita kokemuksellisia asiantuntijoita ja arjen konkareita ovat yleensä useamman lapsen äidit. Vaikka jokainen lapsi on ainutkertainen ja äitiys sen vuoksi uusi ja erilainen kokemus kunkin lapsen kohdalla, ei useamman lapsen äiti ole samalla tavalla ensikertalainen ja ”sormi suussa” arkisissa tilanteissa kuin esikoisen äiti. Toista tai useampaa kertaa raskaana oleva äiti voi tarkastella aiempaa toimintaansa äitinä ja pohtia, miten toimisi toisin seuraavien lasten kohdalla. Siinä missä noviisi olettaa ja odottaa, konkari tietää asioista kokemuksen tasolla. Tunne tilanteista selviämisestä vaikeuksista huolimatta lisää luottamusta omaan äitiyteen. Samalla se saa äidin arvostamaan omaa ko-

kemustaan relevanttina ulkopuolelta tulevien ohjeiden ohella. Todellisella konkarilla on siten varaa ottaa rennosti äitiytensä suhteen.

Vertaisuus voi parhaimmillaan olla samankaltaisina koettujen elämäntilanteiden jakamista vertaisryhmätoimintaan osallistuvia tukevalla ja voimaannuttavalla tavalla, tasavertaisuuden hengessä. Tällainen myönteinen näkemys vertaisuudesta korostuu esimerkiksi silloin, kun vertaisuudesta ja yhteisöllisyydestä pyritään etsimään keinoa paikata yhteiskunnallisen palvelujärjestelmän rajallisia mahdollisuuksia ihmisten moninaisiin tarpeisiin. Äitien internetkeskustelusta voidaan löytää osallistujia tukevaa, lohduttavaa ja voimaannuttavaa kokemusta ”samassa veneessä” olemisesta. Ongelmista avautuminen muille voi olla jo itsessään terapeutista ilman että kaikkea edes pyritään ratkaisemaan vertaisten kesken. Toisaalta kokemusten reflektointi ja jakaminen keskustelussa auttaa niiden jäsentämisessä ja oman äitiyden tarinan rakentamisessa. (Vanhanen-Silvendoin 1996, 236.; Smith & Pillemer 1983; ref. Mäkelä 1998, 13.)

Vertaisuuteen sisältyy aina myös mahdollisuus keskinäiseen vertailuun. Vertailu voi johtaa keskinäiseen kilpailuun, jossa ei haluta erottua itselle epäedullisella tavalla vertaisten joukossa. Oman minuuden kannalta on tärkeää esittäytyä hyvänä äitinä muille keskustelijoille sekä suhteessa ammatillisiin asiantuntijoihin. Tämä merkitsee tietoisuutta nykyaikaisista lasten kehitykseen liittyvistä näkemyksistä ja lapsen hoitoon ja kasvatukseen liittyvistä käsityksistä ja normeista. Jo raskausaikana äidit pyrkivät monesti valmistautumaan vanhemmuuteen hankkimalla oma-aloitteisesti tietoa lapsen kehityksestä ja kasvatuksesta. Neuvolan ammatilliset asiantuntijat jakavat tietoa erilaisista aiheista raskauden seurantaan liittyvien neuvolakäyntien yhteydessä. Raskausaikaan sisältyy myös valmennukseksi nimettyä ohjausta synnytykseen ja lastenhoitoon. Huomiota kiinnitetään yhä enenevässä määrin jo raskausaikana myös vanhempien parisuhteeseen. Pyrkimyksenä on kartoittaa vanhempien parisuhteen tilaa ennen lapsen syntymää ja ennakoida mahdollisia parisuhteen ja vanhemmuuden haasteita lapsen synnyttyä.

Näyttää siltä, että mitä tuoreempi asia äitiys on, sitä enemmän vertaisuudessa korostuu keskinäinen vertailu, pyrkimys toteuttaa ”oikeaoppista” äitiyttä sekä lapsen norminmukaisen kasvun ja kehityksen varmistaminen. Novisiin positioon asettuminen merkitsee erityisen suurta alttiutta punnita omaa äitiyttä ja lapsen kasvuun liittyviä asioita ulkopuolisten näkemysten perusteella. Toisaalta keskustelun edetessä voi huomata, kuinka tällainen alttius tuntuu väistyvän antaen enemmän tilaa äidin omalle kokemukselliselle asiantuntijuudelle. Äitiyden konkariksi kasvaminen heijastuu keskustelussa itseluottamuksen kasvuna sekä rohkeampana vasta-asiantuntemuksena ja kritiikkinä ammatillista asiantuntemusta kohtaan.

9 ROMANTIikka JA TERAPEUTTINEN EETOS YHTEISÖLLISYYDEN RAKENTAJINA

9.1 Parisuhdekeskustelun romanttiset ihanteet ja terapeuttiinen todellisuus

Alkuvaiheen kirjoittamisen pääpaino on voimakkaasti äidiksi sopeutumisessa sekä äitinä selviytymisessä koetuissa ongelmissa. Vanhemmuus näyttää alkuvaiheen keskustelussa merkitsevän ennen kaikkea äitiyttä, vaikka kukaan kirjoittajista ei kirjoitustensa perusteella näyttäydy yksinhuoltajana. Silloin kun isät alkuvaiheen keskustelussa harvoin mainitaan, on heidän roolinsa ennen kaikkea olla perheen elatuksesta vastaava tai joskus äitiyden tukija. Vaikuttaa siltä, että lasten kasvaessa äidit tutustuvat lapsiinsa yksilöinä ja tulevat paremmin sinuiksi oman äitiytensä kanssa. Samalla keskustelussa vapautuu tilaa isyydelle itsenäisenä vanhemmuutena sekä lapsen vanhempien väliselle parisuhteelle. Saattaa olla niin, että etenkin äidille lapsen ensimmäinen elinvuosi on jonkinlainen henkiinjäämiskamppailu, jota päällimmäisenä leimaa huoli äitinä pärjäämisestä ja kyvystä turvata lapsen tarpeet ja hyvinvointi. Kärjistäen voi ajatella, että äidin huomattessa lapsen omasta epätäydellisyydestäänkin huolimatta jäävän henkiin sekä kasvavan ja kehittyvän normaaliksi luetulla tavalla huoli näistä asioista hellittää. Tällöin äidin ajatuksiin mahtuvat jälleen enemmän myös äiti-lapsi – symbioosin ulkopuoliset tekijät, kuten suhde puolisoon.

Keräsin aineistostani omaksi tiedostokseen tietokoneelleni kaikki ne kohdat, joissa äidit puhuvat parisuhteesta yleisellä tasolla tai suhteestaan omaan puolisoonsa. Parisuhde näyttää äitiyden tavoin olevan asia, joka purjehtii ideaalien ja käytännön realiteettien diskursiivisessa välimaastossa. Aineistostani on löydettävissä helposti romanttisen rakkauden ideaali (esim. Jallinoja 2000, Maksimainen 2010). Romanttisen rakkauden diskursiivisessa kehyksessä parisuhteesta rakentuu suhde ”niiden toisilleen oikeiden” ihmisten välillä. Keskustellessaan parisuhteestaan ja perhesuunnittelusta romanttisen rakkauden kehyksessä äidit rakentavat yhteisöä tilana, jossa uusinnetaan käsitystä parisuhteesta keskinäiseen tunnekokemukseen ja kiintymykseen pohjautuvana suhteena. Päämääränä on siten parisuhteen onnellisuus. Kulttuurisen kuvaston kautta meillä on itse kullakin olemassa käsitys siitä, millainen on *onnellinen parisuhde*. Mieleen tulvii kuvia hellyydenosoituksista ja kahdenkeskisistä romanttisista hetkistä. Rakastuneet pariskunnat viihtyvät yhdessä ja haluavat huomioida toinen toisiaan. Parisuhteessa toivotaan olevan fyysistä ja emotionaalista läheisyyttä. Ihanneta-pauksessa parisuhteen oletetaan yhä enemmän vastaavan myös sosiaalisuuden tarpeisiin (Saastamoinen 2011, 84).

Romanttisen rakkauden ideaali on heijastuspinta, jota vasten äidit peilaavat keskustelussa oman parisuhteensa realiteetteja. Se on jotain samankaltaista kuin sosiaalipoliittinen ”tavoittamattoman tavoittelu”. Se on unelma tai mielikuva jostain, jonka tavoittelemisesta ihmiset saavat toivoa ja energiaa, vaikkei se kokonaan ole tavoitettavissa. (Karisto ym. 1998; Karisto 2007, 9.) Täydellisen onnellinen parisuhde on utopiaa, mutta onnea ja tyytyväisyyttä kohti pyrkiminen luo parisuhteeseen mielen.

Äidit maalaavat toisaalta keskustelussaan parisuhteesta kuvaa haastavana ja vaikeana alueena pikemminkin kuin kiiltokuvamaisena idyllinä. Keskustelusta nousee esille Jaana Maksimaisen (2010) väitöskirjatutkimuksessa esiin nostama parisuhteen terapeutin eetos. Terapeuttisessa kehityksessä keskusteltaessa parisuhde näyttää jatkuvaa hoitoa ja huoltoa vaativana, monin tavoin ongelmallisena suhteenä. Terapeuttisessa kehityksessä keskusteltaessa parisuhde ei pysy yllä luonnostaan olemassa olevan rakkaudentunteen kautta, vaan *toimiva parisuhde* merkitsee valmiutta tehdä jatkuvasti työtä suhteen hyväksi. Katsantokanta on realistinen verrattuna romanttisen rakkauden ihanteita vaalivaan tapaan keskustella parisuhteesta.

Kirjoittajat sijoittavat itsensä, toisensa, puolisonsa ja lapsensa erilaisiin positioihin sen mukaan, keskustellaanko parisuhteesta romanttisen rakkauden ideaaliin kaihoisesti katsovassa parisuhdeonnen etsinnän hengessä vai käsitetäänkö parisuhde loputtomiin terapeutista puuttamista vaativana hoidon kohteena ja ongelmakimppuna. Samoin yhteisöllisyys rakentuu eri tavoin sen mukaan, millaisessa kehityksessä parisuhteesta keskustellaan.

9.2 Parisuhdeonnen etsijöiden yhteisö

Vaikka parisuhteet eivät nykyään olekaan elinikäisiä tai johda avioliittoon, ei tämä merkitse, että halu tosirakkauden ja elinikäisen partnerin löytämiseen olisi kadonnut. Äitien keskustellessa suhteestaan puolisoonsa pohtien puolison sopivuutta itselle ja kantaessa huolta puolisoitten välisen rakkauden riittävydestä rakentuu parisuhdeonnen etsijöiden yhteisö. Romanttisen rakkauden ideaaliin pohjaavassa parisuhdeonnen etsijöiden yhteisössä keskiössä on kirjoittajien kokemus puolisoitten välisestä suhteesta ja siinä vallitsevasta tunnesiteestä. Tärkeää on se, miltä yhteiselo toisen kanssa tuntuu. Yhteisön jäsenistä tulee tätä kautta onnen etsijöitä ja rakkaudentunteen vaalijoita. Romanttisen rakkauden kehityksessä kirjoittaessaan kirjoittajat rakentavat itsestään käsitystä tunteita kokevina ja osoittavina, herkkinä ja empaattisina yksilöinä. He osoittavat itse rakkautta ja kiintymystä ja odottavat rakkaudenosoituksia myös puolisoiltaan.

Romanttisen rakkauden ideaaliin pohjaavassa diskursiivisessa kehyksessä parisuhteesta rakentuu suhde ”toisilleen oikeiden” ihmisten välillä. Romanttisen rakkauden edellytyksenä on siis ”sen oikean” löytäminen. Toisaalta äitiyden kautta puntarissa on paitsi kumppani parisuhteen toisena osapuolena ja rakastettuna, myös kumppani lasten isänä eli vanhemmuus.

Kyllähän sitä joskus tulee mietittyä onko tuo ukko nyt se ainut ja oikea kun oikein asiat pännii, mutta se on kyllä niiiin hyvä isä, ettei varmaan parempaa voisi olla. Joten voin olla iloinen, että on tuommoinen mies... On se kai ihan hyvä minullekin, ainakin joskus. Kun vaan jaksaisi itekin toista huomioida.(Äiti31)

Parisuhdeonnan etsijät etsivät edellisen kirjoittajan tavoin todisteita siitä, että valittu puoliso on itselle ”se oikea”. Samalla saatetaan edellisen aineisto-otteen kirjoittajan tavoin epäillä, ettei valittu kumppani mahdollisesti olekaan ”se ainut oikea”. Vastoin romanttisia käsityksiä aavistetaan siis, että muitakin sopivia puolisoehdokkaista voisi löytyä. Ennen lapsen syntymää merkityksellistä on vain kahdenkeskinen suhde. Lapsen myötä todisteita yhteensopivuudesta etsitään paitsi puolisoista itsestään, myös tämän vanhemmuudesta.

Vanhemmuus siis muodostaa eräänlaisen testin puolison sopivuutta ajatellen. Edellisen aineisto-otteen kirjoittajan kumppani näyttäytyy parempana puolisona hyväksi koetun isyyden kautta kuin jos häntä arvioitaisiin ainoastaan kahdenkeskisen suhteen valossa. Toisinkin voisi olla eli hyvältä vaikuttava kahdenkeskinen suhde saattaisi olla kariutumisvaarassa, mikäli toisen vanhemmuus ei vastaisi omia odotuksia. Aineistossani ei tällaisesta kuitenkaan löydy viitteitä. Miehen hyvänä koettu isyys on edellisen aineisto-otteen kirjoittajalle tietynlainen rakkaudenosoitus itsessään. Kun mies on hyvä lapselle, hän on epäsuorasti hyvä myös äidille. Siten kirjoittajalle riittää puolisoisten välisen suhteen osalta vähempikin. Hän myös tiedostaa, että parisuhteessa rakkautta tulisi osoittaa toista huomioimalla puolin ja toisin eikä itsekään väitä tässä suhteessa olevansa täydellinen. Oman vajavaisuutensa tiedostavana hän on armelias myös kumppaniin kohdistuvissa vaatimuksissaan.

Parisuhdeonnan etsijöiden suhdetta puolisoonsa kannattelee ennen kaikkea koettu rakkauden tunne puolisoisten välillä. Toisaalta mieltä kaihertaa pelko tämän tunteen ehtymisestä:

Välillä tuli jo mietittyä että onko rakkautta vielä jäljellä mut nyt asiat on taas hiukan paremmin (seuraavaan maailmanloppu-riitaan asti). (Äiti11)

Rakkaus on parisuhdeonnan etsijöille maaginen ja tavoittelemisen arvoinen tunne. Sen tunteminen yhdistää kaksi yhteenkuuluvuutta kokevaa ihmistä intiimiin suhteeseen. Rakkauden tunne ei kuiten-

kaan itsestään selvästi säily. Niinpä romantikkojen onkin tarkkailtava aika ajoin, ”*onko rakkautta vielä jäljellä*” (Äiti11). He ovat siksi suhteessa puolisoonsa tunnetiloja tuntosarvet pystyssä aistivia tarkkailijoita. Riitely puolisoitten välillä näyttää edellisen kirjoittajan kohdalla aiheuttavan epäilyksiä suhteen tunnetilasta. Tasaisempi tilanne puolestaan saattaa vahvistaa uskoa siihen, että rakkaus on vielä olemassa suhteessa.

Rakkaus voi tuntua todemmalta, mikäli suhde saa virallisen vahvistuksen. Edellisen aineisto-otteen kirjoittaja haaveilee naimisiinmenosta asian suhteen vastahankaisen miehensä kanssa korostaen sen merkitystä rakkaudenosoituksena. Avioliiton solmiminen voi vakuuttaa parisuhdeonnen etsijän puolison tunteiden aitoudesta. ”Sen oikean” kanssa halutaan sitoutua ja tunnustaa keskinäinen rakkaus julkisesti hääseremoniassa. Tämä kertoo siitä, että vaikka parisuhteen institutionaaliset kehykset eivät ehkä korostukaan ensisijaisesti parisuhteen määrittäjinä (Maksimainen 2010, 9), on niillä edelleen usein oma merkityksensä suhteen edettyä perheellistymiseen asti tai kestänyt tarpeeksi kauan.

Avioituminen toimii parisuhdeonnen etsijöille rakkauden osoituksena. Häät edustavat kulttuurisesti romanttisten tarinoiden onnellista loppuhuipentumaa, jossa rakastavaiset saavat toisensa ja elävät yhdessä onnellisena elämänsä loppuun asti. Näin ei tietenkään aina todellisuudessa käy, mutta parisuhdeonnen etsijöille hääseremonia edustaa romanssin kannalta toiveikkuutta ja edesauttaa varmuuden illuusion saavuttamista (Paasonen 1999, 35.) Näin ollen lukuisat keskusteluketjussa esiintyvät avioliitto-onnittelut ovat paitsi kulttuurista kohteliaisuutta, myös keskustelua romanttisessa kehityksessä rakentavia.

Jotkut kirjoittajista kokevat parisuhteensa parantuneen lapsen syntymän myötä. Lapsi koetaan tällöin parisuhdeonnen täydentäjänä, rakkauden sinettinä tai kruunun

Olen positiivisesti yllätynyt siitä että suhde mieheeni on säilynyt tosi hyvänä, ajattelin ennen lapsen syntymää että nyt meistä sit varmaankin tulee "vaan" isä ja äiti, mutta olin tosi väärässä siinä asiassa. Nähtävästi olen löytänyt juuri sen oikean minulle, ja lapselleni mahtavan isän! (Äiti6)

Kirjoittaja kertoo arvelleensa lapsen syntymän vaikuttavan puolisoitten väliseen rakkaussuhteeseen negatiivisesti. Hän pelkäsi sen johtavan siihen, että ”*meistä tulee vaan äiti ja isä*”. Tämä on tulkittavissa siten, että kyseinen keskustelija ennakoivat vanhemmuuden ja romanttisen rakkaussuhteen olevan keskenään yhteen sovittamattomissa. Kenties hän on negatiivisilla odotuksillaan varautunut pahimpaan mahdolliseen eli siihen, että parisuhde tuntuu huonommalta lapsen synnyttyä. Näin ei kuitenkaan ole käynyt, mikä tekee puolisoista entistä enemmän itselle oikealta tuntuvan.

Vaikka lapsi on joillekin romanttisen parisuhdeonnan etsijöille suhteen kruunu, näyttää ihanteellinen aika parisuhteelle näyttää kuitenkin toisinaan sijoittuvan nykyhetken sijaan aikaan ennen lapsen syntymää tai vaihtoehtoisesti tulevaisuuteen. Ennen lapsen syntymää puolisoilla oli enemmän aikaa ja energiaa keskinäiseen suhteeseensa. Parisuhdeonnan etsijät odottavatkin usein tulevaisuutta, jossa puolisoilla on lasten kasvaessa vähemmän voimavaroja kuluttavia asioita, väsymystä ja jälleen enemmän aikaa kahden kesken. Lapsi onkin näin ajatellen Jallinojan (1997, 2000) kuvaamalla tavalla parisuhteen ulkopuolinen vieras. Nykyhetkessä parisuhdeonnan etsijät ovat siksi usein kärsivällisiä – ja mahdollisesti hieman kärsiviä – odottajia.

Oli huomattavasti helpompaa kun oli yhteistä aikaa vaikka kuinka ja kun pystyi liihottelemaan pitkän maailmaa yhdessä huolettomana ilman lasta. Mutta tuskin kumpikaan meistä vaihtaisi tätä vuotta mihinkään, kyllä miehenkin kasvoilla loistaa ihana ilme kun he tytön kanssa käkättelevät.(Äiti17)

Vähitellen myös miehen kanssa tämä perhearke on löytänyt oikean paikkansa. Vaikka onkin välillä rasittavaa, ettei ole kahdenkeskeistä aikaa --- niin silti tiedän meidän molempien olevan onnellisia ja tyytyväisiä tilanteeseemme.(Äiti16)

Lapsen syntymä tuntuu vieneen ensimmäisen aineisto-otteen kirjoittajan mielestä jonkinasteisesti vapauden ja tuoneen mukanaan vastuun ja huolen. Aika ennen lapsen syntymää rakentuu vastuusta ja huolista vapaana elämisen keveytenä, liihotteluna (vrt. Jallinoja 1997, 184). Kirjoittajan muistoissa elävä, yhdessä pitkin maailmaa huolettomana mielensä mukaan liihotellut pariskunta muodostaa kontrastin kirjoittajan nykyiseen elämäntilanteeseen, jota määrittää vastuu lapsesta ja arkisen elämän rajautuminen enemmän kodin piiriin. Entisistä vapaista kulkureista on lapsen syntymän myötä tullut kotiin ja perheeseen sidottuja vastuunkantajia. Vaikka kahdenkeskisyyttä kaivataan ja vapautta kaivataan, perhearkea ei vaihdettaisi takaisin lapsettoman pariskunnan elämäksi. Parisuhde tuntuu edelleen onnelliselta, joskin haasteellisemmalta. Perheeseen ja vastuuseen voi olla helpompi sitoutua hyvillä mielin, kun kokee saaneensa elää riittävästi vapaasti ennen sitä (Jallinoja 1997, 184).

Onnellisen parisuhteen etsijöille tärkeää on tunne yhteenkuuluvuudesta suhteessa omaan puolisoon. Puolison kanssa koetaan ”yhteistä säveltä” ja tämän kokemuksen toivotaan hallitsevan yhteiseloa riitasointujen sijaan.

Meille vanhemmuus tuntuu sopivan, vaikka tietenkin meilläkin on rankkaa aikaa ajojin. Toistaiseksi silti olemme pysyneet yhteisessä sävelessä.(Äiti22)

Aineisto-otteen kirjoittaja kokee yhteisessä sävelessä pysymisen niin tärkeänä, että rinnastaa riidattoman yhdessä elämisen ja vanhemmuudessa onnistumisen keskenään. Riitojen puuttuminen on hänelle merkki paitsi onnellisesta parisuhteesta myös siitä, että vanhemmuus sopii parille. Tämä eroaa terapeutin tavasta nähdä ongelmat vääjäämättömänä osana jokaista parisuhdetta (vrt. Maksimainen 2010). Kun ongelmat nähdään huolestuttavina, joidenkin kirjoittajien kokemat parisuhdeongelmat näyttäytyvät mahdollisina merkkeinä siitä, että kaikille vanhemmuus ei vain yksinkertaisesti sovi.

Edellisen aineisto-otteen kirjoittaja korostaa, että myös hänen ja puolison elämässä on vanhemmuudesta johtuvat haasteensa. Tällä hän samaistaa oman tilanteensa muiden kirjoittajien tilanteisiin. Suhteensa vaikeuksista avoimemmin kertovista kirjoittajista poiketen hän ei kuitenkaan halua lähteä tarkemmin erittelemään suhteen kipukohtia muille. Pikemminkin hän sulkee pelkällä maininnalla ristiriidat puolisoiden väliseksi asiaksi muiden katseen ulottumattomiin. Tällainen ratkaisu on merkittävästi erilainen kuin seuraavassa alaluvussa kuvaamani, terapeutin kehyksessä keskustelevien parisuhteen hoitajien tapa tuoda ongelmalliset tilanteet muiden kirjoittajien arvioitaviksi ja kommentoitaviksi.

Ei voida puhua varsinaisesta kulissin ylläpitämisestä, koska kirjoittaja ei väitä suhteen olevan pelkästään ruusuista. Ristiriidat halutaan silti käsitellä kahden kesken oman puolison kanssa puimatta niitä muille kirjoittajille. Kyse on nähdäkseni Jallinojan (1997) kuvaamasta modernista säädyllyydestä, joka rakentuu paljastamisen ja peittämisen jännitteisessä suhteessa. Tällöin samanaikaisesti peitellään ja varjellaan intiimiä, kuten tässä parisuhteen ongelmien tarkempaa luonnetta, mutta toisaalta paljastetaan riittävästi liberaalin avoimuuden periaatteiden mukaisesti. Tämä tapahtuu viittaamalla ristiriitoihin ja säröihin suhteessa ja normalisoimalla ne osaksi onnellista suhdetta. (Emt., 232.) Toisaalta kirjoittaja samalla muodostaa puolisonsa kanssa muista irrallaan olevan ja erottuvan parin. Tällainen intiimi yhteenliittyminen kumppanin kanssa ja onnellinen ”me” irrallaan ympäröivästä maailmasta voidaan nähdä romanttisen rakkaussuhteen ideaalin mukaisena (Maksimainen 2010). Samoin harmoninen yhteisessä sävelessä pysyminen vahvistaa samankaltaisuuden ja yhteenkuuluvuuden kokemusta liittäen yhteen toisilleen ”juuri niitä oikeita” onnelliseen parisuhteeseen (Jallinoja 1997, 185).

9.3 Parisuhteen hoitajien yhteisö

Monet äideistä keskustelevat suhteestaan kumppaniinsa tavalla, jossa painottuvat parisuhteeseen sisältyvät ongelmat ja haasteet. Samalla he pyrkivät etsimään keinoja näiden ongelmien ratkaisemiseksi.

Mutta huoleton yhteiselo on tosiaan muuttunut "parisuhteen hoidoksi", johon pitäisi jaksaa varata aikaa. (Äiti 17)

Jaana Maksimainen (2010) liittää tällaisen parisuhteen ongelmia ruotivan ja sen hoitamisen merkitystä korostavan puhutavan yhteiskunnassa yleisemminkin ilmenevään terapeuttiseen eetokseen. Voidaan puhua terapeuttisen parisuhteen kehyksestä. Tällaisessa kehyksessä keskustelu rakentaa kirjoittajien yhteisöä monimutkaisena ja vaikeana ymmärretyn parisuhteen hoitajien yhteisönä. Yhteisön jäsenistä muotoutuu tällöin toisilleen yhtäältä kohtalotovereita ja kokemuksellisia vertaisia. Toisaalta he saattavat ottaa kuuntelua ja ymmärtämistä aktiivisemmän roolin tarjoten toisille kirjoittajille omia näkemyksiään parisuhteen toimivuuden edistämiseksi. Tällöin he toimivat terapeuttisen kulttuurin mukaisina maallikkoterapeutteina toisilleen.

Kirjoittajien yhteisö muodostaa myös parisuhdevaikeuksissa kamppaileville yleisön, jossa he voivat ruotia ongelmaista parisuhdettaan terapiakulttuuriin kuuluvalla tavalla. Terapeuttisen parisuhteen kehyksessä kirjoittaessaan kirjoittaja rakentaa itselleen identiteettiä realistina, joka ei odota parisuhteen olevan ongelmaton asia. Samalla hän asettuu parisuhteensa kriittisen tarkastelijan ja tulkitsijan positioon. Hän myös rakentaa itsestään käsitystä vaikeuksien edessä lannistumattomana ja aktiivisesti kamppaillen niiden yli selviytyvänä yksilönä.

Parisuhteen hoitajien suhdetta kumppaniin luonnehtivat ristiriidat ja yhteentörmäykset. Lapsen syntymä suurena elämänmuutoksena on koetinkivi, joka asettaa haasteita yhteiselolle ja keskinäiselle ymmärrykselle. Terapeuttisessa yhteisössä haasteellisuus nähdään kuitenkin parisuhteeseen kuuluvana luonnollisena osana, kuten seuraavan aineisto-otteen kirjoittaja. Haasteita ei siis pidetä ongelmina sinänsä, vaan olennaista on, miten niiden kanssa selviydytään.

Riidoissa, eripurassa ja erilaisissa kriiseissä vasta oikeastaan testataan, miten pariskunta osaa elämänsä yhdessä elää. Sovinnon tekeminen on paljon ratkaisevampaa kuin se, riidelläkö vai ei.(Äiti32)

Ratkaisevaa terapeutisessa yhteisössä siis on, miten parisuhteen riidoissa toimitaan. Suhteen toimivuus tulee testatuksi siinä, pystytäänkö erimielisyydet sopimaan. Sovinnon tekemisen kannalta ratkaisevan tärkeäksi nousee pariskunnan kyky käsitellä keskinäisiä jännitteitä rakentavalla tavalla. Tämän voi ajatella viittaavan Maksimaisen (2010, 54–61) mukaan terapeutin parisuhteen keskeisiin elementteihin lukeutuvaan kommunikaatioon puolisoitten välillä. Tällä hän viitanee eritoten siihen, miten onnistunutta keskinäinen kommunikaatio on ristiriitojen ratkaisemisen näkökulmasta. Olennaista on niin sanotussa suhdetyössä onnistuminen, joka palkitaan kestäväksi ja toimivana suhteenä (Jallinoja 1997, 140). Parisuhteen hoitajien yhteisössä puoliso toimii työparina yhteisellä parisuhdetyömaalla. Aina työmaalla ei kuitenkaan pärjätä kahden kesken. Tässä kohtaa kirjoittajien muodostama internetyhteisö tarjoaa kuulevat korvat.

Parisuhteen hoitajien yhteisössä tuodaan ilmi parisuhteen ristiriitatilanteita ja etsitään niihin yhdessä ratkaisuja. Parisuhdeasiat äitien keskusteluun tuoneen kirjoittajan mies on riitaisen parisuhdetilanteen tuoksinassa kieltäytynyt harkitsemasta lisää lapsia tehden näin riitatilanteessa perheenisäyksen aseensa puolisoitten välille. Kyseinen kirjoittaja kokee epäoikeudenmukaiseksi miehensä vetäytymisen aiemmista ehdotuksistaan.

Meillä miehen kanssa menee tosi huonosti. Enkä edes tiedä miksi. Rassaa kamalasti, mutta olen kuullut, että vaikka oltais oltu vuosia yhdessä mutta avioliiton kestänyt vuoden tulee eka iso kriisi. Joten josko tämä nyt ois vaan vaikka sitä. Nyt mies kuitenkin kieltäytyi lisää lapsia hankkimasta...se oli melkoinen shokki kun hän itse aluksi sanoi että toinen ois kyllä kiva. Tuleepas sekavaa tekstiä. Mutta on siis elämä vähän sekasin. (Äiti12)

Kyseinen keskustelija tuo ensimmäisenä kirjoittajista parisuhteensa tilan yhteisön nähtäväksi ja arvioitavaksi. Hän pyrkii löytämään syitä parisuhteen vaikeuksille turvautumalla psykologiseen elämäntapa- ja kriisiajatteluun. Kirjoittajien muodostaman yhteisön kannalta parisuhdeteeman avaava kirjoitus on eräänlainen verhon raotus, jossa oma parisuhde tuodaan parin välisestä yksityisyydestä keskustelupalstan puolijulkisuuteen. Puolijulkisuuteen siksi, että parisuhdeasioiden keskusteluun tuominen näyttää mahdollistuneen pitkään jatkuneen kirjoittelun, muihin tutustumisen ja sen kautta kirjoittajien välille rakentuneen luottamuksen kautta. Kirjoittaja ei tuo tilannetta nähtäväksi kenelle tahansa tuntemattomille, vaan keskustelun edetessä itselleen merkittäviksi muodostuneille vertais-tuttaville (vrt. Pietilä-Hella 2010).

Luottamuksellisuuden voidaan nähdä olevan yhtä olennainen edellytys parisuhteen hoitajien yhteisön terapeutiselle suhteen puinnille kuin se on ammatilliselle terapialle. Ristiriitaista tässä on se,

että internetin kaikille luettavissa olevassa keskusteluketjussa tehtyjen paljastuksen yleisönä ei välttämättä ole pelkästään se kuviteltu vertaisten yhteisö, jolle keskustelija kirjoituksensa varsinaisesti suuntaa, vaan tosiasialliseen yleisöön mahtuu periaatteessa kuka tahansa keskustelun satunnainen lukija. Kirjoittaja voi tämän tiedostaessaankin kuitenkin turvautua yhtäältä internetin anonyymiteettiin ja toisaalta siihen, että terapeutisessa kulttuurissa hän voi olettaa saavansa osakseen ymmärrystä keneltä tahansa lukijalta. Terapeuttiseen kulttuuriin kuuluu nimittäin vahva tietoisuus siitä, että kaikki ymmärtävät parisuhteen olevan vaikea laji, josta ongelmia, kriisejä ja katastrofin mahdollisuuksia ei puutu (Maksimainen 2010, 205).

Parisuhteen seksuaalisuus on parisuhteen hoitajille koko suhteen tavoin kaikkea muuta kuin itseltään selvää nautintoa. Seksuaalielämä liitetään yleisemminkin suhteen toimivuuteen. Eräs äiti kertoo intiimistä kanssakäymisestä kumppaninsa kanssa seuraavalla tavalla:

Me ollaan varmaan ainoa pari jolla ei seksielämäkään oo vielä startannut käyntiin. Sekin kiristää välejä. (Äiti 11)

Parhaimmillaan hauska ja leikkisästä seksuaalisuudesta voi parisuhteessa tulla vakava asia, jossa muut parisuhteen vaikeudet kertautuvat tai jonka toimimattomuus alkaa tuottaa muita ongelmia parisuhteeseen. Edellisen aineisto-otteen kirjoittaja näyttää ajattelevan seksuaalisuutta asiana, jonka ”sammuminen” lapsen odotuksen ja syntymän myötä on melko luonnollista. Hän kuitenkin olettaa, että sen tulisi jossain vaiheessa ”startata käyntiin” uudelleen. Seksuaalielämä samaistuu kirjoituksessa käyntiongelmaiseen autoon. Kirjoittaja puolisoineen on vanhemmuuden myötä mahdollisesti hukannut seksielämän avaimen eli keinot virittää seksuaalista jännitettä puolisoitten välillä. Toisaalta parisuhteessa virta saattaa auton akun tavoin olla vähissä eli lapsiperheen arki olla niin voimaa vaativaa, ettei energiaa seksuaaliseen kanssakäymiseen ole. Toiveikasta kuitenkin on se, että myös yskähtelevää seksuaalisuutta voidaan parisuhteen hoitajien yhteisössä huoltaa ja korjata.

Käynnistymättömästä seksielämästä keskustellessaan edellisen aineisto-otteen kirjoittaja ikään kuin asettuu tien poskeen viittoen muita keskustelijoita auttamaan. Samoin kuin rikkinäinen auto voidaan joutua hinaamaan tiensivusta viralliseen huoltoon, on mahdollista, että pariskunta hakeutuu ongelmiseen ammattilaisten puheille. Asia on mahdollista nostaa esille esimerkiksi neuvolassa terveydenhoitajan kanssa tai pari voi jopa hakeutua varsinaisten alan ammattilaisten, kuten seksuaaliterapeutin puheille. Merkille pantavaa kuitenkin on, että kirjoittaja tukeutuu ensisijaisesti internetin keskustelupalstan tutuksi tulleisiin keskustelijoihin ammattilaisten sijaan. Myös tämä kertoo nähdäkseni luottamuksen rakentumisesta keskustelijoiden välillä.

Parisuhteen hoitajien yhteisössä etsitään tapoja ja mahdollisuuksia hoitaa puolisoiden välistä suhdetta lapsiperheen arjessa. Koska elämän ruuhkavuosissa (Hiilamo 2003) arki täyttyy erilaisista velvollisuuksista, korostuu yhteisen parisuhdeajan tärkeys. Toisaalta siitä näyttää tulevan yksi lisävelvoite ja -tehtävä kaikin tavoin kiireisessä elämäntilanteessa. Se kilpailee myös kummankin puolison henkilökohtaisten ajanviettotapojen kanssa.

Yhteinen kahdenkeskinen aika tuntuu olevan olemattomissa ja tuntuu että oltais jotenkin etäännytty. Ei olla silti riidellyt pahemmin viime aikoina, mutta jotain mielestäni tarvitsis tehdä.... Kai se vaan vaatis sitä yhteistä aikaa ja paneutumista, mutta illalla käy usein niin että kun on sitä omaa aikaa, niin toinen istuskelee tietokoneella ja toinen katselee telkkaria.(Äiti5)

Lapsen tultua ”kolmanneksi” parisuhteeseen (Jallinoja 2009) puolisoiden kahdenkeskisyydestä tulee itsestään selvän asian sijaan seikka, johon olisi erikseen ”paneuduttava”. Paneutuminen näyttäisi edellisen aineisto-otteen kirjoittajan mielestä merkitsevän tietoista ajankäytön hallintaa sekä aktiivista yhteisen ajan ottamista passiivisen ajan kuluttamisen sijaan. Vain näin parisuhteen hoitajat voivat torjua suhteessa väijyvää ja sitä uhkaavaa etäännyttämisen mahdollisuutta. Vaikka parisuhteen hoitajat suhtautuvat parisuhteeseensa realistisesti, ei tämä tarkoita, ettei tunteilla olisi myös heille keskeinen merkitys. Tärkein parisuhteen tunteista on heille emotionaalisen läheisyyden kokeminen suhteessa kumppaniinsa.

Siinä missä parisuhdeonnan etsijöille tunteiden merkitys on ennen kaikkea niiden kokemisessa, painottavat parisuhteen hoitajat tunteiden tarkkailemisen, käsittelyn, ilmaisun ja ymmärtämisen tärkeyttä pikemminkin kuin niiden tuntemista. (Maksimainen 2010, 68, 94) Terapeutista kommunikatioyhteyttä ja läheisyydentunnetta romuttava etäännyttäminen puolisoista saattaakin parisuhteen hoitajille olla pahempi asia kuin avoin riitely. Riidattomuus ei ole edellisen aineisto-otteen kirjoittajallekaan riittävä merkki toimivasta parisuhteesta. Hän haluaisi torjua etäännyttämistä puolisoiden välillä, mutta kokee sen samalla asiana, johon pitäisi erikseen jaksaa panostaa oman henkilökohtaisista ja mahdollisesti rentouttavista ajanviettotavoista tinkimällä.

Vaikka lapsi olisi yhteisesti toivottu, hän näyttäytyy parisuhteen toimivuuden näkökulmasta herkästi häiriötekijänä. Näin käy etenkin, jos puolisoista ja lapsesta muodostuu toistensa kilpailijoita.

Mies ei oikein käsitä tätä äiti-lapsi -suhdetta ja kun hän auttamattomasti jää aina jalkoihin kaikessa. Mies parka. Nyt menee paremmin lopetettuani turhan siivoilun yms ja antaessani sen ajan miehelle.(Äiti12)

Edellä olevassa aineisto-otteessa lapsi tuntuu asettuneen puolisoiden suhteeseen tavalla, jossa isän on äidin kertoman mukaan vaikea löytää omaa paikkaansa. Tällaisessa tilanteessa lapsi ei olekaan Jallinojan (2009) kuvaamalla tavalla parisuhteeseen tunkeutuva kolmas, vaan mies uhkaa jäädä äidin ja lapsen symbioosin ulkopuoliseksi kolmanneksi pyöräksi perheessä. Kirjoittaja esiintyy kirjoituksessaan miehensä terapeutisena ymmärtäjänä (vrt. Moskowitz 2001, 94–95; ref. Maksimainen 2010, 21–22). Hän yrittää ratkaista parisuhteen ongelmia tinkimällä kotitöistä parisuhteen ja lapsen syntymän kautta perheessä ulkopuoliseksi tulleen miehensä hyväksi. Mies on perheessä miltei kuin ulkopuolinen vierailija, jonka viihtymisestä tulee huolehtia.

Kirjoituksesta on tulkittavissa, että perheessä lapsenhoito ja kotityöt ovat lähinnä naisen vastuualue. Kirjoittaja ei niinkään itse tunnu kaipaavan miehensä seuraan, vaan kokee velvollisuudekseen huomioida ”miesparkaa”, joka asettuu kirjoituksessa lähes uhrin positioon. Mies ei näyttäytyä tasa-arvoisena vanhempana, vaan pikemminkin isona lapsena, josta kirjoittajaäidin on pienokaisen ja kodin ohella muistettava huolehtia. Kirjoittajat kantavatkin ennen kaikkea itse vastuuta parisuhteen hoidosta ja syyllisyyttä asian laiminlyönnistä. Toisaalta kukaan kirjoittajista ei laita parisuhteesta huolehtimiseen liittyviä asioita suoranaisesti puolisonsa vastuulle.

Voidaan kysyä, asettuvatko äidit hoivavastuuseen paitsi vanhemmuudessaan, myös suhteessa puolisoonsa ja parisuhteeseen? Tutkimuksessa on saatu viitteitä siitä, että nimenomaan naiset ovat aktiivisia parisuhteen hoitajina ja heidän aktiivisuutensa asiassa on keskeinen parisuhteen laadun kannalta (Malinen 2011). Tällaista asetelmaa saattaa tukea se, että jo odotusaikana äiti on ainoana vanhemmista velvoitettu käymään neuvolassa, mikäli mieliä saada äitiysavustuksen ja äitiys- ja vanhempainpäivärahaan oikeuttavan todistuksen raskaudesta.

Siinä missä isän osallistumista neuvolakäynneille toivotaan, äidin neuvolakäynneissä on kyse Marjo Kurosen (1993) esiintuomalla tavalla näennäisen vapaaehtoisesta, mutta osin etuuksien eväämisellä sanktioidulla pakosta. Vaikka neuvolakäyntien keskeinen asia on raskauden seuranta, käydään odotusaikaisilla neuvolakäynneillä myös keskustelua erilaisista vanhemmuuteen liittyvistä aiheista aina parisuhteen tilanteen kartoittamista myöten. Näin äitejä kasvatetaan vastuullisuuteen sekä lapsen että parisuhteen osalta jo odotusaikana, kun taas isien osalta lähtökohtana perheasioihin liittyvälle osallistumiselle on henkilökohtaisen mielenkiinnon aste (Vuori 2003, 42, 54–57; Malinen 2011, 56).

Vaikka parisuhdeongelmat tuodaan parisuhteen hoitajien yhteisössä yhteisön tarkasteltaviksi ja kommentoitaviksi, on yhteisössä tärkeää näkemys jokaisesta ihmisestä ”oman parisuhteensa asian-

tuntijana” (vrt. Maksimainen 2010, 124–125). Jos toisia neuvotaan parisuhteen kysymyksissä, tämä on tehtävä tavalla, jossa kantaa ottava kirjoittaja ei pyri esittäytymään alkuperäistä kirjoittajaa tietävämpänä tämän parisuhdetilanteesta. Tämä käy ilmi eräässä vastauksessa, jonka edellä lainaamani miehensä perhesuunnitteluun liittyvien ajatusten muutoksesta järkyttynyt kirjoittaja saa.

Yleensä kompromissien tekeminen on hyvä ratkaisu, mutta tuo Äiti12:n tilanne on kyllä sellainen, ettei siinä oikein voi tehdä kompromissia. Sinuna Äiti12 vetäisin henkeä ja olisin uusista lapsista hiljaa pitkän aikaa - ja kysyisin uudestaan myöhemmin. Josko tämä olisi vain tällä hetkellä oleva ajatus miehelläsi. Ainakaan en rupeaisi jankkaamaan ja toista nurkkaan ajamaan. Parempi, ettei hän lyö kiinni kantaansa. Helpompi sitten muuttaa mieltänsä, kun asiasta ei tule arvovaltakysymys. Tässä pohdiskelen vaan, sen enempiä en tietystikään voi tietää tilanteestanne. Äh, parempi sulkea suu - tai siis nostaa näpit näppäimiltä. (Äiti32)

Kirjoittaja-äiti tarjoaa ongelmallisen tilanteensa esiintuoneelle keskustelijalle mahdollisia ratkaisuja tilanteeseen asettumalla hetkeksi tämän asemaan. Hän asettuu neuvojan ja sovittelijan positioon puolisoitten välillä tuoden julki tietoisuutensa siitä, että yleensä parisuhteessa kannattaa pyrkiä kompromissiin. Tämän jälkeen hän kuitenkin alkaa epäillä, onko oikeutettua ottaa kantaa tilanteeseen, josta itse ei lopulta edes tiedä. Lopulta hän vaikenee kuin säikähtäen sanoneensa jo liikaakin.

Parisuhteen hoitajien yhteisössä näyttää olevan tärkeää olla kiinnostunut, muttei tunkeileva tai kaikkitietävä suhteessa toisen kirjoittajan tilanteeseen. Ohjeita voi esittää yleisellä tasolla, mutta samalla on tuotava ilmi, ettei kaikki mikä toimii yleisellä tasolla välttämättä ole sovellettavissa kaikkiin tilanteisiin. Näin ollen yleisiä parisuhteen lainalaisuuksia keskustelussaan esiin nostavat parisuhteen hoitajat jäävät viime kädessä oman parisuhteensa ainoina asiantuntijoina yksilöinä hoitamaan aivan erityistä suhdettaan (Maksimainen 2010, 129). Muut kirjoittajat voivat auttaa näkemään viittoja parisuhteiden poluilla, mutta perille oman suhteensa siimekseen on lopulta pääsy vain kullakin kirjoittajalla itsellään.

Aina tilanteita ei sen kummemmin pyritä tai pystytä ratkaisemaan. Ongelmien välitöntä ratkaisemista keskeisempää parisuhteen hoitajien yhteisössä onkin ehkä niiden ymmärrettäväksi tekeminen. Kirjoittajat kertovat vuorollaan oman parisuhteensa tilanteesta pyrkien ymmärtämään niitä tekijöitä, joista parisuhteen haasteet ja ristiriidat nousevat (Maksimainen 2010, 119–120, 205). Tärkeää on ymmärtää omaa parisuhdetta, ilmaista ymmärrystä suhteessa muiden ongelmiin ja saada itse muiden ymmärrystä osakseen. Seuraava kirjoittaja näkee parisuhteensa jännitteet monelta osin ruuhka-
vuosien kiireistä ja elämänvaiheen stressaavuudesta juontuviksi.

Kauheata vääntöä on kaikki ja mua ei kiinnosta yhtään. Todella ikävää! Ajattelin tossa, että yhteinen aika ei tekis paha, mutta jos mies ei oo töissä, niin nytkin viikonloppu kuluu rempatessa. Koh-ta alkaa lomat, enkä ees uskalla ajatella mille törmäyskurssille joudutaan kun ollaan koko ajan yhdessä neljä viikkoa. No, ehkäpä miehen stressi helpottuu silloin ja hän relaa vähän... Tsemppiä teille! Ei anneta periks! (Äiti21)

Parisuhteen hoitajille parisuhde lapsiperheessä on enemmän arkista ”vääntöä” erilaisista asioista kuin onnellista auvoa. Vaikka yhteistä aikaa puolison kanssa toivotaan, tiedostetaan toisaalta, että pidempiaikainen yhdessäolo saattaa myös kärjistä ristiriitoja. Ruuhkavuosiin sisältyvät kiireet saattavat siis myös suojella parisuhdetta konflikteilta tarjoamalla puolisoille joskus tarpeellista etäisyyttä toisiinsa. Tietenkin samaan aikaan on olemassa riski, että puoliset ovat vaarassa etäännyä liiaksi myös keskinäisestä kommunikaatioyhteydestä ja siten myös terapeutin parisuhteen ihannetilasta (ks. Maksimainen 2010). Tasapainoilu intiimin läheisyyden ja autonomiaan tähtäävän etäisyyden ottamisen välimaastossa voidaankin nähdä terapeutin parisuhteeseen kuuluvana (Shumway 2003, 145).

9.4 Parisuhde: haasteellinen haave

Olen edellä kuvannut, miten eri lailla romanttisen ja terapeutin kehyksen mukaiset tavat keskustella puolisoitten välisestä suhteesta yhteisöä ja kirjoittajien identiteettejä konstruoivat. Kirjoittajien kesken on toki havaittavissa eroja sen suhteen, miten voimakkaasti he turvautuvat jompaan kumpaan keskustelukehyksistä. Yksittäiset kirjoittajat eivät kuitenkaan jakaudu haaveileviin romanttikoihin ja realistisiin parisuhdetyöläisiin, vaan keskustelukehyksiä käytetään rinta rinnan samankin kirjoittajan puheessa. Molemmissa keskustelun tavoissa ovat keskeisesti esillä parisuhteeseen liittyvät ihanteet, mutta hyvin eri tavoin.

Romanttisen rakkauden etsijät olettavat ihanteiden olevan käsillä tässä ja nyt löydettyään itselleen oikean kumppanin. Tämän jälkeen tehtävänä on vain keskittyä varjelemaan ihanteellista parisuhdetta pilaantumiselta säilömällä suhteessa rakkaudentunnetta ja romantiikkaa. Terapeutin hengessä parisuhteeseen asennoituville parisuhteen hoitajille jokainen ihmissuhde on lähtökohtaisesti pikemminkin katastrofaalista tikittävä aikapommi. Räjähdyksen eli yhteyden tila suhteessa kumppaniin ja siitä seuraava kyvyttömyys ratkaista parisuhteen kriisejä on estettävissä vain deaktivoimalla ”parisuhdepommia” purkamalla jatkuvasti sen koodia keskinäisen kommunikaation avulla.

Romanttisessa kehyksessä keskusteltaessa ihanteellinen parisuhde tuntuu sijaitsevan enimmäkseen joko lapsettomassa menneisyydessä tai tulevaisuuden haaveissa. Se muistuttaakin yhteisöihanteita, joissa ideaalinen yhteisö tuntuu aina sijaitsevan jossain muualla kuin nykyhetkessä (Bauman 2001; Lehtonen 1990). Parisuhdeonnen etsijät pyrkivät rakkaudentunnetta ja romantiikkaa vaalimalla kannattelemaan parisuhdettaan myös yli romanttisen parisuhteen kahdenkeskisyyttä väistämättä haastavan lapsiperhevaiheen. He torjuvat siksi arjen realiteetteja pyrkien varastamaan kahdenkeskiä hetkiä perhearjen keskellä. Näin he voivat hetkittäin olla ”me kaksi” irrallaan muista, mikä kannattelee romanttista rakkaussuhdetta.

Terapeuttisessa kehyksessä keskustelevat parisuhteen hoitajat keskittyvät sen sijaan nykyhetkeen arjen realiteetteineen. Heille hyvä parisuhde merkitsee onnen tunteita enemmän ymmärrystä parisuhteen mahdollisista kompastuskivistä, kokemusta hyvästä vuorovaikutuksesta ja kykyä ratkaista vääjäämättä suhteessa eteen tulevia ongelmia. Siinä missä romantiikkannälkäiset parisuhdeonnen etsijät ovat huolissaan rakkauden riittämisestä ja kestävyydestä, painottavat parisuhteen hoitajat, että kestävä parisuhde vaatii aktiivista työtä suhteen hyväksi. Parisuhteen hoitajien parisuhde kahden yksilön välinen ihmissuhde, jossa molemmat osapuolet pyrkivät asioita priorisoimalla ja aikaansa niiden kesken jakamalla huolehtimaan suhteen toimivuudesta ja keskusteluyhteydestä puolison välillä. Puolison kanssa vietettävä aika on yksi asia muiden tärkeiden asioiden joukossa. Kahdenkeskisyys voi parhaimmillaan olla voimia antavaa, nautinnollista ja keskinäistä tunnesidettä vahvistavaa. Siitä saattaa kuitenkin muodostua myös lisävelvollisuus jo muutoinkin kiireisessä ja työntäyteisessä ruuhkavuosien perhearjessa.

10 ÄITIEN INTERNETKESKUSTELU TARINANA KASVUSTA JA SELVIYTYMISESTÄ

Edellä olevissa analyysiluvuissa olen tarkastellut sitä, millaisia teemoja äitien internetkeskustelussa nousee esille ja millä tavoin näistä aiheista keskusteluketjussa keskustellaan. Tätä kautta olen pohtinut, millaista yhteisöllisyyttä äitien keskustelun kautta rakentuu ja minkälaisiin toimijanpositioihin äidit sijoittavat itsensä, toisensa, lapsensa ja puolisonsa käymässään keskustelussa.

Siinä missä äidit keskustelun alkuvaiheessa vaikuttivat olevan melko epävarmoja uudessa elämäntilanteessaan, tuntui heidän itsevarmuutensa kasvavan keskustelun edetessä. Samoin keskustelun aihepiiri näytti laajenevan kattamaan keskustelijoiden elämäntyylin ennen äidiksi tuloa. Suurin osa äideistä tuli äidiksi ensimmäistä kertaa ja muutos suhteessa aiempaan elämään oli ymmärrettävästi suuri.

Keskustelussa voi nähdä muotoutuvan kaaren, jossa äitiyden ”yllättämistä”, epävarmoista ja ulkopuoliseen asiantuntijuuteen pitkälti nojautuvista noviisiäideistä kasvaa lapsen varttuessa konkareita, yhä itsenäisempiä oman äitiytensä ja lapsensa parhaita asiantuntijoita. Äidit näyttävät myös löytävän rinnalleen puolison kumppanina ja lapsen toisena vanhempana alkuvaiheen keskustelun äiti-lapsi-neuvola –kolmiyhteyden sijaan.

Äitien keskustelua voidaan tarkastella tarinana muutoksista ja vaikeuksista, niihin sopeutumisesta ja tämän myötä tapahtuneesta ihmisenä kasvusta. Tällainen kasvutarina muistuttaa monin tavoin ”vaikeuksien kautta voittoon” –tyyppistä kulttuurista mallitarinaa, jossa toimija kohtaa monia vastuksia ja haasteita, mutta toteaa selvinneensä niistä samalla jotain arvokasta ihmisenä oppien. Tietyissä hetkessä negatiivisina ja raskaina näyttäytyneet asiat nähdään jälkikäteen usein positiivisessa valossa siksi, että ne ovat olleet muokkaamassa omaa minää positiiviseksi nähtyyn suuntaan. Vaikeuksien selättämisen kautta äideille rakentuu selviytyjän identiteetti.

Kasvutarina alkaa tilanteesta, jossa äiti tulee raskaaksi. Ennen lapsen syntymää hänellä on omat odotuksensa ja oletuksensa siitä, millaista vanhemmuus on, miten hän itse tulee vanhempana toimimaan ja millaisia vaikutuksia vanhemmuudella on parisuhteeseen. Käydyssä keskustelussa tulee esiin se, että monesti asiat menevät käytännössä eri tavoin kuin äidit ovat ennakoineet. Lapsen syntymän jälkeen koettu vanhemmuus siis kyseenalaistaa monet vanhemmuutta, sen parisuhdevaiikutuksia ja lapsiperheen arkea koskeneet ennakkokäsitykset. Vauva-arki yllättää suuntaan jos toiseen.

Toiset kokevat varautuneensa pahempaan kuin todellisuus oli, toiset taas ovat yllättyneitä siitä, miten rankoilta muutokset ovat tuntuneet suhteessa etukäteisodotuksiin. Keskustelijat tiivistävät kokemuksensa yhtä kaikki usein lausahtamalla eri sanankääntein: ”kaikki on kasvattanut”.

Kasvutarinassa on vastustajansa ja vastuksensa, jotka asettavat äidin kokemuksen itsestään, puolisoista, parisuhteesta ja vanhemmuudesta koetukselle. Näihin lukeutuvat esimerkiksi neuvolan ammatilliset asiantuntijat, jotka pakottavat äidin ottamaan kantaa erilaisiin normatiivisiin näkemyksiin koskien lapsen kasvua ja kehitystä sekä vanhemmuutta. Myös yhteisön ulkopuoliset maallikot, kuten vanhemmat sukulaiset kyseenalaistavat joskus äidin toimintaa ja äitiyden mallikelpoisuutta. Etenkin äitiyden taipaleen alussa äidit ovat alttiita ulkopuolelta tuleville arvioille lapsensa ja oman äitiytensä suhteen. Erilaiset arjen vaikeudet muodostavat oman vastuksensa koetellen äidin jaksamista ja puolisoiden välistä parisuhdetta. Toisaalta äideillä on myös apureita, jotka auttavat kohtaamaan vastoinikäymiset ja selviämään niistä. Näitä voivat olla oma puoliso esimerkiksi synnytyksen jälkeisen masennuksen kokevaa äitiä tukien. Sukulaiset voivat vastustajan sijaan olla myös auttajia esimerkiksi antaen vanhemmille lapsenhoitoapua tarjoamalla mahdollisuuden kahdenkeskiseen aikaan. Viimeisimpänä, vaan ei vähäisimpänä, apureista mainittakoon äitien muodostama keskustelijoiden yhteisö. Äitien arvostuksesta muita kirjoittajia sekä heidän tarjoamaansa apua ja tukea kohtaan kertovat ne monet kiitokset, joita he keskustelun mittaan toisilleen esittävät sekä heidän eri yhteyksissä ilmaisemansa kiitollisuus keskustelijoiden yhteisön olemassaolosta.

Vastoinikäymiset eivät tietenkään lopu ja arki täyttyy erilaisista haasteista myös vauvavaiheen jälkeen. Lasten kasvaessa vauvavaiheen avuttomasta ja paljon konkreettista hoivaamista vaativasta nytyistä tahtovaksi, uhmaavaksi ja osaavaksi taaperoksi on äitien kaiken aikaa sopeuduttava tilanteeseen. Äidistä riippuvaisen vauvan hoitaminen asettaa äideille erilaisia haasteita kuin yhä itsenäisemmän, vilkkaamman ja psyykkisesti äidistä eriytyvän taaperon hoito. Lapsista tulee kasvun ja kehityksen myötä yhä enemmän äitiensä henkisiä vastuksia ja haastajia. Kokemansa tuen, vaikeuksista selviytymisestä saatujen onnistumisen ja oppimisen kokemusten sekä tätä myötä kasvaneen itseluottamuksen myötä äideille rakentuu selviytyjän identiteetti, jonka avulla heidän on entistä helpompaa uskoa selviytyvänsä myös tulevaisuuden haasteista. Samalla yhteisöstä rakentuu selviytyjien yhteisö. Toki usko selviytymiseen välillä myös horjuu, mutta lopullista luovuttamista tai nujertumista ei kukaan kirjoittajista kuitenkaan näytä kokevan. Epätoivon hetkiä seuraa siis toisinaan ääneidenkin lausuttu kokemus: ”Kyllä tämä tästä taas”.

Äitiyden ja parisuhteen haasteista selviytymistä helpottaa perspektiivin muuttaminen nykyhetkeä pidemmäksi. Tällä tarkoitan ”aika aikaansa kutakin” -tyyppistä ajattelua eli elämän näkemistä eri-

laisina vaiheina. Vaiheisuusajattelu auttaa uskomaan siihen, että isotkaan vastoinkäymiset eivät ole ikuisia, jolloin ne tuntuvat vähemmän musertavilta. Tietyllä tavalla aika itse hoitaa ongelmia ja äidit odottavatkin tiettyyn elämänvaiheeseen liittyväksi nähtyjen vaikeuksien ratkeavan lasten kasvaessa.

Seuraavia elämänvaiheita odotellessa äidit yrittävät parhaansa mukaan elää tässä hetkessä nauttien sen positiivisista puolista. Tämä tarkoittaa esimerkiksi kotiäitiysvaiheen näkemistä sellaisena ajanjaksona elämässä, jolloin on hetkeksi mahdollista irrottautua työelämästä seuratakseen rauhassa ja läheltä oman lapsen kasvua ja kehitystä. Hetkessä elämisen filosofian mukaisesti myös omat rentoutumisen hetket ja kahdenkeskinen aika puolison kanssa poimitaan pieninä murusina arjen keskeltä kahvittelemalla lapsen nukkuessa päiväunia, luomalla intiimi hetki puolison kanssa lapsen nukahdettua yöunilleen, käymällä puolison kanssa syömässä isovanhempien hoitaessa sillä aikaa lasta tai irtautumalla hetkeksi kodin piiristä omiin vapaa-ajanmenoihin. Elämän näkeminen hetkinä ja vaiheina lisää myös uskoa siihen, että rankkaa elämänvaihetta seuraa kenties helpompi ja kurjalta tuntuvan hetken jälkeen voi seurata hyvältä tuntuva.

11 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Olen työssäni tarkastellut, millaisia toimijan positioita äidit rakentavat aineistonani olevassa internetkeskustelussa itselleen, muille keskustelijoille, lapsilleen ja yhteisön ulkopuolisille ammatillisen auttamisen tahoille. Rakentuneiden positioiden kautta olen pyrkinyt vastaamaan kysymykseen siitä, millainen virtuaalinen yhteisö keskustelussa rakentuu.

Tarkastelin aluksi kvantitatiivisella otteella kirjoittamisen säännöllisyyttä, kirjoitettujen viestien määrää, kirjoittajien antamien ja saamien kommenttien suhdetta sekä näiden asioiden yhteyksiä. Saamani tulokset osoittavat kirjoittajien kesken tapahtuvan jakautumista avun antajiin ja sen saajiin. Toisaalta olen nostanut esiin sen seikan, että keskustelu saattaa olla hyvin antoisaa niin avun antajalle kuin saajallekin. Avun antajat saavat oletettavasti hyvän mielen kokiessaan olevansa avuksi muille. Toisaalta toisen auttaminen kirjoittamalla auttaa jäsentämään omia ajatuksia eri asioista. Tällä on merkitystä oman identiteetin ja äitiyden rakentumisen kannalta. Yksilöllistä kokemusta toiminnan antoisuudesta itselle tavalla tai toisella voi pitää olennaisen tärkeänä postmodernille vertaisuudelle (Mäkelä 1998).

Kuten Pietilä-Hellan (2010) tutkimuksen vanhemmat, myös omassa aineistossani kirjoittavat äidit tekevät oletettavasti päätöksensä osallistumisen jatkamisesta sen perusteella, miten antoisaksi ja luontevaksi he kokevat keskustelun itselleen sen hetkisessä elämäntilanteessaan. Tulee aika, jolloin äitien elämäntilanteet eriytyvät esimerkiksi erilaisten työmarkkinoille palaamiseen ja perhekokoon liittyvien ratkaisujen pohjalta. Yhteisyyden tunnetta rakentavat kokemukset eivät säilykään alati stabiilina, vaan ovat jatkuvassa muutostilassa. Tämä näkyy joidenkin keskustelijoiden jättäytymisenä pois tietyssä vaiheessa keskustelua. Tulee myös hetki, jolloin muut elämän asiat ohittavat tarpeen keskustella vertaisten kanssa ja keskustelu vaimenee lopulta loppuen kokonaan. Vaikka internetissä solmitut vertaissuhteet saattavat olla aktiivisia vain suhteellisen lyhyen aikaa, esimerkiksi kotiäitiysvaiheen verran, voi niiden merkitys kyseisellä hetkellä kuitenkin olla erittäin tärkeä äideille (Vanhanen-Silvendoin 1996). Tätä ajatusta tukee keskustelijoiden useaan otteeseen ilmaisema kiittolaisuus keskusteluketjun olemassaolosta. Keskustelun merkitys osallistujille ei perustu oletukseen yhteisöllisyyden pysyvyydestä, vaan ajallisesti rajalliseksi hyvin ymmärrettyjen yhteisyyden, samankaltaisuuden sekä ymmärretyksi ja autetuksi tulemisen kokemuksiin.

Yhdyn Munnukan ym. (2005, 243–248) käsitykseen muiden saatavilla olon merkityksellisyydestä virtuaalisessa vertaisuudessa. Keskeistä ei tällöin olekaan yhteisöllisyyden pysyvyys, vaan se, että

on löydettävissä sopivia ja tavoitettavissa olevia yhteisöllisyyden muotoja kunkin hetken tarpeisiin. Keskustelun ollessa aktiivisimmillaan kaikkien kirjoittajien elässä kotiäitiyden vaihetta äidit voivat luottaa siihen, että heidän kirjoituksillaan on aina tavoitettavissa oleva ja vastaanottavainen yleisö, josta ainakin joku reagoi kirjoituksiin tarvittaessa suhteellisen nopeasti.

Tarkastelin diskursiivisella otteella äitien tapaa keskustella äitiydestään. Nostin esiin keskustelussa esiin nousevan kokemuskehysten. Alla oleva taulukko 1 tiivistää tapaa, jolla äitiydestä keskustelu kokemuskehyksessä rakentaa keskustelijoiden identiteettejä ja heidän välistään yhteisöllisyyttä.

Taulukko 1. Äitiydestä keskusteleminen kokemuskehyksessä

	puuttuu	KOKEMUS	karttuu
		Noviisit	Konkarit
Aika		nykyhetki ongelmiseen	menneen ja tulevan pohtiminen
Fokus		vertailu, terapeutin ongelmissa avautuminen	äitiyskokemusten ja ajatusten jakaminen
Keskeistä äitiydessä		asiantuntijatiedon hankkiminen ja pyrkimys toimia sen mukaisesti	omien ja vertaisten kokemuksellisen asiantuntijuuden hyödyntäminen
Suhde itseensä		ankaruus, perfektionismi	itselle anteeksi antaminen, oman epätäydellisuuden hyväksyminen
Arjessa korostuu		vauva-arjen yllättävyys arjesta ja lapsen hoidosta selviäminen	arjesta ja lapsesta nauttiminen

Tulosten pohjalta nousee esille yhteiskunnallisen palveluinstituution merkitys kansalaisyhteiskunnan piirissä syntyvän vertaistuen kannalta. Ammatillisella asiantuntijuudella, omassa aineistossani ennen kaikkea neuvolalla, näyttää olevan keskeinen rooli hiljattain äidiksi tulleiden keskinäisen vertaisuuden kannalta. Neuvola on toisaalta äitien hyväntahtoinen ystävä, mutta kokemuksen karttuessa yhä enemmän myös ärsyttävyyteen saakka tietävä ja holhoava vastustaja. Noviisiäitien asettuminen keskustelussaan hierarkkisesti alempaan positioon ammattilaisiin nähden asettuu osaksi sitä historiallista jatkumoa, jolla perheiden ja neuvolan suhteet ovat yhteiskunnassamme rakentuneet neuvolatoiminnan alusta lähtien. Toisaalta Katja Yesilova (2009) kiinnittää huomioi hallintata-

van muutoksen. Neuvolatoiminnan alkuvaiheessa keskiössä oli lähinnä äidin ja hyvinvointivaltion ammattilaisten patriarkaaliseksi luonnehdittu (Nätkin 1994) suhde sekä se, miten ammatillisten asiantuntijoiden toimesta tuotettiin lapsesta huolehtimisen ja hänen kasvattamisensa kannalta kelvollista äitiyttä. Nykyisin huomio ei enää kohdistu vain äitiin ja lapseen, vaan koko ontologisoituneeseen ydinperheeseen perheenjäsenten hyvinvoinnin tyyssijana (Yesilova 2009).

On tavallaan paradoksaalista, että modernit, koulutetut, tiedonhakutaitoiset ja työmarkkinoilla arvostuksensa ansainneet naiset voi yhä löytää kovin hierarkkisesta asetelmasta suhteessa hyvinvointivaltion ammattilaisiin. Asetelmaa voi selittää esimerkiksi se, että nykyäidit ovat tottuneet opiskelun ja työn saralla nojaamaan tiedonhankintaan ja saattavat ajatella selviytyvänsä äitiyden urallakin parhaiten hankkimalla tarpeeksi teoreettista tietoa asioista. Koska tieto on sitä arvostetumpaa, mitä institutionalisoituneempaa se on (Saaristo 2000), saattaa tiedonjano ruokkia luottamusta asiantuntijoihin.

Toisaalta ei ole syytä uskoa, etteivät äidit arvostaisi käytännön kokeneisuutta tai että he olisivat jotenkin uusavuttomia verrattuna aikaisempiin sukupolviin. Vielä viime vuosisadan alkupuoliskolla moni syntyi isoon perheeseen, joissa vanhemmat sisaruksista kaitsivat nuorempiaan. Nykyisin vanhemmaksi tulevat kuuluvat puolestaan itsekin sukupolviin, joissa lapsia on perheissä usein entistä vähemmän ja heistä huolehtiminen katsotaan vanhempien velvollisuudeksi. Oma esikoinen saattaa hyvin olla oman perheensä ainokaisena kasvaneelle nykyvanhemmalle ensimmäinen vauva, jota hän eläessään pitää edes sylissään, muusta huolenpidosta puhumattakaan.

Hyvinvointivaltion ammatillisten instituutioiden vahva läsnäolo on erityisen kiinnostavaa, koska aineiston äitien kohdalla on kyseessä kansalaisten omaehtoinen verkostoituminen (tai yhteisöllistyminen, ks. Lehtonen 1990, 25–26). Voidaan ajatella, ettei ammatillisen tiedon rooli ainakaan vähe- ne, jos neuvolat pyrkivät tulevaisuudessa yhä aktiivisemmin tukemaan lapsiperheiden verkostoitu- mista käynnistämällä kasvokkaisia vertaisryhmiä (ks. Vanhanen-Silvendoin 1996, 227–239; Kouri 2006) tai organisoimalla internetissä toimivia vertaisryhmiä. On syytä pohtia, missä määrin yhteisöllistämisyrittäykset mahdollistavat sellaisen vertaisuuden, joka ei toimi instituutioiden ehdoilla ja sulaudu yhteiskunnallisen palvelujärjestelmän jatkeeksi, vaan mahdollistaa myös kriittisen positi- on suhteessa siihen.

On huomioitava, että omassa tutkielmassani sivustolla, jolta olen ottanut aineistona olevan viesti- ketjun, saattaa olla suuri merkitys ammatillisen asiantuntijuuden korostumiselle. Kyseinen sivusto luo nimittäin viestiketjulle kontekstin, jossa uusinnetaan voimakkaasti perinteistä käsitystä asian-

tuntijuudesta ammatillisuuteen ja institutionaaliseen asemaan nojaavana (Saaristo 2000). Siten ei olekaan kovin yllättävää, että tällaisessa kontekstissa rakentuu samoja käsityksiä uusintavaa yhteisöllisyyttä. Jollakin toisella sivustolla sijaitsevassa viestiketjussa rakentuva yhteisöllisyys olisi varmasti toisenlaista.

Noviisiäitien ymmällään olo huolellisesta äitiyteen valmistautumisesta huolimatta kertoo siitä, että pelkkä tiedon ja ohjeistusten jakaminen ei palvele tuoreita vanhempia kovinkaan hyvin. Tosielämässä testattu arkinen tieto näyttäytyy aineistossani äitien kannalta hyödyllisimpänä. Aiemmin tällainen tieto saatiin usein suvun ja perheen piirissä sukupolvien välisessä sosiaalisessa kanssakäymisessä. Omassa aineistossani äidit näyttävät turvautuvan ennemminkin reaali maailman ystäväpiiriin ja virtuaaliseen verkostoonsa.

Myös neuvolat pyrkivät vertaistoimintaa organisoimalla paikkaamaan rajallista mahdollisuuttaan vastata vanhempien tuen tarpeisiin käynnistämällä ryhmiä samaan aikaan alueellaan vanhemmiksi tuleville. Tällaiset ryhmät voivat parhaimmillaan antaa tärkeitä kontakteja ja luoda ”merkittäviä vertaistuttavuuksia” (vrt. Pietilä-Hella 2010). Yhdistävä noviisiuden kokemus voi hälventää oletuksia muiden kokeneisuudesta ja sitä kautta auttaa tuomaan esiin omaa neuvottomuutta ja hämmennystä. Toisaalta noviisit tuntuvat kaipaavan neuvoja juuri perhearjen konkareilta. Tällaisia kokemuksellisia ohjeita ei ole kuitenkaan tarjolla, jos kaikki ovat ensikertalaisia vanhemmuudessa. Ehkä neuvoloiden käynnistämässä vanhempainvalmennus- ja vertaistoiminnassa olisikin syytä koota yhteen ensikertalaisia ja uudelleensynnyttäjiä, noviiseja ja lapsiperhearjessa jo enemmän konkareita.

Johanna Mykkänen (2010) on hahmottanut myös ensimmäistä kertaa isäksi tulleiden miesten haastattelupuheesta noviisin identiteettiä puhujalle rakentavan puhutavan. Mykkäsen tarkastelussa isien noviisius kuitenkin kiinnittyi puhetapaan, jota hän nimittää huolettomuuspuheeksi. Tätä luonnehti huoleton ja spontaani asenne isäksi tulemiseen, isäksi tulon reflektioimattomuus ja mielenkiinnostomuus pohtia omaa kykenemistään, osaamistaan tai täytymistään. Siinä missä huolettomuuspuheeseen nojaavat isät hyväksyvät noviisin identiteettinsä ja ovat tilanteeseensa tyytyväisiä (Mykkänen 2010, 200), näyttää noviisius oman äitiyteni valossa vaivaavan äitejä enemmän. On mahdollista, että noviisiäitien pyrkimys valmistautua huolellisesti vanhemmuuteen ja tinkimätön halu onnistua siinä tietotaitoa hankkimalla kenties mahdollistaa esikoisille huolettoman suhtautumisen. Jos tulevat isät voivat luottaa puolisonsa tietoihin ja osaamiseen, ei heillä välttämättä ole tarvetta ottaa asioista kovinkaan paljon paineita itse.

Äidit siis elävät äitiyttään suhteessa lapsen toiseen vanhempaan. Toisaalta he eivät ole pelkästään äitejä, vaan myös parisuhteen osapuolia. Tarkastelin diskursiivisella otteella, millä tavoin äidit keskustelevat suhteestaan puolisoonsa ja lapsen toiseen vanhempaan. Tiivistän parisuhdekeskustelussa käytettyjä kehyksiä ja niiden piirteitä alla olevassa taulukossa 2.

Taulukko 2. Parisuhteesta keskusteleminen romanttisessa ja terapeuttisessa kehyksessä

	Romanttinen kehys	Terapeuttinen kehys
Aika	mennyt, tuleva	nykyhetki
Fokus	koettu tunne	käsitelty tunne, parisuhteen toimivuus
Keskeinen yksikkö	me kaksi (yhdessä)	minä ja hän (erillisinä yksilöinä)
Keskeisintä suhteessa	rakkaudentunteen vaaliminen	suhteen ymmärtäminen ja hoitaminen, tunteiden ilmaiseminen ja käsitteleminen
Suhdetta uhkaa	onko rakkautta, onko hän "se oikea?"	Yhteydettömyys, kyvyttömyys ratkaista ongelmia
Arjessa keikeistä	aikuisten kahdenkeskisen ajan ottaminen Onnesta nauttiminen	ajan antaminen puolisolalle muiden asioiden ohella velvollisuuksien yhteensovittaminen lapsiperheen arjessa

Nostin analyysissäni esille, kuinka alkuosassa keskustelua pääpaino on äidin ja lapsen välisessä suhteessa ja suhde puolisoon nousee esille vasta keskustelun edetessä pidemmälle. Tulkitsin tätä siten, että vauvavuotta leimaa äitien huoli äiteinä onnistumisesta ja lapsen terveen kasvun ja kehityksen mahdollistamisesta hyvällä hoivalla ja vanhemmuudella. Vasta huolen väistyminen ja luottamus omaan selviytymiseen vanhempana tuo äideille jälleen tilaa ajatella myös suhdetta puolisoonsa. Parisuhdetta koskevan keskustelun osalta nostin esiin romanttisen tavan ajatella parisuhdetta tunteiden vaalimisena kahden toinen toisensa oikeiksi kokevan ihmisen välisessä rakkaussuhteessa. Nimitin tällaisen keskustelutavan konstruoimaa yhteisöä parisuhdeonnen etsijöiden yhteisöksi. Toisaalta nostin esille toisenlaisen parisuhdepuheen, jossa parisuhde nähtiin ennen kaikkea jatkuvana ongelmien ja haasteiden ratkomisena puolisoitten välisessä suhteessa. Nimitin tällaista

Jaana Maksimaisen (2010) esiin nostaman terapeutin kehyksen mukaisen parisuhdekeskustelun kontruoimaa yhteisöllisyyttä parisuhteen hoitajien yhteisöksi.

Terapeuttiselle eetokselle ominainen pyrkimys ymmärrykseen tuntuu olevan keskeinen keskustelua kokoava käsite. Keskustelussa äidit pyrkivät ymmärtämään sitä, millaista on olla äitinä ja miten lapset kehittyvät. He pyrkivät siis löytämään *ymmärrystä vanhempansa oloonsa* ja keskustelulla edesauttavat toisiaan tämän ymmärryksen rakentamisessa. Toisaalta keskustelusta ilmenee äitien *pyrkimys itseymmärrykseen* ja kasvava kyky tähän. Itseymmärryksen kasvu konkretisoituu konkariuden myötä kehittyvänä armollisuutena itseään kohtaan. Kolmanneksi *ymmärrystä* pyritään parisuhdekeskusteluissa rakentamaan *suhteessa omaan puolisoon* ja lapsen toiseen vanhempaan. Vaikka keskustelussa ilmenee myös taipumusta syyttää toista parisuhteen ristiriidoista (”ennen ei olla juuri riideltä ja nyt tuntuu, ettei mies muuta tekisikään”, Äiti12), sitä kuitenkin kuvaavat enemmän pyrkimys ymmärtää puolison mielialoja ja tunnetiloja (”ehkä miehen stressi vähän helpottaa”, Äiti21), ymmärrys molemminpuolisen huomioimisen tärkeydestä ja itse peiliin katsominen tarvittaessa (”itsekin pitäisi jaksaa toista huomioida”, Äiti31) Toisaalta äitejä saattaa yhdistää *keskinäinen ymmärretyksi tulemisen* kokemus, joka voi olla tärkeää erityisesti silloin, kun äidit eivät koe tulevaisuutta ymmärretyksi suhteissaan omaan puolisoonsa tai hyvinvointivaltion ammattilaisiin.

Alun perin neuvola valjastettiin siis turvaamaan ja tuottamaan yhteiskunnalle otollista äitiyttä ja lapsuutta. Nyt näyttäisi olevan isyyden ja parisuhteen vuoro saada oma osansa huolenpidosta. Mielenkiintoista on, kohdistuuko mielenkiinto isiin ensisijaisesti vanhempina, kuten aikoinaan äiteihin. Isien kamppaillessa vasta vanhemmuuteen liittyvien velvoitteiden kanssa saattavat äidit jäädä vastaamaan terapeutin parisuhdeihanteiden rantauttamisesta suomalaisen perhe-elämään. Ennen takeeksi siitä, että lapsella on suotuisaksi oletettu ydinperhe kasvuympäristönä, riitti avioliitto instituutiona. Perheen sisällä äiti saattoi toki hoitaa vanhemmuuden velvoitteet yksin eikä parisuhdetta välttämättä ollut olemassa nykyisessä terapeutin merkityksessään lainkaan. Nykyisin puolestaan neuvoloiden, seurakuntien ja lukuisten muidenkin yhteiskunnan tahojen perhesuhteiden sisältöön terapeutin keskittyvä huomio romuttaa kulisseeja. Se osoittaa, että myös kahden vanhemman ydinperheessä vanhemmuus voi olla yksinäistä ja parisuhde huonosti toimiva tai sisällöllisesti olematon.

Toisaalta raskausajasta alkaen parisuhteeseen kohdistuva mielenkiinto samalla alleviivaa ydinperheen merkitystä (ks. Yesilova 2009). Tällöin yksin lasta odottavat ja huoltavat äidit tullaan väistämättä konstruoiduiksi erityisenä huolen aiheena ja riskiryhmänä. Tämä pakottaa tulevat äidit ja juuri äidiksi tulleet tarkastelemaan parisuhdettaan (tai sen puuttumista). Vaikka yksin lapsen saavan äidin

lapsi ei enää synnykään yhteiskunnan hyljeksimäksi ja nimittelemäksi ”äpäräksi”, kuten muinoin, asettaa parisuhdeonnen ja hyvän vanhemmuuden yhteen kietominen hänet kuitenkin uhrin kaltaiseen positioon kahden vanhemman hyvänä ja onnellisena pidettyyn parisuhteeseen syntyvään ikätoveriinsa nähden. Terapeuttisessa kulttuurissa ei toki voida tuomita yksinäistä vanhemmuutta, mutta yhteiskunnassa jatkuvasti esiintyvällä terapeuttisella parisuhdepuheella pidetään jatkuvasti yllä tietoisuutta siitä, millainen perhe ja parisuhdetilanne olisi paitsi aikuisten, myös lapsen kannalta paras. Nykyiset vaihtoehdot biologisesti yhdynnässä alkunsa saavalle raskaudelle tekisivät periaatteessa mahdolliseksi vanhemmuuden ja parisuhteen irtautumisen toisistaan. Se, mikä on teknisesti ottaen tai periaatteessa mahdollista, ei kuitenkaan ole välttämättä sosiaalisesti suotavaa ja kulttuurisesti hyväksyttyä.

Jos neuvola pyrkii samaan aikaan hyvään vanhemmuuteen ja hyvään parisuhteeseen, voivatko nämä kaksi päämäärää viedä eri suuntiin? Vanhemmuudessa ja parisuhteessa onnistuminen eivät vääjäämättä kulje käsi kädessä. Avioerojen yleistymisen myötä nämä kaksi asiaa onkin ollut erotettava toisistaan korostaen esimerkiksi eroaville pareille, että parisuhteen päättymisestä huolimatta vanhemmuus jatkuu. Sarkastisesti voi kysyä, onko ainoa tasa-arvoinen vanhemmuus viikko-viikko-periaatteella toteutettavaa erovanhemmuutta, jossa miehen itsenäinen vastuu ja vanhemmuus syntyvät pakon sanelemana (Yesilova 2005). Toisaalta hyväksi koettu parisuhde ei välttämättä takaa onnistumista vanhemmuudessa (Malinen 2011, 57). Onko lapsen syntymän jälkeinen parisuhdeonni merkki siitä, että vanhemmuus sopii joillekin, kuten eräs kirjoittajista tuo julki? Mistä voi etukäteen tietää, kenelle se sopii ja mitkä ovat toisaalta ne parisuhteet, joissa vanhemmuus merkitsee aikapommia kruunun sijaan?

Eräänä tuloksena oli se, että äidit suhtautuvat kokemuksen karttuessa yhä kriittisemmin heille tarjotun tietoon ja normittamispyrkimyksiin. On tärkeää huomata, ettei vasta-asiantuntemusta suinkaan rakenneta pelkästään suhteessa neuvolan edustamaan niin sanottuun viralliseen tietoon. Äitien piirissä on syntynyt imetystukiryhmien, kestovaippa-aktiivien ja aktiivisen synnytyksen edistäjien kaltaisia ryhmiä. Näen niiden eräänä pyrkimyksenä olleen institutionalisoida sellaista synnytystä ja lasten hoitoa koskevaa tietoa, joka on vastakkaista suhteessa neuvoloissa ja yleisemmin terveydenhuollossa vallitseviin käsityksiin. Asiantuntemuksessa on nimittäin keskeisesti kyse juuri siitä, mikä on institutionalisoitunutta tietoa ja mikä taas ei (Saaristo 2000). Tällainen vaihtoehtoinen tieto vaikuttaa nykyisin muodostavan vahvan kilpailijan neuvolan näkemyksille.

Sellainen vahva, institutionalisoitunut tieto, johon nähden hyvää äitiyttä voidaan rakentaa, on nähdäkseni yhä monipuolisempaa ja ristiriitaisempaa. Äidit voivat valita, millaiseen normistoon nähden

he toimintaansa perustelevat. Kolikon kääntöpuolena on, että ”hyvä äitiys” on nykyään yhä mahdotomammalta tuntuva ideaali. Kun sitä pyrkii rakentamaan suhteessa yhteisen normistoon, on hyvin todennäköistä, että toisen normiston mittapuilla tarkastellen se kyseenalaistuu. Valinta on siis paitsi mahdollisuus, myös pakko.

Toisaalta myös neuvolan ohjeet muuttuvat ajan saatossa. Näen tähän vaikuttavan osaltaan juuri kansalaisyhteiskunnan piirissä syntyvän toiminnan ja tiedon. Esimerkiksi mainitsemani äitien keskinäisellä imetystukitoiminnalla on varmasti ollut oma vaikutuksensa siihen, että imetyksen merkitystä korostetaan yhä enemmän synnytyssairaaloissa ja neuvoloissa. Kansalaisyhteiskunnan piirissä syntyvää toimintaa ja hyvinvointivaltion palveluinstituutioita ei voidakaan nähdä erillisinä alueina. Suomessa tärkeitä askeleita palvelujen kehittämiseksi otettiin nimenomaan kansalaisyhteiskunnan piirissä, ennen kuin valtio ja kunnat ottivat tehtäviä hoitaakseen (Anttonen & Sipilä 2000, 50). Hyvinvointivaltio puolestaan otti kansalaisyhteiskunnan jo alusta pitäen monin tavoin liittolaisekseen. Huomiota on kiinnitetty esimerkiksi siihen, miten naisliike ja erilaiset naisjärjestöt olivat muotoilemassa hyvinvointivaltioprojektin suuntaa (emt., 86). Tässä perspektiivissä naiset saavat holhottavan kohteen sijaan aktiivisen ja kriittisen toimijan position suhteessa yhteiskunnallisiin instituutioihin (Nätkin 1994, 152).

Äitien keskustelussa rakentuva yhteisöllisyys siis ammentaa historiasta. Toisaalta se taas kiinnittyy mielenkiintoisella tavalla yhteiskunnan nykyhetkeen. Noviisiäitien keskustelun kilpailullista asetelmaa voidaan pitää loogisena, kun ajatellaan, miten voimakkaasti yhteiskunnassamme nykyisin korostetaan kilpailukykyä. 1980-luvulta alkaen on tapahtunut sellainen kulttuurinen murros, jossa itseohjautuvuuteen, virikkeisyyteen ja tehtävistä suoriutumiseen liittyvät arvot ovat nousseet yhä enemmän pinnalle. Samalla on tapahtunut diskursiivinen muutos, joka heijastuu tavassa nähdä asioita. Muutos vaikuttaa myös identiteettien rakentamiseen. Kilpailuyhteiskunnassa ”hyväksi ihmiseksi” tullaan suorittamalla ”kilpailukyky-yhteiskunnallisia tekoja” (Heiskala 2006, 35–38.)

Kilpailukyky-yhteiskunnallisilta teoilta kuulostavat esimerkiksi valmentaminen, harjoittelu ja oppiminen sekä kehittyminen toivottuun suuntaan. Nämä elementit korostuvat äitien keskustellessa lasten kasvusta ja kehityksestä. Kilpailuyhteiskunnan diskurssi otetaan siten myös yhteisöllisyyden rakentamisen ainekseksi. Kilpailudiskurssissa lapsista tehdään jo pienestä pitäen aktiivisia suoriutujia. Samoin äitiydestä tulee suorittamista (vrt. edellä kuvaamani noviisien yhteisö). Toisaalta pelko yhteisöllisyyden katoamisesta ja sen romantisoiva nostaminen tavoittelemisen arvoiseksi ideaaliksi voivat liittyä siihen, että kilpailuyhteiskunnan individualistinen diskurssi tuntuu uhkaavan yhteisöllisiä arvoja (Jallinoja 1998; ref. Helkama & Seppälä 2006, 153). Yhteiskunnan tasa-arvoisuuden ja

toimivuuden kannalta yksilöllisten ja yhteisöllisten arvojen tasapainon etsintä voikin olla tärkeää (Helkama & Seppälä 2006, 154–155).

Kansalaisyhteiskunnan piirissä rakentuva yhteisöllisyys ei ole yhteiskunnan erillinen saareke, vaan osa yhteiskuntaa. Sen rakentumiseen vaikuttavat esimerkiksi yhteiskunnan historiallinen, kulttuurinen ja teknologinen kehitys sekä nyky-yhteiskunnassa vallitsevat diskurssit. Sen enempää reaali-maailman yhteisöt kuin virtuaalinen yhteisöllisyyskään eivät rakennu tyhjiössä. Internetin välittämän yhteisöllisyyden osalta ajatus kontekstuaalisuudesta merkitsee yhtäältä tarvetta tutkia, millaista yhteisöllisyyttä rakentuu äitien keskustellessa jollain toisella sivustolla tai muissa viestiketjuissa. Kontekstiin liittyy toisaalta myös aikaulottuvuus. Olisikin kiinnostavaa tutkia samaa viestiketjua uudelleen jonkin ajan kuluttua. Olisi myös tarpeen tehdä vertailevaa tutkimusta kasvokkaisen ja internetin välittämän äitien vertaisryhmätoiminnan osalta (Munnukka ym. 2005, 237–251).

Yhteisöllisyyden rakentuminen on hyvin samanlaista internetissä ja sen ulkopuolella. Se rakentuu kuvatessamme sitä keskinäisessä vuorovaikutuksessamme (Jones 1998, 4-5). Internet ei itsessään rakenna yhteisöllisyyttä, vaan toimii rakentamisen kanavana. Kiinnostavaa ei ole tekniikka sinänsä, vaan sen merkitys ja mahdollisuudet tai rajoitukset sosiaalisten suhteiden näkökulmasta. Kyse on teknologian merkityksellistämisestä ja käytöstä pikemminkin kuin sen olemuksesta (Paasonen 2004, 14). Tutkielmani lähtökohtana on ajatus siitä, että kaikki yhteisöllisyys on pohjimmiltaan virtuaalista ja perustuu kommunikaatiossa tuotetuille kuvitelluille merkityksille (Hautamäki ym. 2005, 132–174). Äitien internetkeskustelussa rakennetaan diskursiivisesti merkityksiä, joihin yksittäisellä keskustelijalla on mahdollisuus identifioitua ja kokea näin yhteisöllisyyttä (Hall 1999, 47). Kun kaikki yhteisöllisyys nähdään pohjimmiltaan kuviteltuna ja symbolisena, on keskustelu internetin avulla rakennetun yhteisöllisyyden aitoudesta tai epäaitoudesta turhaa (Jones 1998, 5). Luonteeltaan virtuaalisella yhteisöllisyydellä on kuitenkin hyvin konkreettisia seurauksia (Hautamäki ym. 2005, 159.)

Huolimatta siitä, että internetin avulla rakentuva yhteisöllisyys voidaan nähdä jatkumona vanhaan, ei ole kuitenkaan täysin perusteetonta väittää, että se pitää sisällään myös radikaalisti uusia elementtejä. Internetiä voidaan pitää kulttuurivallankumouksen mediana, joka aikaansaa merkitysten myllerryksen vanhoissa arvojärjestelmissä ja yhteisöllisyyden muodoissa. Sen seurauksena ihmiset menettävät entisiä identiteettejään, hakevat uusia yhteisyyden muotoja ja ottavat internetin käyttöön vanhojen yhteisöllisyyden muotojen vahvistamisessa. (Hautamäki ym. 2005, 161–162.) Tärkeä on kuluttajuuden ja brändien kautta tapahtuvaa heimoutumista tarkastelleen Minna Aution (2011) havainto siitä, että tietoverkot mahdollistavat paitsi yhteisyyttä ja yhteisöllisyyttä, myös individualis-

mia mielenkiintoisesti yhteisöllisyyteen kietoutuneena. Niiden kautta kotona on mahdollista olla fyysisesti yksinäisessä tilassa virtuaalisesti yhteisöllinen (vrt. tutkielmani avaava lehtikirjoitus). Tietoverkkojen kautta mahdollistuvat myös nopeat siirtymät yhteisöllisen elämän ja yksityisen maailman välillä. (Autio 2011, 109.)

Käsitteekään eivät ole kiveen hakattuja, vaan sopimuksenvaraisia ja kielenkäytössä eläviä. En ole vakuuttunut siitä, että pyrkimykset korvata yhteisön käsitettä tai kehittää sen rinnalle uusia lähikäsitteitä, kuten yhteisyys, välttämättä selventävät kieltämättä käsitteellisesti epämääräistä yhteisöllisyyskeskustelua. Yhteisön voi myös käsitteenä ajatella olevan elävä ja uudelleen rakentuva eli saavan uudenlaisia määritelmiä ajan saatossa ja kontekstin muuttuessa. Esimerkiksi käsite ”puhelin” herättää nykyisin yhä harvemmassa ihmisessä mielikuvan johdolla seinään yhdistetystä ja siten tilaan sidotusta laitteesta. Pikemminkin se yhdistyy ihmisten mielissä pieneen, joka paikassa mukana kulkevaan laitteeseen, jolla voi tehdä puhumisen lisäksi monia muitakin asioita. Samoin vaikka yhteisöllisyys saa nykyisin erilaisia muotoja kuin menneessä maailmassa, kuka lopulta sanoo, etteivät ne mahdu yhteisön käsitteen alle? Yhteisöllisyys on nykyisin käsitteellisen määrittelykamppailun tilassa ja epäilemättä päivityksen tarpeessa. Tärkeää olisi käydä keskustelua yhteisön käsitteestä tavalla, joka ei aseta vastakkain mennyttä ja nykyisyyttä tai luovu koko käsitteestä vain siksi, että yhteisöllisyyden nykymuodot eivät vastaa klassisia sosiologisia yhteisöihanteita.

LÄHTEET

Internetlähteet

Bowker, Natilene & Liu, James H. (2001) Are women occupying positions of power online? Demographics of chat room operators. *Cyberpsychology & Behavior* 4(5), 631–644.

<http://helios.uta.fi:2302/ehost/pdf?vid=7&hid=13&sid=7e70309d-00ad-4143-b513-ce201aabedc5%40sessionmgr3>. Viitattu 24.2.2007.

Cummings, Jonathon & Kraut, Robert (2002) Domesticating computers and the internet. *Information Society* 18(3), 221-231. <http://helios.uta.fi:2092/ehost/pdf?vid=4&hid=8&sid=736904b6-954c-4eb7-8179-aca7030e656c%40sessionmgr10>. Viitattu 13.11.2009.

Dunham, Philip & Hurshman, Alan & Litwin, Elaine & Gusella, Joanne & Ellsworth, Christine & Dodd, Peter (1998) Computer-mediated social support: single young mothers as a model system. *American Journal of Community Psychology* 26(2), 281–306.

<http://helios.uta.fi:2155/content/l6h3735644412141/fulltext.pdf>. Viitattu 6.11.2009.

Fox, Bonnie (2001) The formative years: how parenthood creates gender? *Canadian Review of Sociology & Anthropology* 38(4), 373–390.

<http://helios.uta.fi:2067/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=6&hid=15&sid=c7fc838e-995f-4ca4-a22e-0e4b421518df%40sessionmgr4>. Viitattu 11.8.2011.

Heikkinen, Hannu L.T. (2000) Tarinan mahti. *Tiedepolitiikka* 25(4), 47–58.

<http://elektra.helsinki.fi/se/t/0782-0674/25/4/tarinanm.pdf>. Viitattu 18.8.2011.

Helistin.fi-sivusto. <http://www.helistin.fi>. Viitattu 9.1.2007.

Herring, Susan (1999) The rhetorical dynamics of gender harassment on-line. *The Information Society* 15(3), 151–167. <http://helios.uta.fi:2302/ehost/pdf?vid=10&hid=112&sid=4a3b9abf-93a0-4e12-be68-8874ccccce9%40sessionmgr104>. Viitattu 26.3.2007.

Hs 10.4.2006. Nettineuvola auttaa öisinkin. Pirkko Kourin mukaan virtuaalineuvola auttaa tulevia perheitä. Oma elämä.

<http://www.hs.fi/omaelama/artikkeli/Nettineuvola+auttaa+%C3%B6isinkin/HS20060410SI1HU022a8>. Viitattu 16.11.2009.

Kangaspunta, Seppo (2006) Yhteisöllinen digi-tv. Digitaalisen television uusi yhteisöllisyys, yhteisöllisyyden tuotteistaminen ja yhteisötelevisiön vaihtoehto. Tampere: Tampere University Press. <http://acta.uta.fi/pdf/951-44-6744-2.pdf>. Viitattu 24.4.2007.

Karisto, Antti (2007) Kulttuurin sosiaalisia merkityksiä. ”Luovat ja toiminnalliset menetelmät hyvinvointialalla”. Powerpoint-esitys. Helsingin yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia. <http://www.palmenia.helsinki.fi/laku/seminaari/karisto.pdf>. Viitattu 9.2.2012.

Kokkonen, Riina (2010) Käyrillä? Vanhempien tulkintoja lapsistaan ja vanhemmuudestaan suhteessa lasten pituus- ja painonormeihin. Yhteiskuntapolitiikka 75(2), 145–158. <http://www.stakes.fi/yp/2010/2/kokkonen.pdf>. Viitattu 3.10.2011.

Kouri, Pirkko (2006) Development of maternity clinic on the net service – views of pregnant families and professionals (Äitiyshuollon palvelun, nettineuvolan, kehittäminen – lasta odottavien perheiden ja asiantuntijoiden näkemyksiä). <http://www.uku.fi/vaitokset/2006/ISBN951-27-0370-Xpkouri.htm>. Viitattu 16.11.2009.

Kytöharju, Heli (2003) Äitien jaksaminen ja vertaistuki Vauva-lehden keskustelupalstalla Internetissä. Pro Gradu –tutkielma. Hoitotieteen laitos. Tampere: Tampereen yliopisto. <http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu00401.pdf>. Viitattu 17.10.2009.

Lammi-Taskula, Johanna (2007) Parental leave for fathers? Gendered conceptions and practices in families with young children in Finland (Vanhempainvapaata isille? Sukupuolistuneet käsitykset ja käytännöt pikkulapsiperheissä Suomessa). Research report 166. Helsinki: Stakes. Acta Electronica Universitatis Tamperensis; 664. <http://acta.uta.fi/pdf/978-951-44-7122-3.pdf>. Viitattu 10.4.2012.

Li, Nai & Kirkup, Gill (2007) Gender and cultural differences in Internet use. A study of China and the UK. *Computers & Education* 48(2), 301–317.

http://www.sciencedirect.com/science?_ob=ArticleURL&_udi=B6VCJ-4FJW24C-1&_user=10&_coverDate=02%2F28%2F2007&_alid=554657917&_rdoc=2&_fmt=summary&_orig=search&_cdi=5956&_sort=d&_docanchor=&_view=c&_ct=12&_acct=C000050221&_version=1&_urlVersion=0&_userid=10&md5=fa6e259dad4114971fd3518280d3c948. Viitattu 26.3.2007.

Lopez, Lori (2009) The radical act of 'mommy blogging': redefining motherhood through the blogosphere. *New Media & Society* 11(5), 729–747.

<http://helios.uta.fi:2411/content/11/5/729.full.pdf+html>. Viitattu 4.4.2012.

Maksimainen, Jaana (2010) Parisuhde ja ero. Sosiologinen analyysi terapeuttisesta ymmärryksestä. Väitöskirja. Sosiaalitieteiden laitoksen julkaisuja 2010:3. Helsinki: Helsingin yliopisto.

<http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/63964/parisuhd.pdf?sequence=2>. Viitattu 8.11.2011.

Malinen, Kaisa (2011) Parisuhde pikkulapsiperheessä. Väitöskirja. *Jyväskylä studies in education, psychology and social research* 426. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

<http://dissertations.jyu.fi/studeduc/9789513945145.pdf>. Viitattu 5.12. 2011.

Marttunen, Mauri (2005) Riittävän hyvä vanhemmuus. *Kansanterveys* 12(9), 4–5.

<http://www.ktl.fi/attachments/suomi/julkaisut/kansanterveyslehti/pdf/9kansanterveys2005.pdf>. Viitattu 9.2.2012.

McKenna, Katelyn & Green, Amy & Gleason, Marci (2002) Relationship Formation on the Internet: What's the Big Attraction? *Journal of Social Issues* 58 (1), 9–31.

<http://helios.uta.fi:2092/ehost/pdf?vid=5&hid=103&sid=8be1b9f3-cb96-4c15-8378-38e4dec7197e%40sessionmgr104>. Viitattu 6.11.2009.

Munnukka, Terttu & Kiikkala, Irma (2001) Virtuaalihiekkalaatikko. Äitien kokemuksia internetin postituslistoista arjen apuna. *Yhteiskuntapolitiikka* 66(6), 513–522.

<http://yp.stakes.fi/FI/arkisto/2000-2003/2000-2005.htm>. Viitattu 11.12.2006.

Mykkänen, Johanna (2010) Miesten puhetta isäksi tulon halusta ja aikeista. *Sosiologia* 47(3), 188–204. <http://helios.uta.fi:2188/se/s/0038-1640/47/3/miestenp.pdf>. Viitattu 9.2.2012.

Mynatt, Elizabeth & O'Day, Vicki & Adler, Annette & Ito, Mizuko (1998) Network Communities: Something Old, Something New, Something Borrowed .... Computer Supported Cooperative Work 7 (1/2), 123-156. <http://helios.uta.fi:2092/ehost/pdf?vid=4&hid=8&sid=0538537d-204e-4bd9-8ec8-1c60930fb33b%40sessionmgr10>. Viitattu 13.11.2009.

Nip, Joyce Y.M. (2004) The relationship between online and offline communities. The case of the Queer Sisters. Media, Culture & Society 26(3), 409–428. <http://ft.csa.com/ids70/resolver.php?sessid=5ac5d12d9c1c01db9e9309450ae11f06&server=www-ca1.csa.com&check=8b962c2a4dddf227cc0be5dd2125533&db=sagecom-set-c&an=10.1177%2F0163443704042262&mode=pdf&f1=0163-4437%2C26%2C3%2C409-428%2C2004>. Viitattu 26.3.2007.

Ollikainen, Heikki (2004) Turmiolan Tommi Internetissä. Sisällönanalyysi Päihdelinkin alkoholismikeskustelusta. Lisensiaatintyö. Tiedotusopin laitos. Tampereen yliopisto. <http://tutkielmat.uta.fi/pdf/lisuri00021.pdf>. Viitattu 10.4.2007.

Paasonen, Susanna (2004) Ironian aallonharjalla: mistä on kyberfeminismi(t) tehty? Naistutkimus 2/2004, 4–16. <http://helios.uta.fi:2160/se/n/0784-3844/17/2/ironiana.pdf>. Viitattu 5.12.2011.

Palmén, Marilla & Kouri, Pirkko & Wuorisalo, Jyri (2010) Vanhemmuuden tukeminen sosiaalisen median avulla – äitien kokemuksia. Terveystieteiden ATK-päivät 25.–26.6.2010 Tampere. http://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:gm3RHPwvz3YJ:www.kuntatieto.org/attachment.asp%3Fpath%3D1%3B29%3B353%3B11068%3B123128%3B150810%3B162878+Pirkko+Kouri&hl=fi&gl=fi&pid=bl&srcid=ADGEESjIMduRrNbtCKkqy69N9kphsQpM7dZvexbW-N14_He0RtJ7do5qlkc64kzlu3OKbOQB3rXt74WslowypAzuUSNNT3illUxgJitEWSyfE6Pri8UyLJDq4KxrrD-Sk12YLFqIaGQ&sig=AHIEtbQBuvQa49e1JXcCs1G2shP9S Joew. Viitattu 21.3.2011.

Peuhkuri, Lea (2004) Koko elämänsä raskaana, muttei koskaan pääse synnyttämään. Diskursiivianalyttinen tutkimus hedelmöityshoidoissa käyvien naisten internetkeskusteluista. Pro Gradu – tutkielma. Sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos. Tampere: Tampereen yliopisto. <http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu00307.pdf>. Viitattu 17.10.2006.

Pietilä-Hella, Riitta (2010) Tuntemattomista vertaistuttaviksi. Esikoisäitien ja –isien perhevalmennusprosessi Espoon uudentyöppisessä perhevalmennuskokeilussa. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja A Tutkimuksia 29. Helsinki: DIAK.

http://www.diak.fi/files/diak/Julkaisutoiminta/A_29_ISBN_9789524931151.pdf. Viitattu 18.1.2011.

Plantin, Lars & Daneback, Kristian (2009) Parenthood, information and support on the internet. A literature review of research on parents and professionals online. BMC Family Practice 10(34), 1–12. <http://helios.uta.fi:2092/ehost/pdf?vid=4&hid=103&sid=685ccbb8-6e6c-4ab1-a9a8-274be8a6177e%40sessionmgr111>. Viitattu 6.11.2009.

Siitonen, Marko & Valo, Maarit (2007) Yhteisö ja ryhmä verkko-opiskelussa. Aikuiskasvatus 27(1), 56-61. <http://helios.uta.fi:2168/se/a/0358-6197/27/1/yhteisoj.pdf>. Viitattu 13.11.2009.

Singh, Supriya (2001) Gender and the use of the internet at home. New Media & Society 3(4), 395–415.

http://helios.uta.fi:2139/ids70/resolver.php?sessid=9htle8khk3aoggutbjahu2tue1&server=csaweb112v.csa.com&check=a700248d73cf472216f05528dffa913e&db=sagecom-set-c&key=1461-4448%2F10.1177_1461444801003004001&mode=pdf. Viitattu 5.11.2009.

STM 2011. Vanhempainvapaatyöryhmän muistio. Selvityksiä 2011:12. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=2872962&name=DLFE-15512.pdf. Viitattu 20.9.2011.

SVT 2009. Suomen virallinen tilasto: Työvoimatutkimus. Perheet ja työ vuonna 2009. Helsinki: Tilastokeskus. <http://www.stat.fi/til/tyti/2009/16/index.html>. Viitattu 3.10.2011.

SVT 2011. Kelan lapsiperhe-etuustilasto 2010. Helsinki: Kela. [http://www.kela.fi/it/kelasto/kelasto.nsf/alias/Perhe_10_pdf/\\$File/Perhe_10.pdf?OpenElement](http://www.kela.fi/it/kelasto/kelasto.nsf/alias/Perhe_10_pdf/$File/Perhe_10.pdf?OpenElement). Viitattu 3.10.2011.

Tuomala, Kaisa (2006) ”Olen saanut löytää naisen, joka itseltänikin on ollut hukassa.” Naisten vertaisryhmä identiteetin rakentumisen ja voimavaraistumisen välineenä. Pro Gradu –tutkielma. Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön laitos. Tampere: Tampereen yliopisto.

<http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu01091.pdf>. Viitattu 11.12.2006.

Winter, Debra & Huff, Chuck (1996) Adapting the internet. Comments from a women-only electronic forum. *The American sociologist*/Spring, 30–54.

<http://helios.uta.fi:2252/login.aspx?direct=true&db=sih&AN=9607151236&site=ehost-live>. Viitattu 11.12.2006.

Yesilova, Katja (2005) Isät kotona ja kunnian kentillä. *Naistutkimus* 18(3), 83–86.

<http://helios.uta.fi:2175/se/n/0784-3844/18/3/isatkoto.pdf>. Viitattu 1.3.2012.

Painetut lähteet

Alasuutari, Pertti (2007) *Yhteiskuntateoria ja inhimillinen todellisuus*. Helsinki: Gaudeamus.

Alasuutari, Pertti (1999) *Laadullinen tutkimus*. 3.uud. painos. Tampere: Vastapaino.

Alppi, Ulla-Leena (2005) Riittävän hyvä äiti. *Perhehoito* 21(49), 20.

Anderson, Benedict (1991) *Imagined communities. Reflections on the origin and spread of nationalism*. London: Verso.

Antikainen, Jukka (1994) Puolisousko vanhemmuuden vihollinen? Teoksessa Jukka Antikainen, Marja-Leena Haataja & Merja Korhonen (toim.) *Näkökulmia perheeseen*. Raportteja 136. Helsinki: Stakes.

Anttonen, Anneli & Sipilä, Jorma (2000) *Suomalaista sosiaalipolitiikkaa*. Tampere: Vastapaino.

Arneil, Barbara (2006) *Diverse communities. The problem with social capital*. Cambridge: Cambridge University Press.

Arpo, Robert (2005) Internetin keskustelukulttuurit. Tutkimus internet-keskusteluryhmien viesteissä rakentuvista puhetavoista, tulkinnoista ja tulkinnan kehyksistä kommunikaatioyhteiskunnassa. Joensuun yliopiston humanistisia julkaisuja Nro 39. Joensuu: Joensuun yliopisto.

Autio, Minna (2011) Kuluttaja- ja brändiheimot yhteisöllisyytenä nykykulttuurissa. Teoksessa Seppo Kangaspunta (toim.) Yksilöllinen yhteisöllisyys. Avaimia yhteisöllisyyden muutoksen ymmärtämiseen. Tampere: Tampere University Press, 92–113.

Bauman, Zygmunt (2001) *Community : seeking safety in an insecure world*. Cambridge: Polity Press.

Baym, Nancy (1998) The emergence of on-line community. Teoksessa Jones, Steven (toim.) *Cyber-society 2.0. Revisiting computer-mediated communication and community*. Thousand Oaks: Sage.

Beck, Ulrich & Beck-Gernsheim, Elisabeth (1995) *The normal chaos of love*. Cambridge: Polity Press.

Burr, Vivien (1995) *An introduction to social constructionism*. London and New York: Routledge.

Donath, Judith S. (1999) Identity and deception in the virtual community. Teoksessa Marc A. Smith & Peter Kollock (toim.) *Communities in Cyberspace*. London and New York: Routledge, 29–58.

Douglas, Mary (2000) Puhtaus ja vaara. Suom. Virpi Blom ja Kaarina Hazard. Tampere: Vastapaino.

Durkheim, Émile (1982) *Sosiologian metodisäännöt*. Suom. Seppo Randell. Helsinki: Tammi.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha (1998) *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.

Foucault, Michel (1980) *Tarkkailla ja rangaista*. Suom. Eevi Nivanka. Helsinki: Otava.

Giddens, Anthony (1991) *Modernity and self-identity. Self and society in the late modern age*. Cambridge: Polity Press.

- Goffman, Erving (1974) *Frame analysis. An essay on the organization of experience*. Cambridge: Harvard University Press.
- Haatanen, Kalle (2000) *Yhteisöllisyys, liberalismi ja kohtalo. Sosiaalipolitiikan lukemisto*. Helsinki: Palmenia, 273–303.
- Haatanen, Kalle (1997) *Kommunitarismi, identiteetti ja uusi yhteisöllisyys*. *Tiede & edistys* 22(2), 97–110.
- Hall, Stuart (1999) *Identiteetti*. Suom. ja toim. Mikko Lehtonen ja Juha Herkman. Tampere: Vastapaino.
- Hautamäki, Antti & Lehtonen, Tommi & Sihvola, Juha & Tuomi, Ilkka & Vaaranen, Heli & Veijola, Soile (2005) *Yhteisöllisyyden paluu*. Helsinki: Gaudeamus.
- Heiskala, Risto (2006) *Kansainvälisen toimintaympäristön muutos ja Suomen yhteiskunnallinen murros*. Teoksessa Risto Heiskala & Eeva Luhtakallio (toim.) *Uusi jako. Miten Suomesta tuli kilpailukyky-yhteiskunta?* Helsinki: Gaudeamus, 14–42.
- Helén, Ilpo (1997) *Äidin elämän politiikka. Naissukupuolisuus, valta ja itsesuhde Suomessa 1880-luvulta 1960-luvulle*. Helsinki: Gaudeamus.
- Helkama, Klaus & Seppälä, Tuija (2006) *Arvojen muutos Suomessa 1980-luvulta 2000-luvulle*. Teoksessa Risto Heiskala & Eeva Luhtakallio (toim.) *Uusi jako. Miten Suomesta tuli kilpailukyky-yhteiskunta?* Helsinki: Gaudeamus, 131–155.
- Herman, Luc & Vervaeck, Bart (2005) *Handbook of narrative analysis*. Lincoln and London: University of Nebraska Press.
- Hiilamo, Kirsi (toim.) (2003) *Elämän ruuhkavuodet. Kertomuksia vanhemmuudesta*. Helsinki: Kirjapaja.
- Hintikka, Kari A. (2011) *Sosiaalinen media –yhteisö vai verkosto?* Teoksessa Seppo Kangaspunta (toim.) *Yksilöllinen yhteisöllisyys. Avaimia yhteisöllisyyden muutoksen ymmärtämiseen*. Tampere: Tampere University Press, 114–139.

Hoikkala, Tommi (1998) Traditioista vapaan valinnan illuusio. Teoksessa J.P. Roos & Tommi Hoikkala (toim.) *Elämänpolitiikka*. Helsinki: Gaudeamus, 152–168.

Hänninen, Vilma (1999) *Sisäinen tarina, elämä ja muutos*. Väitöskirja. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Tampere: Tampereen yliopisto.

Ilmonen, Kari (2001) Eräs tie diskurssianalyysiin. Esimerkkinä Chydenius-instituutin vaikuttavuustutkimus. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) (2001) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*, 100–115.

Jallinoja, Riitta (2009) *Vieras perheessä: suhteen hahmotus*. Teoksessa Riitta Jallinoja (toim.) *Vieras perheessä*. Helsinki: Gaudeamus, 11–31.

Jallinoja, Riitta (2000) *Perheen aika*. Helsinki: Otava.

Jallinoja, Riitta (1997) *Moderni säädyllyisyys. Parisuhteen vapaudet ja sidokset*. Helsinki: Gaudeamus.

Jauhiainen, Riitta & Eskola, Marja (1994) *Ryhmäilmiö*. Porvoo, Helsinki. Juva: WSOY.

Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (1999) *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Tampere: Vastapaino.

Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (1993) *Diskurssianalyysin aakkoset*. Tampere: Vastapaino.

Jokinen, Eeva (1996) *Väsynyt äiti. Äitiyden omaelämäkerrallisia esityksiä*. Helsinki: Gaudeamus.

Jones, Steve (1999) *Studying the net. Intricacies and issues*. Teoksessa Steve Jones (toim.) *Doing internet research. Critical issues and methods for examining the net*. Thousand Oaks, London and New Delhi: Sage, 1–27.

Jones, Steven (1998) Information, Internet and Community: Notes Toward an Understanding of Community in the Information Age. Teoksessa Steven G. Jones (toim.) Cybersociety 2.0. Revisiting computer-mediated communication and community. Thousand Oaks, London and New Delhi: Sage, 1–34.

Järvinen, Ritva (1998) Äitien kokemuksia lastenneuvoloiden vanhempainryhmistä. Ryhmästä tukea arjesta selviämiseen. Pro Gradu –tutkielma. Hoitotieteen laitos. Tampere: Tampereen yliopisto.

Kangaspunta, Seppo (toim.) (2011) Yksilöllinen yhteisöllisyys. Avaimia yhteisöllisyyden muutoksen ymmärtämiseen. Tampere: Tampere University Press.

Karisto, Antti & Takala, Pentti & Haapola, Ilkka (1998) Matkalla nykyaikaan: elintason, elämäntavan ja sosiaalipolitiikan muutos Suomessa. Porvoo:WSOY.

Kivivuori, Janne (1992) Psykokulttuuri. Sosiologinen näkökulma arjen psykologisoitumisen prosessiin. Helsinki: Hanki ja jää.

Koivunen, Anu & Liljeström, Marianne (1996) Kritiikki, visiot, muutos. Teoksessa Anu Koivunen & Marianne Liljeström (toim.) Avainsanat. 10 askelta feministiseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino, 9–34.

Kokkonen, Riina (2006) Huoleton, tiedostava ja fyysisesti normaali - vanhempien "tervettä lasta" koskevat ristiriitaiset käsitykset. Yhteiskuntapolitiikka 71(5), 471–483.

Korhonen, Merja (1994) Perhe naisten, miesten ja lasten elämisenpaikkana – seminaarikeskustelun yhteenveto. Teoksessa Jukka Antikainen, Marja-Leena Haataja & Merja Korhonen (toim.) Näkökulmia perheeseen. Raportteja 136. Helsinki: Stakes, 83–91.

Kortteinen, Matti (1982) Lähiö: tutkimus elämäntapojen muutoksesta. Helsinki: Otava.

Kuronen, Marjo (1993) Lapsen hyväksi naisten kesken. Tutkimus äitiys- ja lastenneuvolan toimintakäytännöistä. Tutkimuksia 35. Helsinki: Stakes.

Lammi-Taskula, Johanna (2004) Äidit työmarkkinoilla –kahden kerroksen väkeä? Yhteiskuntapoliittikka 69(2), 202–206.

Lehtola, Jyrki (2006) Ota kiinni mandariini! Aamulehti 17.12.2006

Lehtonen, Heikki (1990) Yhteisö. Tampere: Vastapaino.

Matthies, Aila-Leena (1996) Hyvinvoinnin sekatalous ja suomalaiset välittävät organisaatiot. Teoksessa Aila-Leena Matthies & Ulla Kotakari & Marianne Nylund (toim.) Välittävät verkostot. Tampere: Vastapaino, 11–29.

Miller, Tina (2005) Making sense of motherhood. A narrative approach. Cambridge University Press.

Mitra, Ananda & Cohen, Elisia (1999) Analysing the web. Directions and challenges. Teoksessa Steve Jones (toim.) Doing internet research. Critical issues and methods for examining the net. Thousand Oaks, London and New Delhi: Sage, 179–202.

Munnukka, Terttu & Kiikkala, Irma & Valkama, Katri (2005) Vertaiset verkossa. Nettiäidit virtuaalilihekkalaatikolla. Teoksessa Marianne Nylund & Anne Birgitta Yeung (toim.) Vapaaehtoistoiminta: anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino, 236–254.

Mäkelä, Klaus (1998) AA keskinäisen avun ja identiteettityön liikkeenä. Teoksessa Kaj Ilmonen & Martti Siisiäinen (toim.) Uudet ja vanhat liikkeet. Tampere: Vastapaino, 307–332.

Nousiainen, Kirsi (2004) Lapsistaan erillään asuvat äidit. Äitiysidentiteetin rakentamisen tiloja. Jyväskylä: Minerva.

Nätkin, Ritva (1994) Väestöpolitiikka, abortti ja äitiys – hyvinvointivaltion ammattilaisten ja naisten suhteen tarkastelua. Teoksessa Anneli Anttonen, Lea Henriksson & Ritva Nätkin (toim.) Naisten hyvinvointivaltio. Tampere: Vastapaino, 129–155.

O'Brien, Jodi (1999) Writing in the body. Gender (re)production in online interaction. Teoksessa Marc A. Smith & Kollock, Peter (toim.) *Communities in Cyberspace*. London and New York: Routledge, 76–104.

Paasonen, Susanna (1999) Nyt! Ja ikuisesti – rewind: häät mediaspektaakkelinä. *Nykykulttuurin tutkimusyksikön julkaisuja* 61. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Peltoniemi-Ojala, Maarit (1998) Riittävän hyvä isä. *Socius* 4(8), 38–39.

Pietikäinen, Sari & Mäntynen, Anne (2009) *Kurssi kohti diskurssia*. Tampere: Vastapaino.

Pietilä, Veikko (2001) Yleisönosasto ja Internet keskusteluareenoina. *Tiedotustutkimus* 24(2), 18–33.

Pohjola, Kirsi (2008) Game over? *Yhteiskuntapolitiikka* 73(5), 552–558.

Rheingold, Howard (1993) *The virtual community. Homesteading on the electronic frontier*. New York: Harper-Collins.

Rönkä, Anna & Kinnunen, Ulla (toim.) (2002) *Perhe ja vanhemmuus. Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Rönkä, Anna & Viheriäkoski, Johanna & Litsilä, Riikka & Poikkeus, Anna-Maija (2002) Nuoret ja vanhemmat perhesuhteiden muutoksessa. Teoksessa Anna Rönkä & Ulla Kinnunen (toim.) *Perhe ja vanhemmuus. Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Saaristo, Kimmo (2000) Avoin asiantuntijuus. Ympäristökysymys ja monimuotoinen ekspertiisi. *Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja* Nro 66. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Saastamoinen, Mikko (2011) Intensiivistyvä yksilöllistyminen ja sosiaalisuuden muuttuvat muodot. Teoksessa Seppo Kangaspunta (toim.) *Yksilöllinen yhteisöllisyys. Avaimia yhteisöllisyyden muutoksen ymmärtämiseen*. Tampere: Tampere University Press, 61-91.

Salo, Ulla-Maija (2008) Keskustelu, kertomukset ja performatiivisuus. Teoksessa Raimo Kaasila, Raimo Rajala & Kari E. Nurmi (toim.) Narratiivikirja: menetelmiä ja esimerkkejä. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 68–99.

Schalin, Lars-Johan (1991) Riittävän hyvä isä. Ryhmätyö 20(4), 21–23.

Shumway, David R. (2003) *Modern Love. Romance, intimacy and marriage crisis*. New York and London: New York University Press.

Stenberg, Robert J. (2005) Rakkaus on tarina. Sisäiset tarinat parisuhteissa. Suom. Matti Rosvall. Helsinki: Art House.

Sulkunen, Pekka (1998) Johdatus sosiologiaan — käsitteitä ja näkökulmia. Porvoo, Helsinki, Juva: WSOY.

Ukkonen, Arja (1999) Mitä on riittävän hyvä vanhemmuus? *Lapsen maailma* 58(5), 24–25.

Vanhanen-Silvendoin, Sari (1996) Äitien vuorovaikutusryhmät. Teoksessa Aila-Leena Matthies & Ulla Kotakari & Marianne Nylund (toim.) *Välittävät verkostot*. Tampere: Vastapaino, 227–239.

Widdicombe, Sue (1998) Identity as an analysts' and a participants' resource. Teoksessa Charles Antaki & Sue Widdicombe (toim.) *Identities in talk*. London, Thousand Oaks, New Delhi: Sage, 191–206.

Wrede, Sirpa (2003) Kenen neuvola? Kansanterveystyön ”naisten huoneen” rakennuspuut. Teoksessa Iipo Helén & Mikko Jauho (toim.) *Kansalaisuus ja kansanterveys*. Helsinki: Gaudeamus, 58–86.

Vuori, Jaana (2003) Äitiyden ainekset. Teoksessa Hannele Forsberg & Ritva Nätkin (toim.) *Perhe murroksessa. Kriittisen perhetutkimuksen jäljillä*. Helsinki: Gaudeamus, 39–63.

Yesilova, Katja (2009) *Ydinperheen politiikka*. Helsinki: Gaudeamus.

Muut lähteet

Fröbelin palikat (2004) Maja. Säv. ja san. Mats Lillrank. DVD-kokoelmalla Fröbelin Palikat.

LIITTEET

Liitetaulukko 1. Kirjoittamisen määrä ja säännöllisyys (alkuosa)

Ryhmä	Viestejä (kpl)	Viestimispäiviä (kpl)	Kirjoittajista ryhmässä (kpl)	Kirjoittajista ryhmässä (%)
1 Vain yhtenä päivänä kirjoittaneet	1-2	1	4	15
2 Silloin tällöin kirjoittavat	2-3	2-3	10	37
3 Säännöllisesti kirjoittavat	4-5	3-4	5	18
4 Usein kirjoittavat	5-9	5-9	8	30
Yhteensä	108		27	100

Liitetaulukko 2. Kirjoittamisen määrä ja säännöllisyys (loppuosa)

Ryhmä	Viestejä (kpl)	Viestimispäiviä (kpl)	Kirjoittajista ryhmässä (kpl)	Kirjoittajista ryhmässä/koko keskustelu (%)
1 Vain yhtenä päivänä/kahtena peräkkäisenä päivänä kirjoittaneet	1-2	1-2	5	18
2 Silloin tällöin kirjoittavat	3-7	3-7	6	21
3 Säännöllisesti kirjoittavat	8-14	8-13	10	36
4 Usein kirjoittavat	15-37	14-37	7	25
Yhteensä	305		28	100

Liitetaulukko 3. Alkuperäisten kirjoittajien kirjoittamisaktiivisuuden muutos loppuvaiheessa

Kirjoittaa loppuvaiheessa	Huomatta- vasti enemmän	Enemmän	Sama	Vähem- hem- män	Huomatta- vasti vä- hemmän	Pois	Yht.
Alkuperäisistä kirjoittajista (kpl)	2	6	5	7	2	5	27
Alkuperäisistä kirjoittajista (%)	7	22	19	26	7	19	100
Joista alun aktiivisissa (kpl)	0	1	4	5	2	1	13
Joista alun vähemmän aktiivi- sissa (kpl)	2	5	1	2	0	4	14

Liitetaulukko 4. Alkuvaiheen keskustelun kirjoittajat ryhmiteltynä annettujen ja saatujen kommenttien määrän mukaan

Annetut kommentit	Saadut kommentit	
	0-3	10-17
0-2	12	2
3-5	8	1
6-10	3	1

Liitetaulukko 5. Eniten kommentteja saaneet (alkuosa)

Kommentin aihe	Kommentit aiheesta/ kirjoittaja				Yhteensä	% / eniten kommentoitujen kom- mentit
	Äiti 13	Äiti 16	Äiti8	Äiti14		
Äidin terveys ja jaksaminen	16			7	23	43
Raskaus		17	2		19	35
Avoliitto			3		3	5
Lapsen kasvu ja kehitys			3		3	5
Lapsen hoito ja ravitseminen			3		3	5
Kuulumisten kysely				1	1	2
Kasvokkaiset tapaamiset				2	2	4
Yhteensä	16	17	11	10	54	99

Liitetaulukko 6a. Loppuvaiheen keskustelun kirjoittajat ryhmiteltynä annettujen ja saatujen kommenttien määrän mukaan

Annetut kommentit	Saadut kommentit		
	0-5	6-20	21-45
0-5	11	2	1
6-34	3	10	1

Liitetaulukko 6b. Loppuvaiheen keskustelun kirjoittajat ryhmiteltynä annettujen ja saatujen kommenttien määrän mukaan

Annetut kommentit	Saadut kommentit	
	0-15	16-45
0-15	17	6
16-34	5	0

Liitetaulukko 7. Eniten kommentteja saaneet (loppuosa)

Kommentin aihe	Kommentit aiheesta/kirjoittaja		Yhteensä	% / molempien kommentit
	Äiti 12	Äiti 18		
Parisuhde	5		5	7
Raskaus ja synnytys	24	7	31	44
Äitiys	3	1	4	6
Lapsen kehitys ja kasvatustaustat		8	8	11
Lapsen terveys	2	4	6	9
Käytännöllinen tuki ja neuvot	6		6	9
Kasvokkaiset tapaamiset	1	4	5	7
Yhteisön koossa pitäminen	5		5	7
Yhteensä	46	24	70	100